

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomae Młodzianowski Poloni, Societatis Jesu,
Praelectionum Theologicarvm Tomus**

**Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682**

Disputatio II. De necessitate & convenientia Incarnationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82973)

DISPUTATIO II.

De necessitate & Convenientia Incarnationis.

Necessitas Incarnationis ex duplici Principio deduci solet. Imprimis, an Deus necessitetur ad faciendum Optimum? deinde, an, supposito, quod facienda esset satisfactio rigorosa Deo ob peccata mortalia, fuerit necessaria Incarnatio? incipiendo à priori necessitate, sit

QUÆSTIO I.

De Necessitate Incarnationis, independentem à peccato.

Si necessitatur Deus ad volendum Optimum, independentem ab omni peccato, debuisse etiam Incarnatio, ad quam debuisse etiam necessitari Deus. Ut hoc totum commodius intelligatur.

PREMITTO I. *Duplicem posse pro presenti necessitatem considerari.* Primò Physicam. Secundò Moralem. Physica, stat in determinatione ad unum, unà cum exclusione potentiae ad faciendum oppositum. Secunda autem est necessitas moralis, quæ stat in determinatione ad unum, unà cum inclusione potentiae faciendi oppositum, determinatione inquam orta non ex principiis intrinsicis, & natura ipsius operantis, sed ex aliquo extrinseco determinante moraliter, seu ex principio aliquo morali.

PREMITTO 2. *Indubie Deum habere necessitatem aliquam physicam,* imò & metaphysicam, sed non nisi in operibus ad intra; est enim Pater v. g. determinatus ad producendum VERBUM, ne habet potentiam non producendi. Quod autem non habeat ullam necessitatem physicam respectu ponendi aliquid ad extra, supponunt omnes tanquam articulum fidei, & tanquam demonstrabile ex eo, quod Deus sit liber. Quæstio tamen est, an habeat necessitatem moralem, saltem ad Optimum, ut affirmat Granado i. p. Contr. 3. Tract. 2. Ruiz Disp. 9. & 10. de voluntate. Negat autem Lugo hic Disp. 2. Sect. 1. Amicus d. 4. Aldrete d. 1. & 2.

PREMITTO 3. Quando Granadus & alii cum illo asserunt, dari in Deo necessitatem moralem, restringunt eam ad optimum; idque non optimum absolute, sed optimum respectivè, per ordinem ad Universum. Sic optima est multiplex unio Hypostatica, ad eam tamen pluries ponendam, non necessitatur Deus; quia in ordine ad Universum melior non est, tollit enim unitatem Capitis. Ad hoc autem, ut discernatur, quid sit optimum, ad quod necessitatur Deus,

supponit Granado, duplicis generis esse entia; quædam ejusmodi, ut in illis non detur ullus terminus, quo posito verum sit dicere, hoc jam est optimum; & ita non datur species optima, individuum optimum, nec ad ponendum in talibus optimum, necessitatur Deus, cum in illis ipsis non deveniatur ad optimum. Secundò dici potest, dari aliqua entia, in quibus veniri possit ad optimum; in quo genere dicit esse, Incarnationem, Productionem mundi, Prædestinationem, &c. *His præmissis, sit*

DIFFICULTAS I.

An necessitetur Deus ad Optimum?

DICENDUM est, *Deum non necessitari necessitate morali ad faciendum Optimum.*

PROBATUR I. Missis aliorum rationibus, argumento Negativo. Si æqualis sit Dei perfectio non semper velle optimum, vel non necessitari moraliter ad optimum, atque si Deus semper vellet optimum, vel necessitetur moraliter ad optimum: potius dicendum erit, non velle illum semper optimum, vel non necessitari illum moraliter ad optimum; sed Deus æqualem habet perfectionem, si non semper velit optimum, si non necessitetur ad optimum, quam haberet, si vellet, si necessitaretur moraliter; ergo potius dicendum est non semper Deum velle optimum, nec necessitari moraliter ad illud. Major probatur. Tum quia posita illa perfectione divinâ, magis intrinsecabuntur perfectiones divinæ Deo, intrinsecabilitate quæ non implicat, quæ enim in hoc implicantia? major autem earum perfectionum intrinsecatio, ponit majorem in illis perfectionem, quia majorem independentiam, imò per hoc magis proportionabuntur illæ perfectiones, ipsi esse divino, cum ipsum esse divinû, sit independentem, à se, sibi sufficiens. Tum quia posita æternitate perfectionum, quæ est independentem à variatione temporum, & quæ æque est æterna, sive fluat, sive non fluat tempus, perfectior hoc ipso ponitur æternitas, præ æternitate dependente à tempore; posita item intellectione divinâ æque perfectâ, sive cognoscat muscam, sive supremum Angelum, ponitur perfectior notitia præ illa, quæ sequeretur conditionem objecti: ergo & perfectior erit voluntas, quæ æque erit perfecta, sive perfectius, sive imperfectius velit, & quamvis non necessitetur ad optimum. Tum quia concipiendo talem voluntatem Dei, qualem adstruit major allata, duplici titulo exaltaretur voluntas Dei: primò ratione perfe-

perfectiois, nam utroq; casu æque esset perfecta: Secundò ratione majoris libertatis, independentiæ, indeterminatiōis, spectantis ad categoriam libertatis, quæ etiam est perfectio simpliciter simplex. Minor principalis argumenti probatur. In actu Dei volentis optimum, & in actu Dei volentis mediocre, item in actu qui sit necessitatus moraliter ad optimum volendum, & in actu qui non sit necessitatus, duo considerari possunt: entitas actûs & extrinsecum objectum; quantum ad entitatem actûs, uterq; est æquè perfectus; nam est ipsemet Deus, qui non potest esse nunc perfectior, nunc imperfectior. Secundò spectari potest ipsum objectum extrinsecum, sed hoc nullo modo spectat ad perfectionem intrinsecam Dei. Tum quia etiam actus intellectûs divini, quo concipit muscā, æquè intrinsecè perficit Deum, atq; quo percipit leonē. Tum quia, quando Deus determinatione moralifertur ad plura optima, quamvis unum optimū melius alio sit, ratione ordinis & generis; nam Hypostaticum totum, magis est optimum, optimo quod est mundus; & tamen æquè perfectus est uterq; actus, extrinsecūq; illa objecta, nullo modo variant intrinsecam perfectionem Dei; sed sub æquè perfectam voluntatē Dei cadunt, ergo etiam nec variabitur voluntas divina, Deo aliquid etiam minùs perfectum volente. Tum quia possibile est, ut extrinsecum objectum non variet intrinsecam perfectionem Dei; ergo de facto non variat, nam in actu puro, à posse, rectè arguitur ad actum.

PROBATUR 2. Non datur optimum, ad quod Deus, necessitate morali, amandum determinetur; vel si datur, ad illud amandū, physicā necessitate, determinabitur; ergo immeritò assumit Granado, necessitatem istam moralem, stantē cum physica potentia ad oppositum. Antecedens probatur secundū tria, quæ in sententia Granadi censentur esse optima, quæ sunt Totum Hypostaticum, Creatio mundi, Prædestinatio. Quod attinet ad totum Hypostaticum, illud tria involvit, naturam humanam, Personam divinam, Unionem, sive illa sit distincta, sive non. Totum Hypostaticum secundū naturam humanam spectatum, non est optimū; nihil enim est nisi individua natura humana: in individuis autem & speciebus creatis, non est invenire optimum, per Granado. Unio etiam de se spectata, non est quid optimum: nam si distinguitur à natura terminata & Persona terminante, secundū quod dicit naturam humanam, non erit quid optimum; si autem est distincta, nondum erit optimum quid. Tum quia optimum deberet esse exclusivum paris, sicut optimum in ratione naturæ divinæ excludit par in ratione naturæ; Unio autem Hypostatica patitur possibilitatem aliū & aliū Unionis Hypostaticæ. Tum quia in reliquis individuis non est devenire ad optimum: Ergo nec in individuo

Unionis. Tum quia in unione Hypostatica duo sunt; entitas illius, deinde nexus cum Persona divina. Si spectetur in entitate, non est quid optimum; posset enim dari perfectior species entitatis alligativæ ad Personam divinam: si autem spectetur in ratione nexûs, hinc non arguitur optimalitas, nisi ipsius termini; nam etiam creatura dicit nexum cum Creatore, neque tamen id salvat optimalitatem nisi termini. Residuum itaque quod posset esse optimum in toto Hypostatico, est Persona divina: verū ad hanc amandam, non determinatur Deus necessitate morali, sed physicā, imò metaphysica: implicat enim negatio amoris Personæ divinæ, in ipsomet Deo. *Neque valet si dicas:* Necessitatem hanc moralem, versari circa Personam prout terminantem. Quia hoc, quod est esse Personam prout terminantem, dicit naturam, Unionem, Personam, quorum priora duo non sunt optima, tertium est optimum, sed necessitativum physicè ad sui amorem. Quod autem dictum est de toto Hypostatico, idem proportionaliter dicendum est de prædestinatione, quæ dicit actum divinæ voluntatis intrinsecum, qui non potest non amari, dicit item collationē mediorum, & postea salutem æternam, quæ non sunt quid optimum, nisi spectetur objectum salutis Deus, idem proportionaliter applica ad productionem universi.

Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur. Optimum ad quod dicis necessitari Deum necessitate morali, vel est increatum, vel creatum. Si increatum, ergo aliquod bonum increatum, quod est ipsemet Deus, potest non amari, in quo stat necessitas moralis; quod si illud optimum est creatum, quæ ro estne finitum an infinitum? Si infinitum, facient in contra argumenta quæ alibi contra infinitudines tales formantur. Si autem est finitum: Ergo additione perfectionis perfici potest; nam perfectio addita perfectioni, in ente finito, auget perfectionem: Ergo ante illam additionem, & erat optimum, ut supponitur, utpote ad quod volendum necessitatus est Deus; & non erat optimum; quia optimo in illo genere non datur melius: jam autem illud optimum seipso esset melius, post additam illam perfectionem; consequenter ante additionem illius perfectionis non necessitabatur ad illud amandum Deus, & tamen supponitur necessitatus; non necessitabatur inquam, quia nondum erat optimum. Quod argumentum redit, quamvis ponas addi perfectionem aliam, quia illa addita potest adhuc alia addi, consequenter nunquam devenietur ad conditionem optimi, adeoque necessitativi moraliter ad amandum. *Neque valet si dicas,* quod illi optimo creato, nihil perfectionis addi possit; quia si intelligatur de perfectione essentiali, id illi commune est cum omnibus, quæ non censentur optima: si autem intelligatur de perfectione accidentali, hæc propositio est falsa.

PRO-

PROBATUR 3. Quia cum illa necessitate morali volendi optimū, & staret potentia physica ad nolendum optimum, & non staret. Staret ut concedit Granado, probari potest: quia aliās simpliciter tolleretur tunc libertas Dei, quia tolleretur indifferentia ad oppositum, quod autem cum illa necessitate morali non possit stare potentia physica ad nolendum optimum, probatur. Quod est ita necesse Deum facere, ut nisi faciat, debeat desinere Deus esse Deus, ad illud non faciendum non potest Deus habere potentiam physicam, aliās haberet potentiam physicam ad hoc, ne sit Deus; sed nisi Deus faceret optimum, desineret esse Deus: Ergo ad non eligendum optimum non habet potentiam physicam. Minor probatur. Tum quia id docet oppositi. Tum quia si potest stare divinum esse, quamvis non eligat optimum: Ergo non est dicendus ad hoc necessitari: hoc ipso enim esset perfectus, sine imperfectione, liber. Tum quia si haberet potestatem Deus desinendi à suo modo existendi, deficeret in Deitate: Ergo etiam si daretur habere potestatem deficiendi à suo modo operandi sibi proprio, desineret Deus, esse enim est propter operari; & tu dicis, modum operandi proprium Dei, esse, eligere optimum.

Idem sic aliter proponitur. Necessitas illa moralis, verè esset necessitas physica: Ergo si non datur necessitas physica in Deo operandi optimum, nec dabitur moralis. Antecedens probatur. Necessitas fundata in ipsis naturæ principis, & conditione naturali agentis, est necessitas physica: quia necessitas physica, est necessitas naturalis, necessitas autem naturalis, & necessitas fundata in ipsis naturæ principis verbo differunt; sed necessitas moralis volendi optimū asserta in Deo, est necessitas fundata in ipsis naturæ principis. Quod probatur. Omnis necessitas vel est ab intrinseco, vel ab extrinseco; illa necessitas moralis non est ab extrinseco: Ergo est ab intrinseco. Ergo est fundata in ipsis naturæ principis: illud enim intrinsecum, significat id, quod est fundatum, oriundum, & determinatum ab intrinsecis principis. Quod autem omnis necessitas sit vel ab extrinseco vel ab intrinseco, probatur: quia omne quod est (sicut & totum Universum) clauditur his duobus, est, vel hoc, quod est ipsum, vel hoc, quod est extra ipsum; Ergo & omnis necessitas vel est ab extrinseco, vel ab intrinseco. Quod autem illa necessitas non sit ab extrinseco, probatur: quia necessitas ab extrinseco non potest alia cogitari, quam necessitas illata ab objecto: sed hæc necessitas moralis, non est necessitas ab objecto. Tum quia volunt oppositi, hanc necessitatem moralem tenere se ex parte modi agendi divini: Ergo hæc necessitas non est præcisè ex objecto. Tum quia, si nihil ponatur ex parte ipsius voluntatis divinæ liberæ, non videtur quicquam, quod objectum illud necessitet ad sui amorem, & cur

non contineat, in quacunque sua excellentia, fundativum quid despiciabilitatis, per ordinem ad Deum; cum etiam bona vilescant respectu dignioris volentis. Tum quia necessitas hæc moralis, inventa est ad dignificandam voluntatem Dei, quomodo autem dignificabitur solo extrinseco objecto?

CONFIRMATUR Conclusio. Sequeretur vi doctrinæ oppositæ, Incarnationem, cum est, non esse, hoc autem implicat. Sequela probatur. Sequeretur & que illam non habere causam, cum est, ac cum non fuit: Ergo sequeretur illam, cum est, non esse; non enim potest esse, sine sui causa. Antecedens Principale probatur. Incarnatio cum non fuit, non habuit causam sui, voluntatem Dei actualem, necessitatem moraliter & liberam physicè, & simul cum est, non habet causam sui, voluntatem Dei actualem, necessitatem moraliter & liberam physicè. Quod ipsum probatur. Æque fuit voluntas Dei actualis necessitatem moraliter & potens physicè producere Incarnationem, antequam illam produxisset, atque est voluntas Dei actualis, necessitatem moraliter, & potens physicè producere Incarnationem, nunc cum jam est Incarnatio: Ergo si voluntas illa actualis non posuit Incarnationem antequam fuisset, nec illam ponet cum est. Antecedens probatur: quia impossibile est, voluntatem Dei esse necessitatem moraliter, & non esse voluntatem actualem, quia impossibile est etiam esse voluntatem necessitatem physicè, & non esse voluntatem actualem, inter quas necessitates hæc sola est differentia, quod positâ necessitate physicâ, tollatur posse oppositi; positâ autem determinatione morali, non tollitur; licet etiam necessariò exeat in actum, quod si positâ necessitate morali ad volendum optimum, non est necessitatus Deus ad illam, antequam illud velleret: nec dicendus necessitari, cum vult; quia utrobique est eadem conditio necessitatis.

OCCURRITUR

Variis Responſionibus.

QUOD attinet ad Primum Argumentum. RESPONDEBIS I. Dicto argumento multum probari, probabitur enim etiam Deo peccatum esse possibile, nam in peccato sunt duo: Actus Dei intrinsecus, & hic esset æq; perfectus, atq; actus virtutis, & ipsum objectum peccaminosum, quod esset extrinsecum Deo, extrinseca autem non vitarent, possetque Deus peccare, nam æque maneret perfectus, & simul magis liber.

CONTRA: Argumentum illud primum, ut dixi, procedit in principio negativo: *Sed non implicet*, implicat autem, Deum peccare. Deinde quia ipsa latitudo inclinativa in objectum vitiosum, arguit in eo, quod illam lationem habet, imperfectionem.

fectionem, hoc autem in presenti ostendi non potest.

RESPONDEBIS 2. Talem conceptum divinæ voluntatis implicare, & esset enim perfectior illa voluntas præ illa quam adstruit Grano, ut supponitur; & non esset perfectior, quia optimum nollit.

CONTRA est: quia hæc ipsa implicantiæ in argumentum sumitur, sic illud formando. Non implicat ut voluntas divina, æquæ sit perfecta intrinsecè, quamvis non semper optimum velit.

RESPONDEBIS 3. Etiam per nos sunt inæquales perfectiones divinæ.

CONTRA. Sunt inæquales ex modo nostro concipiendi, & ita melior est omni scientia præ ubiuitate, sed ad modos concipiendi in presenti non attenditur: instituitur enim quæstio: An re ipsa perficiatur Deus magis, si velit optimum, idque ita, ut non esset Deus, si nollit optimum.

QVOAD II. Argumentum.

RESPONDEBIS 1. Quod non agnoscas aliquid optimum ratione individui, sed nonnisi ex ratione generica.

CONTRA. Tum quia redit argumentum factum, quidnam sit illud etiam in ratione generica, quod necessitet Deum? Tum quia, optimum, secundum rationem genericam, non est nisi per rationem, cuius est genera fabricare; Ergo jam non ostendis aliquid physicum ad quod Deus determinetur necessitate morali, & tamen determinatio hæc Dei, non est ad rationes abstractas, cum sit practica, ut ita dicam; praxis autem particularium est. Tum quia ista optimitas generica, vel stat in connexionione essentialium prædicatorum: & hæc est communis etiam iis, ad quæ non necessitatur Deus, v. g. illis quæ nunquam existitura, si autem est optimitas ratione accidentalium prædicatorum & perfectionum, in istis, ut dixi, semper est procedere ultra.

RESPONDEBIS 2. Præsens universum ideo esse optimum, quia continet secundum genus, omnia possibilia.

CONTRA est. Quia quærere restat, per quid salvetur optimitas ipsius illius generis, & quidem adstrictiva Dei, ut nonnisi ametur (idque ut in talibus suppono, in ordine ad existentiam) Rursus si Responso procedat de genere remoto, vera est; sed non apparet quomodo tale genus sit necessitativum; competit enim hoc genus v. g. entis etiam formicæ, quæ non necessitat Deum, ut ponatur; si autem id procedat de genere proximo, cur non sint possibiles species non participantes de hoc genere proximo, ad quas tamen non necessitatur Deus? Unde hæc responso involveret, ea omnia dari debere, quæ sunt possibilia, cum tamen de facto non dentur.

RESPONDEBIS 3. Quod optimum, non sit spectandum utcunque, sed respectivè ad perfectionem universi.

CONTRA. Tum quia redit argumentum, per quid constituatur ipsum universum in ratione optimi? Tum quia quæ imperfectio esset presentis Universi, si cæli essent corpora simplicia? si daretur sensitivum, sine vegetativo, & cæteræ possibiles similes species. Tum quia ipsum universum, quæro estne optimum, vel non? si non est optimum. Ergo contra tua principia non necessitabitur Deus ad illud ponendum. Si autem est optimum: quæro unde rationem optimi sumpsit? non ex entibus quæ continent, secundum se spectatis, ut respondisti: non etiam ex illis simul sumptis, respectivè tamen ad universum spectatis: quia simul sumpta, sunt ipsum universum, quomodo ergo respectivè ad universum spectata sunt optimum, cum tamen extra illa simul sumpta, nullum sit universum, quod respici possit.

QVOAD attinet ad Confirmationem.

RESPONDEBIS, quod illa necessitas determinet nonnisi substantiam volendam, hoc est, INCARNATIONEM, sed non determinet tempus nec individuum volendum; proindeque quantumvis Deus supponatur esse ab æterno determinatus, ad ponendâ INCARNATIONEM, non deberet tamen censerî, quod habuerit voluntatem actualem ad illam ponendâ, antequam posita fuisset. Et sicut, cum dicitur homo, sine specialibus auxiliis gratiæ, impotens esse moraliter, quin in aliquod veniale incidat, non hoc ipso statim in illud incidit; sic, nec Deus determinatus necessitate morali ad Incarnationem, hoc ipso intelligi debet, habere voluntatem actualem, ad illam ponendam.

CONTRA est. Tum quia determinatio physica quantumvis non determinet ad hoc individuum, tamen si supponitur in subiecto, determinat agens, ut ex tempore agat, v. g. ut ignis ex tempore urat, vel prædeterminatus ut consentiat: Ergo & determinatio moralis, determinabit Deum, ut ex tempore agat; Ergo cum supponatur Deus, antequam fuisset INCARNATIO, fuisse determinatus moraliter ad illam ponendam, supponendum erit, quod illam egerit antequam egerit. Tum quia, quod homo non ex tempore peccet venialiter, id pro presenti non convincit; quia non supponitur esse illa impotentia aliquid determinans ut peccet, alioquin non liberè peccaret: sed solum negatio principii, cum quo omnia venialia vitari possent; jam autem est in Deo determinatio, ut velit optimum. Tum quia si Deus diceret: volo liberare damnatos ex inferno, quando obligabor istâ meâ promissione; certè & liberarentur illi damnati, & non liberarentur; liberarentur, quia dicit Deus liberandos; non liberarentur autem, quia nunquam esset obligatio, si ex tempore non esset: cum posset in sequens, aliud & aliud, differri instans. Ergo etiam necessitas illa, quæ simul non determinat ad hîc & nunc agendum, & esset

& esset necessitas, ut supponitur, & non esset: quia ita se haberet, ac illa obligatio divina liberandi damnatos. Et si liberaret eo casu Deus damnatos, verè non ex illa obligatione ageret; Ergo etiam si velit Deus optimum, non ex illa necessitate volet, denique rediri sic potest ad argumentum. Non necessitabatur Deus physicè & moraliter ad circumstantias INCARNATIONIS, ad substantiam autem illius ponendam, non magis necessitatur dum est ac quando non fuit, quæ enim hæc major necessitas? Ergo sicut, cum non fuit Incarnatio non erat; ita cum est, non est, ut voluit argumentum.

DIFFICULTAS II.

Examinantur aliorum Rationes pro eadem Conclusionem.

RATIO est quæ utitur Lugo, quia scilicet opposita sententia, ponit quandam libertatem Dei valde limitatam & imperfectam, contra id, quod communiter concipiunt fideles, circa beneficia à Deo, sibi collata: & contra id quod SS. PP. significare volunt, quando dicunt, Deum potuisse vel homines in peccato relinquere, vel aliis modis eos reparare; nã licet potentia physica cum impotentia morali, sufficiat in rigore ad meritum vel demeritum, est tamen adeo debilis, ut apud PP. nunquam ferè appellatur potentia simpliciter, sed potius impotentia; & ita dicunt hominem non posse vitare omnia venialia, quod tamen non est physicè impossibile.

RESPONDERI potest huic Rationi, quod regula adstruendæ tantæ vel tantæ libertatis divinæ, non debeat esse major illimitatio ipsius; & sicut non ex eo concedenda est Deo libertas, quæ se extendere possit etiam ad posse peccare, quia per hoc magis redderetur illimitata, nam esset ad bonum, & ad oppositum; sic nec ex eo præcise, quod magis illimitata fieret libertas divina, si possit non velle optimum, adstruenda erit talis esse libertas divina. Consequenter, debet illimitari libertas divina, cæteris paribus; inter cætera autem quæ in adstruenda tali vel tali illimitatione perfectionum divinarum, debent esse paria, est perfectio major; & ita quia major est perfectio, non habere libertatem ad peccandum quàm habere, talem libertatem non concedunt Theologi Deo: quia autem per Granado major est perfectio facere semper optimum, quàm non facere semper optimum, fit, ut per Granado, talis libertas Deo non debeat concedi, quæ uti possit, ut nolit optimum. Quod attinet ad sensum fidelium quem habent de beneficiis Dei, hic menti Granadi non contradicit; quia beneficia data fidelibus, non sunt optimû, adeoque ad quod necessiteretur Deus. Quod attinet ad sensum PP. de Redemptione generis humani, concederet Granado, aliquos PP. in opposita sententia fuisse, tuereturque se autoritate

aliorum suæ sententiæ faventium. Addi rursus potest, aliam esse istam propositionem; alio modo etiam potuit liberari genus humanû, & non INCARNATIONE: & aliam hanc; nullo titulo necessitabatur Deus ad ponendam Incarnationem: primam propositionem concederet in suis principiis Granado, negaret secundam. Quod autem attinet ad illud, quod potentia physica, conjuncta cum impotentia morali, non appelletur à Patribus potentia simpliciter, sed potius impotentia; responderet Granado, impotentiam moralem conjunctam potentiæ physica, respectu duplicis objecti spectari posse; Prima impotentia est, secundum quam non potest aliquis facere aliquid boni, licet physicè habeat potentiam, ad illud faciendum; secunda impotentia, secundum quam aliquis non potest facere aliquid mali, vel non potest, non facere aliquid perfecti, quamvis habeat potentiam physicam ad illud non faciendum. De priori potentia tractant Patres, eamque appellant impotentiam potius, quàm potentiam; de secunda non agunt. Et quod prior illa, sit impotentia, non verò posterior, ratio asserri posset: quia potentia sine addito & simpliciter, notat perfectionem; & quia non est perfectio agere malum vel imperfectum, qui non habet potentiam moralem ut agat aliquid bonum, vel perfectum, licet ad illud habeat potentiam physicam, cum qua tamen moraliter, non possit agere nisi malum, ideo illa quam habet potentia, meretur dici simpliciter impotentia; jam autem non posse agere nisi bonum & perfectum, vel optimum, est perfectio: ideo tale non posse, rectè poterit dici potentia simpliciter. Deinde, omne malum & imperfectum quæ tale, non est ens, sed potius defectus entis, & non esse entis; unde non debet dici potentia, illud, quod est respectu ejus potentia, sed potius debet dici impotentia, quæ ipsa, quæ talis, est non entis; quia ergo potentia primo modo sumpta, est potentia mali & imperfecti, adeoque non entis, principium illius principiativum, non tam debet dici potentia, quàm impotentia: è contra verò, quia non posse facere nisi optimum, est quoddam excellenter perfectum, impotentia faciendi non optimi, potius debet dici potentia. Et sicut, quamvis Deus non possit peccare, adhuc habet Deus potentiam simpliciter liberam, ita & in præsentia.

2. RATIO ejusdem est. Quidquid sit, an de facto Patres veteris testamenti Incarnationem à Deo petierint; de possibili tamen non videtur negandum, potuisse eos pro illa orare; si autem Deus ex se necessitatus esset moraliter ad volendam Incarnationem, inutilis videretur oratio; quorsum enim petas ab aliquo id, quod ipse moraliter non potest non facere?

RESPONDETUR. Ex ratione petendi aliquid à Deo, non potest inferri, quod res potuerit non esse; quia nec ex ratione petendi argui potest,

potest, quod sit res futura, sic v. g. Sancti petunt, ut salvo amore Dei damnentur, ut ita obstruant reliquis januam ad infernum, volunt item amare Deum eo amore, quo ipse se amat; quæ petitiones non arguunt, quod hoc sit futurum, vel quod id possit esse, sed sunt ostensiones energicæ, inclinatæ voluntatis ad aliquod objectum. Sic, & Patrum illa oratio ostendebat illorum inclinationem, ad id, ad quod cæteroqui faciendum erat determinatus Deus. Rursus, major est necessitas, quæ est ex suppositione alicujus decreti divini, ex cujus suppositione res jam habet necessitatem physicam; & tamen de facto petit Ecclesia aliqua, etiam ex suppositione decreti certò futura, & ita petit ut electorum nomina, beatæ prædestinationis liber, adscripta retineat, quod non potest non fieri; petimus item ut fiat voluntas Dei, sicut in cælo, & in terra; quæ in tota latitudine beneplaciti & permissionis accepta, non potest non fieri; sicut ergo hæc omnia salvantur non ex eo, quasi ex non futuro ad futurum, vi orationis transiri debeat, sed sunt ostensiones inclinatæ voluntatis ad objectum, proceduntq; conditionatè, quod scilicet si impetrabile esset, suo titulo impetrare id vellent; ita hoc idem, in præsentī posset dicere Granado. Adde quod fortè orationes hæc, directæ sint ad impetrandam non substantiam *Incarnationis*, sed circumstantias.

INSTAT Lugo; quia quando dixit Christus; Pater omnia tibiabilia sunt, transfer hunc calicem à me, non est locutus de sola possibilitate physica, esset enim improvida Christi oratio, si voluisset orare pro re moraliter impossibili.

RESPONDERI, posset. Constabat Christo factum esse decretum à Patre, de non transferendo calice, & tamen hæc oratio Christi non fuit intempestiva, quantumvis dicatur non fuisse id in morali potestate Dei. Deinde etiam dici posset, hanc petitionem non tam fuisse petitionem rigorosam, quam ostensionem angustia, quam tunc patiebatur Christus, ut per hoc se etiam ostenderet assumpsisse veram naturam humanam. Deniq; dici posset, quod *Incarnatio* secundum se, sit quid optimum, non secundum quod satisfactiva est; hinc deprecatur Christus id, ad quod faciendum non erat Pater necessitatus moraliter.

3. RATIO ejusdem est; quia libertas illa physica cum impotentia morali, videtur invchere imperfectiones indignas Dei omnipotentia; ille enim perfectè est Dominus, qui potest ponere & non ponere, concedere & destruere, Deus autem respectu aliquarum rerum possibilium, haberet per Granado ita imperfectum dominium, ut non posset moraliter illas omittere. Rursus condito uno Angelo, non potuisset illi revelare, quod nollet creare mundum, falsò enim revelaret, cum debeat illum condere, idque necessitatus moraliter; quo posito, videbit Deus

aliquod Ens reale possibile, qualis est illa revelatio dependens à solo Deo; quod tamen Deus nunquam moraliter possit ponere extra causas; consequenter per doctrinam Granado, aliquorum perfectè erit dominus, aliquorum non; & tamen Augustinus ingeminat, quod scilicet omnia à qualiter subiaceant potestati divinæ.

RESPONDERI potest. Sicut non nocet perfectissimo Dei dominio, quod non possit revelare aliquem non salvandum, casu quo aliquem prædestinavit; ita nec sequitur diminui illud dominium, si non possit revelare, quod non sit conditurus mundum, neq; enim per hoc diminuitur Dei dominiū, quod non possit revelare falsum. Unde nec quod ad aliqua Deus necessitetur moraliter, diminuet Dei dominium, quia hoc extendi debet ad possibilia, impossibile autem est, Deum nolle optimum, nisi id aliunde probeatur. Rursus de facto omnes agnoscere debent, quod aliqua simpliciter subsint dominio Dei, ut existere, non existere; & tamen sunt aliqua, de quibus ad placitum non potest disponere Deus; neque enim potest facere ut homo sit leo, quod tamen dominio Dei non officit; ita nec officiet, quamvis ad optimum necessitetur.

4. RATIO ejusdem est. Quia impotentia moralis arguit in nobis debilitatem potentia, & nascitur ex difficultate maxima circa aliquod physicè possibile; hæcque impotentia moralis integratur duobus capitibus. Primò quod res nunquam fuerit; Secundò quod difficillimè esse possit; quid autem difficilè Deo?

RESPONDERI posset, impotentiam moralem arguere in nobis imperfectionem, quia non oritur in nobis ex perfectiori modo operandi, sed ex aliquo defectu, quæ impotentia moralis in Deo, oritur, ex perfectiori modo operandi, adeoque non erit propriè impotentia.

5. RATIO ejusdem est. Quia sententia Granadi non videtur procedere consequenter; nam non dicit Deum necessitari ad ea, quæ possunt esse meliora & meliora, & tamen dicit necessitari Deum ad ponendam Incarnationem; cum tamen sint possibiles meliores glorificationes in infinitum.

RESPONDETUR. In glorificatione Dei quæ fit per Incarnationem duo spectari posse; primo substantiam Incarnationis, quam tanquam terminus ingreditur Persona divina; Secundo concomitantia Incarnationem, qualis est tanta vel tanta infusio gratia, tanta vel tanta scientia, & cætera similia, priori modo sumpta Incarnatio, est summa & optima Dei glorificatio, nec in illa procedere est ultra; quia sicut in dignitate Dei non est procedere ultra, sic nec in glorificatione, quæ fit Deo, per Deum, est procedere ultra; utriusque enim dignitas ex eodem fonte petitur, hoc est excellentia Dei; & sic non nisi sumptam Incarnationem, appetit Deus, necessitate morali.

Consi-

Continuatur idem Examen.

Adduxit etiam Amicus aliquas rationes contra hanc sententiā, quæ hic expendendæ. 1. RATIO est ab Autoritate Augustini, qui lib. 83. quæst. q. 22. inquit, *Vbi nulla indigentia, nulla necessitas, ubi nullus defectus, nulla indigentia; nullus autem defectus in Deo, nulla ergo in ipso necessitas.*

RESPONDETUR. Si simpliciter accipiatur locus Augustini, probabit, Deum non necessariò generare filium, quia in Deo nullus defectus. Deinde etiam necessitas, est quidem aliqua ex defectu, est tamen & alia necessitas orta ex principiis intrinsicis Dei; qualem ponit esse Granado ad optimum.

RATIO 2. est. Quia potuit Deus concedere hoc universum perfectius.

RESPONDEBUNT aliqui; mundum non esse quid optimum. Alii dicent esse optimum, non quoad species, sed quoad ordines entium.

3. RATIO est ex absurdis.

1. **A**BSURDUM est. Quia sequitur per Granado, Deum debuisse necessitari ad Incarnationem executioni mandandam; quam tamen propositionem damnant Theologi in Lullo; & hæc propositio, impossibile est non fieri Incarnationem, æquæ vera esset, sicut vera est hæc; impossibile est hominem sine speciali privilegio omnia venialia vitare.

RESPONDETUR. Lulli propositio est damnata, quia asserit necessitatem in Deo non solum moralem, illa propositio; Impossibile est non fieri Incarnationem; si addatur: Impossibile est moraliter vera est, nec meretur censuram; licet sit falsa si sine addito ponatur; idque ideò, quia usus in formando sensu dictæ propositionis, non invaluit, ut supponatur pro impotentia morali, sicut invaluit, ut intelligatur, physicè quidem esse possibile, omnia venialia vitare, licet id sit impossibile moraliter.

2. **A**BSURDUM est. Quia sequitur ex doctrina Granadi, beneficia Dei non esse gratuita. Quantum enim habent de necessitate, tantum diminuitur de liberali donatione. Quod ipsum sic probat. Non dicitur æternus filius, dono & beneficio, accipere naturam divinam ab æterno Patre, ideò tantum, quòd illam non liberè sed necessariò accipiat: Ergo sicut communicatio ad intra tollit omnem rationem doni & beneficii, ita communicatio ad extra, minueret rationem doni & beneficii, quia fieret necessitate morali.

RESPONDERI potest: si asseras, Deum, post aliquod longissimum, tempus, liberaturum animas damnatorum ex inferno, ut docent Saraceni, magis exaltabis misericordiam Dei, nec inde tamen sequitur, etiam præscindendo à scriptura & rationibus fidei, asserendum esse, quòd id magis Deo congruat; eò quòd id vergeret in diminutionem, & ut ita dicam, irreverentiam iustitiæ divinæ; cui æternum punituræ, dat fundamen-

mentum, ipsa ratio offensæ infinitæ. Sic etiam quamvis magis forent gratuita beneficia Dei, si ad illa nec moraliter necessitaretur; quia tamen id sequeretur, per Granado, in diminutionem modi operandi perfecti, qui tamen est debitus Deo; ideò adhuc id non debet dici. Ex alio etiam capite salvatur ratio doni in istis beneficiis, quia multa ex illis non sunt optimum; quæ autem sunt optimum, adhuc Deus non necessitatur ad tempus & alia concomitantia; & si illa concedat, verè dicitur liberaliter donasse, ad eum modum, quo in principiis multorum ideò Christus liberè est mortuus, quia non erat determinatus ad tempus moriendi. Illustrari hoc posset tali instantiā. Si reddat debitor creditori maximè indigenti, ante tempus quo obligabatur ad reddendum, censetur illa redditio in genere moris pro beneficio, adeoque liberali datione: Ergo etiam liberaliter dicendus erit Deus præstare sua beneficia, quia quamvis ad illa obligetur, non obligatur pro certo tempore, pro certa Persona, & cetera similia. Denique in Principiis Granadi, potest salvari ratio gratuiti in beneficiis, eò quòd ratio beneficii non nisi à potestate physica non dandi sumatur; jam autem quantumvis necessitas moralis auferat potentiam moralem, non tamen aufert potentiam physicam; quæ retentā, quantumvis adsit impotentia moralis non dandi, si ad sit potentia physica non dandi, vera erit hæc propositio: dat cum possit non dare si velit; si autem vera erit dicta propositio, salvabitur ratio gratuiti & liberalis doni; nomine cuius venit datum, quod poterat, si voluisset donans, non dare. Allata paritas non tenet, quia etiam, si Pater æternus habuisset potestatem physicam non generandi VERBUM, verè generatio illa fuisset beneficium. Est autem in physica potestate Dei, nolle optimum; præcipue, quia non adstringitur etiam necessitate morali Deus, ad dandum beneficium hoc tempore, huic Personæ, &c. Illustratur hoc instantiā. Est in physica potestate magnatis, dicere aliquem heredem bonorum, quamvis moraliter ad hoc cogatur, instante v. g. articulo mortis, vel quòd nisi id fecerit, iure aliquo publico, dandus sit illi heres; si talis Magnas dicat aliquem determinatè heredem, illa destinatio, absolutè beneficii nomen meretur: nec obest, quòd ad hoc necessitetur moraliter; sic nec beneficiorum Dei magnitudo diminuetur, quamvis dicatur necessitari moraliter ad illa Deus, eò, quòd sit id situm in plena potestate physica Dei, & in morali etiam absoluto dominio, indeterminationeque quoad tempus & circumstantias.

3. **A**BSURDUM infert Amicus, quia scilicet per doctrinam Granadi libertas Dei minuitur.

RESPONDERI posset, minui quoad extensionem terminorum, quia non potest nisi optimum; sed non minui quoad perfectionem, melius est enim semper velle optimum.

4. **ABSURDUM**: sequitur non posse Deum ab optimo cessare, absque eo, quod vim inferat suæ naturæ.

RESPONDERI potest: cum vis debeat esse contra inclinationem naturæ, relinquaturque Deo potestas physica seu naturalis, non volendi optimum, hoc ipso non velle optimum, non erit contra inclinationem naturalem.

5. **ABSURDUM**. Sequitur vi hujus doctrinæ, non futurum fuisse Deum in statu suo connaturali, si non creasset mundum.

RESPONDETUR: cum non necessitetur Deus ad circumstantias temporis, ut in illa circumstantia velit optimum, non poterit ullum determinatum tempus ostendi, in quo, quia noller optimum, hoc ipso non esset Deus in connaturali statu. Deinde, cum sit in potestate physica Dei, ne creet mundum; etiam non creato mundo, esset Deus in statu suo physico, à quo connaturalitas sumitur; potest tamen concedi in sententia Granadi, quod non futurus fuisset tunc Deus, in statu, ad quem habendum propendet determinatione morali.

3. **RATIO**, quæ utitur Amicus, est: Nullus auctus ad extra perficit intrinsecè Deum, ergo ad nullum opus ad extra, moraliter propendet, seu necessitatur Deus.

RESPONDERI posset: quoniam inter omnem terminum, & ejus habitudinem, intercedere debet proportio; fit, ut & inclinatio debeat dicere proportionem cum termino, ad quem inclinat; & quia inclinat non nisi moraliter, etiam terminus, in genere moris debet respondere illi inclinationi. Ex quo jam eruitur hæc Responsio. Ad nullum opus ad extra, necessitatur Deus moraliter, tanquam ad perfectionem intrinsecam: Concedo antecedens. Non necessitatur ad opus ad extra, tanquam ad perfectionem moralem: Nego antecedens.

INSTAT, id solum moraliter necessitativum est agentis ad operandum, quod ad ejus intrinsecam perfectionem dirigitur.

RESPONDETUR, negando antecedens, potest enim necessitare moraliter, id, quod affert perfectionem moralem.

DIFFICULTAS III.

Respondetur Objectionibus.

Ne excreseat Difficultas, partienda erit. *Sic Punctum Difficultatis 1.*

Respondetur ad Authoritates & Communiora Argumenta.

OBJICITUR 1. Autoritas Patrum, quos plures affert Granado, & ex eo Lugo, quorum argumenta nihil omnino concluderent sæpè, nisi Deus semper faceret optimum. Ex difficilioribus tria sunt loca. Primò Cyrilli Alexandrini, l. 2. Thesauri c. 1. *Quia omnia inquit Pater potest, & meliora semper vult, Consubstantialis sibi ex Deo, nascitur Filius.* Secundò Aug. qui lib.

de Quantitate Animæ, c. 33. *Iustitia inquit, Summi Dei factum esse: ut non modo sint omnia, sed etiam sic sint, ut omnino melius esse non possint.* Similia habet l. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum c. 14. Tertiò in oppositum sunt loca Anselmi l. 1. & 2. Cur Deus homo.

RESPONDETUR 1. In Authoritatibus Patrum duo spectari posse. Primò, cum enuntiant, Deum necessitatum esse, ut faceret v. g. Incarnationem; & hæc necessitas non debet intelligi ullo modo antecedens, sed ex suppositione vel decreti facti, vel titulo fidelitatis & constantiæ & c. sicque debet explicari Anselmus, qui ita seipsum explicat c. 16. *Nonne, inquit, monstratum est supra, quod Dei voluntas nulla cogatur necessitate, sed ipsa se, spontanea sua, servet immutabilitate.* Secundò spectari possunt Authoritates Patrum, quatenus sine ulla mentione necessitatis, dicunt, Deum semper facere optimum. Et accipiendum est in sensu morali, h. e. ut plurimū; jam autem ea que sunt ut plurimum, ad demonstrationem moralem, qualibus utebantur Patres contra Ethnicos & contra Manichæos, comminiscentes unum Deum bonum, & alterum malum, sufficiens sunt Principium; nam quando opus positum non probatur, discernendum est pro possidente; possidentis autem nomine, rectè venit id, quod ut plurimum, adeoque semper, moraliter loquendo, fit. Quod autem Patres supposuerint, non nisi ut plurimum & moraliter ita fieri, ratio inter alias est; quia supponebant, quod potuerit nos Deus aliter liberare à peccato, quam liberavit: & sicut ex connaturalitate alicujus effectus, bene inferitur, eo modo illum esse positum, quo connaturaliter postulat poni, & quod Deus permiserit causam ita illum producere, sicut exigit ut producat; si ex consueta productione operum, bene inferitur, quod semper Deus producat optimum. Nec officit possibilitas moralis oppositi, siquidē sunt multaabilia moraliter, quæ quamdiu non probantur, non præsumuntur, & ita possibile est moraliter Sacerdotem non esse baptisatum, & tamen id non præsumitur donec probetur.

Sed restat adhuc explicare, in quo sensu accipi debeat istud optimum, quod facit Deus semper.

1. **SENSUS**. Facit Deus optimum, hoc est, secundum exigentiam prædicatorum essentialium, hocque sensu semper facit optimum, & tale optimum sæpè contra Manichæos posuere Patres, ita, ut si quid non ita perfecti reperiatur in mundo, rejiciatur id in naturas rerum, non in conditorem.

2. **SENSUS** est ad hominem. Quia scilicet Ethnici concedebant, aliqua esse optima à Deo condita, dicunt ergo Patres, Deum semper facere optimum, eò, quod, quæcunque optimitas in illis optimis reperiiri potest, reperiatur proportionatè & in aliis entibus.

3. **SENSUS**, optimum appellari ad significandam excellenter & energicè bonitatem rerum, sicut

sicut cum dicit scriptura: quod Deus viderit ea quæ creavit valde bona, cum tamen ly valde non plus in objecto significet, quam quod sint bona. Cyrilli locus si simpliciter accipiatur, multum probat; quia probaret, etiam necessitate physicâ Deum velle optimum; necessitate etiam physicâ, vel potius metaphysicâ producit VERBUM: fortèque illic loquitur Cyrillus de volitione consimili ei, de qua Augustinus dicit, quod voluntate Pater generet filium, h. e. non coactè, & cum inclinatione naturæ. Videndum hic quid alii in hac materia respondeant?

RESPONDERI solet 2. Authoritates Patrum non plus velle, quam quod Deus semper velit ex optima voluntate, sine ulla malitia & imprudentia: item, quod faciat omnia convenientissimè, ut inquit Suarez d. 4. Sect. 5. juxta finem à se intentum. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT: Tum quia optimum non spectatur hic ratione voluntatis, sed ratione ipsius objecti. Aliàs Patrum argumenta, quæ afferunt contra gentiles, nihil concluderent; volebant enim probare, objecta, quæ Deus facit, esse bona, idque ex eo, quod Deus semper faciat optimum; quæ ratio non concluderet, si sensum haberet, quod Deus faciat omnia ex optima voluntate: non rarò enim, etiam inter homines, accidunt aliqua, ex optima voluntate, quæ tamen in se bona non sunt. Tum quia optimum spectatur hic in se, non verò prout à Deo appetitur; non enim ex eo est jam res optima, quia à Deo appetitur; Ergo cum Patres dicant, Deum semper facere optimum, non dicunt ex eo id contingere, quia appetitur optima voluntate, vel quia appetitur secundum finem à Deo intentum. Tum quia, vel semper Deus optima media eligit ad finem, vel non semper: si non semper, ergo non semper convenientissimè operatur; convenientius enim operaretur, si melius mediū elegisset, si semper optima media eligit: Ergo ista optimitas non debet referri in ipsam rationem agendi divinæ sapientiæ, sed in ipsum objectum.

RESPONDET 3. Lugo, Deum facere semper optimum: Primò, quod faciat optimum secundum convenientiam connaturalitatis, quatenus Deus, non solum singulis creaturis, sed etiam toti universo dat id, quod connaturalissimum esset; & ita, quamvis melius esset igni resistere semper aquæ, quam interdum cedere, quia tamen non esset id proportionatum cum natura, & temperamento proprio, nec ita utile universo, sit, ut non resistat semper aquæ. Secundò sensus est, quia scilicet Deus, optima quæque condidit, secundum proportionem pulchritudinis, in ordine ad hoc totum, ubi ipsa varietas decora est. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT: Tum quia, vi hujus doctrinæ sequitur, quod cum Deus facit miracula, quæ sunt etiam optimum quid, non faciat quid optimum, quia facit contra exigentiam na-

turalem causarum & temperamentorum, quibus satisfacere, dicitur esse optimum. Tum quia, non est ratio, quod Deus intendat semper optimum finem: Ergo nec erit ratio, quod intendat optimum, secundum proportionem multitudinis. Unde multa cogitari possunt, quæ si ponerentur, & servarent varietatem, & arguerent pulchritudinem universi, adeoque magis optimum facerent. Tum quia non esset hic necesse recurrere, ut recurrit Lugo, ad proportionem universi; quia quantumvis medietatem hujus varietatis entium creasset Deus, creasset optimum, quia etiam fuisset tunc sua proportio in illo voluto universo, consequenter in his principiis, medietas optimi, optimum esset.

OBJICITUR 2. Authoritas S. Thom. i. contra Gentes cap. 7. Ubi S. Thomas ex eo dicit, Deum velle multitudinem rerum, quia is qui amat se, vult sibi optima & meliora, & multiplicari, quantum possibile est.

RESPONDETUR, nihil illo loco agere S. Th. de necessitate morali, sufficitque ut intelligatur de ut plurimum &c.

OBJICIT 3. Granado inductionem, quæ probat Deum facere optimum.

RESPONDETUR. Reflexendo mentem ad tot quæ conceduntur possibilia, quæ de facto non dantur, & tamen haberent in se insignem perfectionem; rectè inferetur, quod inductio non sit plena.

OBJICITUR 4. Deus habet infinitam inclinationem ad bonum, sed quod major est inclinatio, eò minor est libertas: Ergo si habuit infinitam inclinationem, v. g. ad Incarnationem, necessario illam & non liberè posuit.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare, probaret enim etiam existentiam Petri, necessariam esse, nam ad illam inclinatur Deus seipso, adeoque inclinatione infinita. Ordinariè etiam dici solet, quod illa inclinatio sit entitativè infinita, non autem in ratione inclinationis formaliter. Addo, fieri posse, ut magis inclinet finita materialiter inclinatio, quam infinita materialiter: nam certum est, voluntatem beati, viso Deo, inclinari inclinatione finita materialiter, & tamen necessitatur ad amandum Deum; jam autè Deus, infinita entitativè & materialiter inclinatione, inclinatur ad ponendam formicâ, ad quam ponendam non necessitatur.

INSTABIS 1. Dei volitio est honesta infinitè, ergo illâ honestior dari non potest: Ergo eligit semper optimum; nam est honestior, quæ melius vult.

RESPONDETUR. Etiam respectu Petri & ejus existentia, esse Dei volitionem honestam infinitè, neque tamen necessitatur Deus ad ponendam existentiam Petri; sufficitque hic admittere, quod sit divina volitio ita honesta, ut illâ honestior entitativè dari non possit; quod illi convenit, etiam dum vult non optimum; sed non est necesse, ut sit honestissima terminativè.

INSTAT 2. Aldrete Disp. i. sect. 8. Hæc inclinatio etiam materialiter infinita, nequit non minuere aliquid de libertate divina, posita enim illa inclinatione, non erit Deus æquè indifferens ad incarnandum, vel non incarnandum. Et ceterè, si foret illa inclinatio infinita etiam formaliter, hoc ipso necessitaret: Ergo etiam necessitabit, licet non sit formaliter infinita.

RESPONDETUR. Negando, ab infinita inclinatione materialiter, minui libertatem, quia posset Deus, si vellet, non sequi illam; jam autè, si foret inclinatio formaliter, seu in vi inclinandi infinita, non posset jam illam non sequi Deus.

INSTABIS 3. Ex doctrina S. Thomæ, & S. Dionysii, concedenda est Deo aliqua infinita propensio, ad se communicandum, quæ non solum materialiter, sed in aliquo genere propensionis, sit infinita & summa.

RESPONDETUR. Illam propensionem, esse propensionem ad communicationem ad intra, quæ reverà etiam in genere inclinationis est infinita; respectu autem reliquorum objectorum, ponitur à nobis inclinatio, non nisi materialiter infinita, quia scilicet est ipsemet Deus, adeoque est inclinationis infinitudo, in genere entis; consequenter in linea non destruentis libertatem, cum non sit in linea formaliter inclinationis.

OBJICITUR 5. Vel rationabilius est Deum eligere minus bona, vel non rationabilius, si est rationabilius: Ergo etiam tunc eligit Deus majus bonum; si non est rationabilius: Ergo aliqua Dei electio minus rationabilis est.

RESPONDETUR. Nec rationabilius est Deum eligere minus bonum, nec minus rationabile, sed tantum rationabile. Ratio autem negandi est; quia si rationabilius est, ut minus bonum eligat, nunquam posset eligere majus bonum, hoc ipso enim ageret contra id, quod rationabilius est; si autem est minus rationabile eligere minus bonum, illud bonum eligendo, Deus irrationabilius ageret. Addo tunc tantum comparativum de aliquo objecto affirmari vel negari posse, quando subjectum, de se, comparisonem talem admittit; & sic non possumus dicere ignem A, & ignem B, esse minus vel magis caudum: quia uterque comparisonem majoris & minoris non admittit, sed tantum æqualis; cum ergo Deus, ex dictis, comparisonem majoris & minoris in electionem boni non admittat in se, hinc fit, ut dici de eo non possit, quod magis vel minus rationabiliter tunc operetur; consequenter, quod hoc & non aliud eligat, rejici id debet, in placitum ejusdem.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Variæ Paritates.

1. EST. Quò quis se perfectius amat, eo sibi perfectiora bona appetit: Ergo qui se perfectissimè amat, volet sibi perfectissima bona: Ergo volet semper optimum.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare; probaret enim, etiam physicè determinatum esse Deum ad volendum optimum, physicè enim perfectissimè se amat. Deinde, duplicia communiter censentur esse bona, quædam intrinseca, quædam extrinseca. Ex amore, sequitur, ut intrinseca bona amentur, sine quibus scilicet amans non potest esse, vel ægerrimè potest esse; alia autem sunt bona extrinseca, sine quibus amans esse potest, & æquè bene; & hæc non necessariò velle dicitur. Porro & Deus amat sibi bona intrinseca necessariò, bona autem extrinseca non est necesse ut velit optima; id quod ideo, quia bona intrinseca, quæ sibi amat Deus, sunt infinitè bona; bona autem extrinseca, sunt bona limitata, & mista imperfectionibus, adeoque non tantum divinam voluntatem alliciunt. Quamquam, conformiter ad dicenda inferius, antecedens est verum, de solis creatis, increata autem voluntas aliter se habet: quia cum nullum sit principium, ratione cujus debeat tribui creaturæ, quòd æquè omnibus suis actibus perficiatur, bene inferitur, quòd, si se perfectius amat, perfectiora sibi bona appetat; datur autem fundamentum, vi cujus æquè debet perfici Deus omnibus suis actionibus.

INSTABIS. Quamvis omnes actus Dei concedantur esse æquè honesti intrinsecè, cum hoc tamen stat, ut denominari possit voluntas illius extrinsecè honestior, æqualitasque honestatis internæ, non destruet, quominus ipsa objecta sint inæqualis honestatis.

RESPONDETUR concedendo totum. Sicut enim extrinsecè & objectivè, non omnes actus Christi erant æquè honesti, nec sequebatur, quòd deberet Christus, omnes æquales non nisi, etiam extrinsecè honestate, exercere actus; ita & in præsentì, idem dicendum.

2. PARITAS. Beatus videns Deum, necessitatur ad amanda Deo semper non nisi optima; Ergo & Deus necessitabitur ad optimum.

RESPONDETUR. Et antecedens esse dubiū, & consequentiam negandam. Antecedens est dubium; quia quamvis necessitetur beatus, ad volenda bona Deo intrinseca, quæ omnia, sunt optimum; non necessitatur tamen ad volenda bona extrinseca optima; aliàs necessitaretur ut se difformet voluntati divinæ, quæ casu saltem aliquo, non vult sibi optima. Disparitas etiam est; quia habetur objectum necessitativum beatorum ad volenda illa optima; nempe ipsum summum & optimum bonum clarè visum; nullum autem est principium, hoc est, objectum extrinsecum, quod necessitet Deum ad sui amorem. Deinde retineri potest jam data disparitas; quòd scilicet nullum habeatur principium, quòd suadeat æquè perfici voluntatem beati, volendo etiam minus bonum; datur autem principium suadens id de Deo.

3. PA-

3. PARITAS. Intellectus divinus, semper dicitur eligendum esse quod melius: Ergo & voluntas semper id eligit.

RESPONDETUR, negando antecedens. Tum quia non probatur. Tum quia, multa sunt in mundo, quæ prædictavit intellectus divinus, quæ tamen non sunt optimum, de quo hæc. Tum quia tolleretur jam omnino divina libertas, quia non posset jam non eligere illud prædictatum; unde ex conditione intellectus, non plus sequitur, quam, quod si quid melius sit, iudicet illud intellectus divinus esse melius: sed non sequitur, quod iudicare debeat, hoc tantum eligendum esse.

4. PARITAS. Ad perfectum artificem spectat facere opus suum optimum; Ergo & Deus, qui est perfectissimus artifex, debet facere optimum semper opus.

RESPONDETUR: In hoc servari paritatem, quod sicut optimus artifex ponit opera optima, servando essentialia artificii, & addendo accidentaria, quæ illius excellentiam notent; ita etiam & Deus facit optimum; hoc est, producit unamquamque rem, secundum essentialia illius prædictata, tribuitque accidentia commendativa artificis Dei: & sicut opera artificum, possunt crescere & crescere in accidentalibus perfectionibus, ita & opera divina.

5. PARITAS. Si aliquis, potens agere aliquid bonum majus pro gloria Dei, nollit illud agere, convinceretur minus perfecte diligere Deum: Ergo etiam si Deus nollit optimum, cum posset velle, convinceretur minus se diligere: Ergo cum summè se diligit, debet velle optimum.

ANTE QUAM respondeatur ad objectionem propositam:

SUPPONO 1. Magis intrinsecè, ex objecto loquendo, perfici Deum suis actionibus, quam creaturam suis. Ratio: quia nihil magis ullo prædicato perficitur, quam suo esse; cum maxima perfectio sit ipsum esse: cum ergo, omnes actus Dei, sint ipsum Dei esse, sequitur, Deum magis perfici suis actibus, quam creaturam suis. Deinde, illa, vi quorum, si Deus non esset Deus, evaderet & intelligeretur Deus, hoc ipso magis perficiunt Deum, quam perficiant hominem illa, quæ, si homo non esset homo, & fierent, non facerent nihilominus hominem per se loquendo; sed natura divinarum actionum est talis, ut si per impossibile Deus non esset Deus, vi illius actionis esset Deus, nam actio illa Deus est; jam autem vi actionis ab homine elicita, homo non esset homo, per se loquendo, quia actio illa non est homo: & quamvis, si actio illa sit vitalis, hoc ipso quia vitalis actio hominis poneretur, deberet supponi homo: non tamen vi illius actionis, esset homo, per se loquendo, quia actio vitalis, non est homo. Dixi ex objecto loquendo, magis perfici Deum suis actibus; quia, si velis per-

fici non nisi illud, quod ex non habente perfectionem transit in habentem perfectionem, in isto sensu non perficitur Deus, sed sola creatura; ex quo ulterius supposito, colligis, cur Deus minus & magis suis actibus perfici non possit physice: quia scilicet cum magis & minus dicant inæqualitatem, hoc enim est ejus formalisativum; rursus, cum inæqualitas dicat relationem, nihil enim sibi est inæquale, sed ad aliud; item cum relatio importet pluralitatem, relatio enim est ad aliud, aliud autem, est pluralitas; hinc cum eadem Dei entitas, pluralitatem nullam dicat, nec actus divini, qui idem sunt cum Deo, importare poterunt ullam pluralitatem, consequenter nec inæqualitatem, atque adeo nec magis & minus.

SUPPONO 2. Quamvis ex vi positæ actionis creatæ, non sequatur hoc ipso esse creaturæ, per se loquendo; nihilominus etiam creatura perficitur suis actibus. Ratio: Tum quia per illos, potentia transit in actum, actus autem est perfectio potentie. Tum quia consequi finem à natura ordinatum, est perfici, natura enim perfectionem intendit; ordinatur autem potentia ad actus, tanquam ad finem. Tum quia assimilari perfectissimo, debet esse perfectio; jam autem vi actus, acquirit creatura assimilationem perfectissimo, hoc est, Deo, qui est actus purus, & cui magis assimilatur actus, quam potentia. Unde etiam in Deo actus primus intelligendi, ponitur non nisi per ordinem ad nostros conceptus, actus autem secundus, nemine cogitante est. Hæc porro perfectio, quam sumit creatura ab actibus, dici potest partim intrinseca, partim extrinseca; intrinseca, quia supponuntur esse actus recepti in suo principio: extrinseca autem, quia est perfectio distincta realiter ab ipso operante.

SUPPONO 3. Quamvis nullus sit talis actus creaturæ, qui illam non perficiat physice, nihilominus, non omnes æqualiter actus perficiunt creaturam physice. Ratio est: quia imprimis, si comparentur actus supernaturales & naturales inter se, cæteris paribus, semper magis perficiet actus supernaturalis. Ratio: quia perfectio actus, est eadem cum entitate actus; & sicut actus entitatem non habet à se, sed à principio: ita & perfectionem ab illo accipit; & quia unumquodque principium agit secundum vires sibi debitas, potentiamque illis identificatam, quod agens erit nobilius, habebit etiam potentiam nobiliorem, adeoque vim communicandi entitatem nobiliorem; quod intelligitur, si producantur effectus univoci, in ordine entis, vel ordinis; cum ergo principium supernaturale sit nobilius naturali, & producat univocum effectum in ratione ordinis, hoc ipso producet etiam nobiliorem entitatem. Rursus, cum ad actum supernaturalem, concurrat etiam po-

rentia naturalis, prout elevata, eam perfectionem quam tribueret actui naturali, tribuit etiam supernaturali, seclusa imperfectione naturalitatis; consequenter actus supernaturalis, ex duplici principio perfectionem habebit; & oriundam à potentia naturali elevata & à principio supernaturali. Dixi ceteris paribus; quia si sit actus voluntatis supernaturalis, & actus cognitionis demonstrativæ naturalis, quamvis actus voluntatis, ratione ordinis, utpote supernaturalis, sit perfectior, in modo tamen essendi, imperfectior est. Si autem fiat comparatio inter actus ipsos inter se, tam naturales, quam supernaturales, etiam hi non æqualiter physicè perficiunt suum principium; nam actus opinionis est actus intellectus, non est tamen dubium, magis perfici intellectum demonstratione. Rursum, dolor de peccatis, qui est contritio supernaturalis, ite attritio supernaturalis, uterque est actus voluntatis, uterque supernaturalis; nihilominus creatura magis perficitur actu contritionis, & sic de ceteris. Quæ omnia in hoc fundantur; quia quod est maior perfectio, si perfectibili uniatur, communicat illi perfectionem maiorem; hoc enim perficere, est ipsum istud uniri tali subjecto: Ergo si actus ipsi sint magis perfecti physicè, perfectius etiam, & inæqualiter per excessum, perficient subjectum.

SUPPONO 4. Unde oriatur æqualitas vel inæqualitas actuum, quibus physicè, æquè vel inæqualiter, perficitur creatura, præcipuè in ordine supernaturali. Et imprimis hoc oritur ratione principii nobilioris, quod sic explicatur. Sicut se habet ordo naturæ in naturalibus, ita ordo supernaturalis in supernaturalibus, ipse enim ordo supernaturalis, ordinatur ad perficiendum naturalem, quæ perfectio non daretur, nisi servato ordine perfectibilis & perfectivi. Porro in ordine naturæ, quamvis omnia participant rationem naturalis, nihilominus datur inæqualitas principiorum, potentiarum, qualitarum, unde lux nobilior est nigredine, intellectus voluntate, posito, quod sint distinctæ potentie; ita igitur, etiam in ordine supernaturali, quamvis omnia participant rationem supernaturalem, quæ est quasi generica ratio: tamen specificæ rationes, maiorem vel minorem perfectionem inducere possunt; & sic habitus fidei, perfectior est habitu religionis, religio perfectior habitu fortitudinis, & sic de ceteris; ille ergo actus supernaturalis magis perficiet physicè operantem, qui est, à principio nobiliori physicè. Dictum autem supra, cur actus sequatur perfectionem principii.

SUPPONO 5. Quod etiam actus qui proficiunt ab eodem principio, possint non afferre æqualem perfectionem physicam operanti. Quod sic proponitur. Agentia materialia, quæ virtutem agendi, & in entitate, & simul etiam gradualiter divisibilem habent, si non producant

effectum virtuti suæ adæquatum, vel ob resistantiam passi, vel ob defectum debitæ applicationis, hoc ipso non ponent æquè perfectum effectum, ac cum vincitur tota resistantia passi, accedit debita applicatio, &c. quamvis uterque effectus, eidem denominativè principio tribuatur: hocque ostendit inductio in qualitatibus actibus. Porro quod facit formalis divisibilitas virtutis agendi, in agentibus materialibus, hoc facit æquivalens divisibilitati, major vel minor applicatio principii indivisibilis in entitate, v.g. habitus alicujus supernaturalis, præcipuè verò adjuti gradualem multipliciter intensio; casu ergo quo v.g. habitus charitatis intensus ut 8. producat actum intensum ut 6. & casu quo idem habitus producat actum nonnisi intensum ut 2. illi effectus procedent ab eodem numero principio, nihilominus nec ipsi æquè perfecti erunt physicè, nec æquè perficient subjectum, in quo recipiuntur; quia scilicet ipse habitus, non tota sui latitudine, viriumque pondere, in actum incubuit. Quando autem, ab eodem physicè principio, principiantur actus, qui principiantur à diversis realiter principii, in tantum, idem physicè principium, principiat nobiliores actus, vel minus nobiles, in quantum æquivalent, minus vel magis nobili principio distincto realiter. Addo nihilominus fieri posse, ut actus in entitate physica imperfectior, sæpius repetitus, moraliter æstimetur plus in ordine ad meritum, sicut plus æstimatur 100. pondo æris, præ scrupulo auri.

SUPPONO 6. Quod Objectum est nobilius, vel difficilius, vel ejus exercitium ad maiorem Dei gloriam extrinsecam, ponendam, magis accommodatum, eo præsumitur vel nobilior habitus concutisse, vel plures simul, vel unus habitus ex majori latitudine; sic v.g. dicit Christus: Majorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis. Unde etiam, actus martyrii præsumitur esse perfectior reliquis; quia ad eum concurrunt imprimis habitus charitatis, quæ præfert vitæ propriæ, testimonium exhibendum veritati Dei amati: concurrunt fides, quia credit illam veritatem: concurrunt fortitudo perpetiendi adversa, & cætera similia. Dixi quod id præsumatur: quia ex objecto loquendo, fieri potest, ut aliquis actum circa minus objectum, perfectionem eliciat, quam alius, circa objectum majus. Unde etiam aliquis, cum illa femina, potest majori meritò duos obolos gazophylacio importare, quam alter magnam summam.

SUPPONO 7. Si ponas casum, æqualem scilicet esse perfectionem actus physici, & tamen inæquale objectum; eo casu, illi actus, secundum id, quod dicunt in recto, h.e. secundum entitatem physicam, erunt æquales, secundum autem quod dicunt in obliquo, & pro connotato, erunt inæquales. Unde etiam inæquale est bene-

beneficium, quo Deus voluit muscam in bonum universi, & beneficium Incarnationis; nam beneficia illa, secundum quod dicunt in recto volitionem Dei, sunt æqualia physicè, licet determinative sint inæqualia.

SUPPONO 8. Actus æquè perfectos physicè, quorum unus habet objectum nobilius, & alter minus nobile, esse æquales honestate moralis secundum id, quod dicit in recto honestas moralis, esse autem inæquales honestate moralis, secundum id, quod dicit in obliquo illa honestas. Ratio: quia honestas moralis, cum non sit ullum accidens physicum superadditum actui, & tamen sit perfectio ipsius, non est aliud entitativè, quam ipsemet ille actus: Ergo, si physicè illi actus sunt æquales, etiam honestas moralis, secundum id quod dicit in recto, æqualis erit, cum sit ille idem actus physicus; non erit tamen æqualis honestas moralis, secundum id, quod dicit illa in obliquo, quia in obliquo dicit ipsa objecta, inter quæ supponitur non esse æqualitas.

SUPPONO 9. Posse concedi, etiam in actibus divinis, inæqualitatem honestatis moralis, seu honestatis extrinsecæ; dixi inæqualitatem honestatis extrinsecæ, quia illi actus, cum sint ipsemet Deus, inæqualitatem physicam admittere non possunt. Ratio suppositi: Tum quia hæc inæqualitas extrinsecæ honestatis, non importat ullam imperfectionem in Deo, imò auget, si tamen, ipsa inæqualitas honestatis extrinsecæ, supponat, æquè semper Deum manere perfectum, & independentem ab extrinsecis, in sui perfectione. Tum quia inæqualitas extrinsecæ honestatis non aliud est, nisi inæqualitas objectorum, quæ necessariò ponenda. Tum quia quæro, an homo sit obligatus ad maiorem gratitudinem propter beneficium INCARNATIONIS, quam propter muscam? si non est obligatus ad maiorem gratitudinem, oppones te per hoc sensui fidelium communi, & Augustini lib. 2. Confess. 16. *Super omnia amabilem te mihi reddidit bone Iesu, ignominiosissima & amara mors tua*, essentq; beneficia divina deterioris sortis, quam sint beneficia hominum, hæc enim ad maiorem gratitudinem obligant, quod sunt maiora. Quod si major gratitudo debeat pro INCARNATIONE: hæc majoritas beneficii, non potest fundari in intrinseca entitate volitionis quæ vult INCARNATIONEM; nam hæc est par in entitate cum volitione muscæ: Ergo hæc majoritas beneficii, fundari debet, non nisi in aliquo extrinseco; Ergo ulterius, si potest haberi majoritas beneficii, majoritas item obligationis ad gratitudinem, ratione extrinseci, potest etiam ratione ejusdem fundari major honestas moralis. *His suppositis*

NEGATUR Consequentia. Disparitas est, quia quamvis magis perficiatur Deus suis actibus, quam creatura suis, ut dixi supposito 1. ta-

men etiam creatura suis perficitur, ut dixi supposito 2. hæc tamen perfectio physica, etiam æqualiter ab omnibus non habetur, ut dixi supposito 3. oriente hac inæqualitate physica in creatis ratione principii, ut dixi supposito 4. Vel applicationis ipsiusmet principii, ut dixi supposito 5. Universaliter autem præsumitur esse actus nobilior, ratione principii vel applicationis, quando objectum ejus est nobilius, ut dixi supposito 6. si cætera sint paria, ut dixi supposito 7. consequenter tali operatione circa objectum melius, magis perficietur creatura, & quidem perfectione, non tantum se tenente à parte objecti, quod etiam Deo convenit, ut dixi supposito 9. sed perfectione tenente se etiam à parte ipsius actus; quia autem Dei actus sunt iidem, & ratione principii, & ratione suæ entitatis, ideò non magis unus physice perficiet Deum, quam alius: nisi quod possit etiam in illis admitti inæqualitas extrinseca ratione objecti, stante semper æqualitate honestatis etiam moralis, secundum id, quod dicit honestas moralis in recto, ut dixi supposito 8.

Conformiter ad dicta supra, alia disparitas est, quia cum non sit necesse creaturæ concedere tantam perfectionem actuum, ut non magis perficiatur actu, versante circa perfectius, quam imperfectius objectum, poterit adhuc creatura magis perfici, versando circa perfectius objectum; jam autem est necesse talem perfectionem concedere Deo, vel ex eo ipso quia non implicat, & quia facit Deum magis illimitatum & independentem.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta Recentiorum.

ATtingit aliqua in hac materia Aldrete, quæ hic expendenda sunt.

OBJECITUR 1. Supposito quòd ordini gratiæ debeat unio hypostatica, non potuit Deus producere ordinem gratiæ, quin esset moraliter necessitatus ad INCARNATIONEM; quia universim, Deus est moraliter necessitatus ad non denegandum alicui essentię suas proprietates: quia nisi hæc necessitas in Deo ponatur, tam erit contingens ignem esse calidum, quam frigidum; nec esset ulla firma persuasio, Beatissimam, potius esse immaculatè conceptam, si Deus in operibus suis non attendit ad id, quod convenit: & cætera similia.

RESPONDETUR imprimis negando suppositum, quòd ordini gratiæ debeat unio hypostatica; bene enim posset nobis ordinari gratia, per solam miserationis Dei clementiam, sine ulla unione hypostatica; sed posito etiam, quòd ordini gratiæ unio hypostatica debeat; negatur adhuc moraliter necessitari Deum ad Incarnationem; negatur item Deum moraliter neces-

necessitari ad non negandum alicui essentiae suas proprietates, supple physicas; necessitatur enim ad non denegandas proprietates metaphysicas, utpote enti ipsi identificatas. Quod autem non necessitetur Deus moraliter ad non denegandas dictas proprietates, ratio est: quia ex una parte, exigentiae creaturae subsunt absoluto Dei dominio, potenti disponere prout voluerit; ex altera parte, perfectius hoc erit dominium, si nulla ad hoc necessitate stringatur Deus. Rursus, quia nullum est fundamentum, ponenda in Deo talis necessitatis. Deinde, quia non implicat, ut in necessitatus ad hoc maneat Deus, licet id ordinariè praestet; quae in obligatio auget perfectionem divinam. Non erit autem igni aequè contingens esse calidum ac frigidum, exinde; quia hoc ipso, quod aliquid sit, habet suam essentiam; si habet suam essentiam, habet etiam radicem exigitivam proprietatum suarum, etiam physicarum; si habet hanc radicem, Deus, qui est author naturae, seu correspondivum effectivum eorum, quae exiguntur à natura, sicut est effectivum ipsius naturae, Deus, inquam, praesumi debet ita facere, sicut creaturae exigunt; quia & in creaturis frustranea esset haec exigentia, & in Deo frustranea vis satisfaciendi his exigentiis; succeditque liberum decretum de satisfaciendo illis: ut ergo concludatur, ignem potius esse calidum, haec faciunt. 1. Exigentia naturalis ignis. 2. à parte Dei id facit, quia ille in quantum est causa prima in ordine naturali, habet vim huic exigentiae responsivam, quae non debet frustrari, nisi Deus id velit. 3. à parte voluntatis divinae, quae in necessitata determinavit se liberè, ad his exigentiis satisfaciendum; hinc nisi à posteriori per experientiam constet, quod ad hoc in particulari se Deus noluerit obligare, ut illius exigentiae satisfaciatur, temerarium esset dicere, quod non satisfecerit illi exigentiae. Quod immaculatè sit concepta beatissima, hoc habetur ex probationibus ostendentibus, libertatem divinam ad hanc se potius partem determinasse, in circumstantia motivorum, praesentantium sese, ut si vellet, ita decerneret liberè.

INSTABIS I. Unde provenit illa securitas iudicii, quo affirmamus, hominem comburendum, si conjiciatur in ignem.

RESPONDETUR, ex dictis tribus capitibus, illam oriri.

INSTABIS 2. Nisi ponatur necessitas moralis, ad non denegandum essentiae suas proprietates, non poterit explicari, in quo differat debitum ex natura rei, à debito solius congruitatis; & si illud prius est majus debitum, habet majorem vim obligandi, ac proinde, non esset aequè facile, oppositum evenire, consequenter erit major necessitas.

RESPONDETUR: debitum ex natura rei, per hoc differre à congruitate; quia debitum

ex natura rei, est exigentia reperibilis in re creata, ita explicabilis: ut si non pertineret ad Deum esse causam primam, sed sibi creatura sufficeret, deberet se reducere ad hoc habendum; vel est exigentia, cui nisi satisfiat, non erit res in statu suo connaturali: quando autem est debitum solius congruitatis, non est talis exigentia; sed est, vel sola non repugnantia, vel habilitas ad bonum, vel, quod licet non habeatur, habebitur adhuc status connaturalis. Unde si Deus instantissimè rogetur, ut caeco visum restituat, non est in caeco exigentia visus, sed congruitas; quia status amissi oculi, non habet exigentiam visus: è contra, si haberet oculum bene dispositum, esset tunc temporis debitum. Differt item, quia debitum ex natura rei, est objectum amoris; amat enim sibi natura illam proprietatem amore innato; jam autem debitum congruitatis, est objectum nonnisi complacentiae, potiusque optabile, quam exigibile. Denique quia debitum ex natura rei, dicit obligationem libertatis divinae, nisi oppositum probetur; consequenter, non reductionem in usum eorum, quae sunt per accidens; consequenter, non erit tunc necessitas, sed solum importabitur titulus, ut exerceat Deus vim, quam habet, respondentem exigentiis creaturarum, eò, quod decreverit liberè eam vim exercere. Nullam autem obligationem dicit congruitas.

INSTABIS 3. Non posita dicta necessitate, inexplicabile est, quomodo independenter à quotidiano experimento & inductione, persuadere nobis possimus, Deum fecisse quod melius.

RESPONDETUR. Negatur suppositum, poterat enim defacto Deus, hoc universum producere melius. Deinde independenter à quotidiano experimento, persuadere id nobis possemus, ex tribus capitibus supra assignatis. Unde jam ita ordinata sunt signa circa satisfaciendum his exigentiis: pro primo signo responderet exigentia creaturarum; pro secundo, advertit Deus ad vim in se, ut satisfaciatur his exigentiis; pro tertio praesentantur rationes, ut his exigentiis fiat satis, quamvis posset non fieri illis satis; pro quarto est decretum faciendi satis illis exigentiis; tuncque demum succedunt experientiae, quod fiat satis his exigentiis.

OBJICITUR 2. Aliqua sunt Deo impossibilia moraliter: Ergo etiam potest dari necessitas moralis in Deo. Antecedens probatur ex Marci 6. ubi dicitur de Christo: *Non poterat ibi ullam virtutem facere*, quem locum Nazianzenus Oratione 2. de filio Dei, accipit de impossibili moraliter.

RESPONDETUR. Haberi titulum unde desumatur impossibilitas moralis, idque non involvendo ullam imperfectionem in Deo; scilicet ex eo, quia Deus contra positivum nulum voluntatis creatae, ceteroqui à se frangibilis, decrevit non agere; ut est impossibile morali-

ter,

ter, ut *is medicina offeratur*, inquit citatus Nazianzenus, quibus incredulitas perniciem invenit; non habetur autem titulus, quo necessitetur moraliter Deus, & si necessitabitur ex suppositione sui decreti, non necessitabitur necessitate de qua hic.

OBJICITUR 3. Non repugnat ut ponatur in Deo etiam metaphysica necessitas, nempe nunquam invertendi jura naturæ.

RESPONDETUR: Si sit res de necessitate metaphysica, antecedente omne Dei decretū, hæc non datur; idque ex principio negativo: quia talis perfectio innecessitabilitatis, est possibilis: Ergo debet Deo dari. Si autem sit necessitas metaphysica, ex suppositione decreti, hæc quidem datur, sed non minuit libertatem divinam; estq; nonnisi ex eo, quia vult.

OBJICI potest 4. Magis Deus amat objectum melius: Ergo & ad optimum necessitatur.

RESPONSUM est, quod Deus majus bonum non amet magis entitative, licet amet magis terminative; potestq; dici, quod ex modo etiam concipiendi, magis amet majus bonum, licet ad hoc non necessitetur. Quod autem possit dici, Deum ex modo nostro concipiendi, majus bonum, amare magis. Ratio est: Tum quia nihil vetat, ut actus intellectus divini, penetrantes vim causarum moralium, physicarum, metaphysicarum, secundum exigentiam objecti enuntient, certius secuturum effectum physicum, quam morale, & metaphysicum quam physicum; Ergo etiam nihil vetabit, ut voluntas divina, concipiatur magis amare objectum melius, quam non melius. Quia sicut notitivi perfectio est, accommodare sese conditioni noscibilis; ita & perfectissimi volitivi, perfectio est, accommodare sese bonitati objecti; essetque dissonum, magis amare minus bonum; imò esset disordo appetendi. Tum quia, si adsit objectum infinitæ amabilitatis, etiam ex modo nostro concipiendi, infinite illud diligit Deus: Ergo etiam si adsit objectum majoris amabilitatis, etiam ex modo nostro concipiendi, magis illud amabit Deus. Tum quia, si objectum quod est amabilius ex modo nostro concipiendi, non magis amaret Deus: & esset illud amabilius, ut supponitur; & non esset: quia, quod non est dignum majori amore rectissimi amativi, hoc ipso à posteriori, non esset amabilius; datur enim nexus essentialis amativi cum amabili seu bono: hinc, si non necitur magis hoc amativum cum hoc amabili; hoc ipso saltem à posteriori non est magis amabile, cum finis amabilis sit, exercitium amativi circa illud. Et certe sicut perfectiones divinæ prout subeunt nostris conceptionibus non sunt æquales, ut dictum in prima parte, sic poterit concedi inæqualitas amandi minus bonum, modo, tota

inæqualitas illa, sit ex modo nostro concipiendi. *Ex quo ulterius*

INFERES, quod magis voluntas divina amet Incarnationem, quam non Incarnationem, utpote majus bonum (aliàs enim si Incarnatio non esset majus bonum, & magis amabile, non esset majus bonū, unitam esse Personam VERBI in Christo, nec magis amabile etiam extrinsecè, quam Petrum non esse terminatum Personā divinā: cum hoc tamen stat, ut in ordine ad decretivum amorem, æquè sit liber; quia ad magis ex modo concipiendi amandum, datur determinativum, major amabilitas extrinseci objecti, non diminuens ceteroqui perfectionem libertatis; non datur autem fundamentum determinativum, ut nonnisi hoc decernatur; determinativumque hoc dari non debet quia contrarium perfectioni libertatis. Et licet in passionis amoribus, major amor minuat libertatem decretivam, trahendo hoc pro decretiva, quod stare debuit pro sola amativa; vel in amoribus creatis ordinatis, procedendo ad decretivam, eò, quod intrinsecè magis perficiendus sit ille creatus amor, amore magis amati boni, ut supponitur; in perfecto tamen amativo, & quod æquè suis actibus intrinsecè perficitur, manebit decretiva libera.

Hinc jam concesso antecedente argumenti, negatur Consequentia. Immerito etiam supponit argumentum, dari in creatis objectis optimum: & quantumvis daretur, non esset necessitativum, ex dictis: sufficeretq; illud amare liberè, licet amore optimis debito.

OBJICITUR 5. Potest concedi, quod amore aliquorum objectorum, intrinsecè, & ex modo concipiendi, perficiatur Deus: Ergo etiam poterit concedi necessitari illum moraliter.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam; quia posito, quod magis extrinsecè perficiatur Deus ab amore melioris boni, non ponitur ulla in Deo dependentia perfectionis intrinsecæ ab aliquo creato, quam independentiam habere, est perfectio possibilis; jam autem si poneretur in Deo necessitas ad volenda objecta extrinsecæ, esset necessitas nemine cogitante, adeoque intrinsecæ, & tamen dependens ab aliquo extrinsecæ. Rursus, posito, quod Deus amet magis ex modo concipiendi meliora, & posito simul, quod non necessitetur ad amandum, colligentur in Deo duæ perfectiones; nam perfectio est, magis amare, amabile magis: perfectio item est, a finito & extrinsecæ, non necessitari voluntatem divinam; utraque hæc perfectio colligitur, si dicatur amare Deus magis, majus amabile, non tamen ad illud necessitari; quæ collectio perfectionis non esset, si necessitaretur Deus.

INSTABIS. Potest pendere omnipotentia divina à creaturis: Ergo potest etiam ab intrinsecis pendere honestas voluntatis.

RESPON-

RESPONDETUR: Verum esse antecedens, si intelligatur de dependentia termini: quo sensu verum est & consequens; modò hoc etiam supponatur, quòd sicut non magis est perfecta intrinsecè omnipotentia, dum producit muscam, quàm cum producit Angelum, est enim utrobique omnipotentia, idem Deus, adeoque se ipso non perfectior: sed tota majoritas est in extrinsecis terminis; ita & in præsentì teneri debet, æqualem esse intrinsecam perfectionem, sive Deus majus bonum, sive minus bonum velit: sed totam esse varietatem in extrinsecis objectis.

QUÆSTIO II.

De necessitate INCARNATIONIS supposito Peccato.

PRÆMITTO 1. Solà liberali & misericordi remissione peccati, potuisse Deum salvare genus humanum.

RATIO est imprimis autoritas Patrum, quos interest Augustinus, qui de Agone Christi cap. II. inquit: *Sunt autem stulti, qui dicunt, non poterat aliter Sapientia Dei homines liberare, nisi susciperet hominem, & nasceretur ex femina, & à peccatoribus omnia illa pateretur; poterat omnino, sed si aliter faceret, similiter vestra stultitia displiceret.* Idem etiam suadet hæc Ratio; quia ex sola misericordia decrevit Incarnationem, quâ mediante, fieret condigna satisfactio pro peccatis: Ergo etiam ex eadem misericordia remittere potuit peccata.

PRÆMITTO 2. Sicut potuit Deus, per solam misericordiam condonationem, remittere peccata; sic absolute loquendo, potuit relinquere genus humanum, nec post lapsum illud reparare.

RATIO. Sensus Patrum; & quia Deus, in operibus suis ad extra, liber est; Ergo & in condonatione offensæ præstanda, liber fuit.

PRÆMITTO 3. In hoc esse difficultatem; an scilicet supposito quòd Deus vellet liberare genus humanum non viâ misericordiæ, sed viâ condignæ satisfactionis, necesse fuerit incarnari Deum: dico *Incarnari Deum*: quia parum interest, à quamam persona divina illa satisfactio ponatur. Nomine autem condignæ satisfactionis, venit hic satisfactio ad æqualitatem. Communior est sententia, necessariam fuisse Incarnationem in tali suppositione; licet oppositum sentiat Scotus, post eum Pontius hic. Disp. 38. num. 44. Alexander, Paludanus, inclinatur ad Tapereus & Cajetanum apud Vasquez cum communis sententiam, hic disp. 7. num. 2. Suarez disp. 4. Sect. 2. Valentia d. I. q. I. puncto 5. & alii, tuentur communem sententiam fundatam in Patribus, quos fusiùs recitant. Suffecerit ex Græcis Basilii supra Plal. 28. *Frater non redimit, redimet*

homo. Non, inquit, homo nudus, sed homo Deus Iesus Christus; quia nullus alius poterat offerre condignum pretium; & ex Latinis Augustinus Enchyridii cap. 108. *Neque per ipsum liberaremur mediatorum hominum Christum, nisi esset Deus.* De quo ipso objecto, sic

DIFFICULTAS I.

An à pura creatura possit fieri satisfactio pro mortali condigna?

DICENDUM est. Quòd pro mortali, non possit fieri à pura creatura, condigna satisfactio.

FUNDAMENTUM hujus Conclusionis est tale. Pro eo quod est infinitum in genere offensæ, non potest satisfieri à pura creatura: sed peccatum mortale, est infinitum in genere offensæ: Ergo pro peccato mortali, non potest fieri satis à pura creatura. Minor hujus argumenti tota, probata est in materia de peccatis; jam autem major, in præsentì tractabitur; hinc major probatur. Si pura creatura posset satisfacere, idque ut supponitur de condigno, hoc est, ad æqualitatem, pro eo, quod est infinitum in genere offensæ, illa satisfactio, vel esset infinita, vel esset finita? Nulla harum potest esse ad æqualitatem. Nam imprimis, finitum non habet æqualitatem cum infinito: Ergo nec finita satisfactio cum infinita offensâ. Non etiam faceret satis infinita satisfactio, posita à pura creatura; quia procederetur secundum terminum non supponentem; quia est impossibilis creata satisfactio infinita, secundum principia, quibus probatur, non esse possibile infinitum creatum categorematicum; consequenter, nec erit possibile infinita gratia, dignificans illam satisfactionem, & elevans ad rationem infinitæ satisfactionis. Sed posita etiam infinita dignitate satisfaciens creaturæ; nondum illa esset condigna, & ad æqualitatem satisfactio; quia, sicut magnitudo offensæ crescit magnitudine offensi, ita dignitas satisfactionis, crescit, & dignificatur dignitate satisfaciens, ad dignitatem offensi; sed est impossibilis æqualitas quantumvis infinitæ creaturæ infinitudine creatæ, si comparatur ad dignitatem infinitam Dei: Ergo nec satisfactio, etiam si foret infinita, æqualitatem haberet. Quòd autem dignitas satisfactionis, sumatur ex dignitate personæ satisfaciens, comparata ad personam offensam, desumitur id communiter ex Aristotele 6. Ethicor. c. 5. ubi agens Aristoteles, an retaliatio, sit ratio æquandi? docet non esse, & subdit; *Si magistratum quis gerens percusserit, percutiendus non est, si autem magistratum quis gerentem percusserit, non solum est percutiendus, sed supplicio insuper afficiendus*; habet idem S. Thomas hic quæst. I. art. 2. ad 2dum. S. Bonav. in 3. disp. 20. q. 3. fundaturque id in sensu communi, & inductione mensurante

ante satisfactiones, non aliâ mensura, quàm dignitate satisfaciendis. Et certè, ea quæ à se infinite recedunt, impossibile est inter se æquari, & invicem commensurari: cum ergo quæcunque actio creaturæ, & Deus, infinite à se recedant & distent, impossibile erit ista coæquari. Illustratur hoc tali imaginatione. Pone duas hydrias à cylindro pendentes, ita dispositas, ut si volvatur cylindrus, una hydria descendat, alia ascendat, certe tales hydrias æquare est impossibile, cum per diversas lationes ferantur, & descensum cum ascensu æquare sit impossibile. Pone ergo casum, quod una hydria infinite ascendat, necessitati alia infinite descendat, & quantus esset excessus altitudinis unius, tantus esset descensus profunditatis alius; quare, si hydria inferior deberet æquari superiori, deberet hoc totum spatium, quod inter illam ut ascendentem, & hanc ut descendentem intercedit, superare, hoc autem est impossibile propter lationes quibus feruntur. Cum ergo satisfactio creaturæ, & offensâ Dei, ex oppositis planè rationibus desumantur, hæc nimirum ex dignitate Dei offensi, in infinitum ascendente supra satisfaciendam, sive supponatur infinitus, sive supponatur finitus; & illa ex indignitate inæqualitatis; satisfactionis, infra offensum veluti descendente; ita ut illa semper ascendat, hæc semper descendat; hinc impossibile erit, invicem, dicta æquari & commensurari, cum per rationes oppositas procedant, & quod dignitas Dei attollitur, tantò deprimatur indignitas creaturæ. Vide hanc ipsam rationem, paulò aliter propositam, apud Amicum disp. 5. Sect. 3. à num. 120. Proponetur hoc Fundamentum aliquot viis, Quod ut fiat infra, *Sic*

Punctum Difficultatis 1.

Deduciturne id bene, suppositâ Infinitate Peccati, & quomodo?

Titulo fiet satis, explicando ipsammet propositam difficultatem, camq; in argumentum redigendo.

EXPLICATUR 1. intentum. Condigna satisfactio, est satisfactio ad æqualitatem, id enim venit hic nomine condignitatis; si autem condigna satisfactio, est satisfactio ad æqualitatem. Tantum satisfactionis, debet respondere Tanto offensæ; quia æqualitas stat, in tanto & tanto respondentibus. Porro ad hoc, ut examine- tur, an tantum sit in uno, quantum in alio, sicut in materialibus & physicis, numerus unius cum numero alius, pondus unius cum pondere alius, natura unius cum natura alius parallelè collo- cantur, ita ut ex opposito unum, contra aliud statuatur; sic & in moralibus valor unius, cum valore alius, radix tantæ æstimationis moralis, cum radice tantæ æstimationis moralis, confer-

ri debent: & si non plùs sit in uno quàm in alio, tum primùm dicentur æqualia esse moraliter; sic igitur & in præsentì, ut æstimetur quòd sint æqualia satisfactio & offensâ, debent per paral- lelicam oppositionem comparari. Et sic, est in satisfactione puræ creaturæ, actus creaturæ, est etiam in peccato actio creaturæ, & in hoc jam sunt æquales: in satisfactione est tanta adver- tentia ad Deum placandum, in peccato tanta advertentia ad Deum offendendum, & in hoc potest esse æqualitas: imò potest dari, ut ad- vertentia satisfactionis superet advertentiam offensæ & è converso: insuper hic est satisfactio (supponamus) infinita, illic sit infinita offensâ; sed adhuc est inæqualitas in ratione infinitandi, quia ratio infinitandi in satisfactione, desumitur à persona creata, licet infinita, vel ab additione infinitæ gratiæ, vel à concursu Dei extraordi- nario, supplente vices infinitæ gratiæ; jam au- tem infinitas peccati, desumitur à re increata, hoc est excellentia summi boni, qua in ratione, jam sunt inæquales, & æquari nunquam pos- sunt, creatum enim cum increato, dependens cum independenti, à se, cum ab alio, æquabilia & commensurabilia non sunt. Illustratur hoc totum tali instantiâ. Imaginare bilancem, in cujus una parte ponatur infinitum aureorum, ut altera bilanx sit illi & physicè & moraliter æqualis, est necesse ponere non numerum fini- tum, quia finiti ad infinitum non est paritas, sed erit necesse ponere infinitum. Si tamen ponas infinitum æris, erit quidem, & hoc infinitum, & illud infinitum; nec physicè tamen nec mo- raliter erunt paria illa infinita; nam physicè mi- nor est excellentia æris præ auro, moraliter et- iam, infinitum æris, non æstimatur tantum, quan- tum infinitum aureorum: ut ergo alteram par- tem bilancis æques, debes ponere infinitum au- reorum. Sic etiam si ponas in bilance offensam infinitam, ex altera parte satisfactione finitam, non æquabuntur: ponas item satisfactionem infinitam, sed creatam, necdum erit æqualitas, quia in ipsis radicibus infinitandi, paritas non est; hinc ut æquentur, etiam satisfactionem creatam, idem principium, nempe increatum, dignificare deberet.

Hinc formatur Argumentum. Tunc est condi- gna satisfactio, quando est æqualis; talis non potest poni à creatura: quia tunc ponitur satis- factio æqualis, quando in illa, prædicata oppo- nibilia prædicatis peccati, habent æqualitatem; hæc non potest haberi: quod probatur. Quia non potest haberi par radix infinitandi utrum- que, nam radix infinitandi satisfactionem crea- tam, esset creatum quid, & tamen offensâ infi- nitatur ab increato.

EXPLICATUR 2. Satisfactio est quid relati- vum, semper enim est ad aliud, hoc est ad offen- sam; porro satisfactio non tantum est relativum, ut satisfaciens illam ponat, sed etiam ut offenso illa

illâ satisfiat: sicut relativum quod est Pater, non est, nisi Pater generet, & filius generetur. Si satisfactio est tale relativum ad duo, & quidem semper requisita ad sui completionem; debent ista duo habere rationem communem fundandi, nam hoc est in omnibus relativis talibus; & ita generatio, est ratio fundandi relationem in Patre & filio, convenientia item in albedine, facit in duobus albis similitudinem; hæc autem ratio communis satisfactionis est, ponere tantum in satisfactione, quantum meretur offensa. Quia verò satisfactio, in quantum se tenet ex parte offensi, principaliter importat actum internum offensam remittentis: & ita si regi impingas colaphum, & des illi millionem, quem ille non acceptet, & in æstimatione morali non deberet acceptare, non dicet Rex sibi satisfactum esse; sic etiam ut Deo dicatur satisfieri, debet Deus elicere actum internum, quo sibi dicat satisfactum esse. Cum autem posito quocunque opere etiam infinite digno, exhibito tamen à pura creatura, non possit dicere Deus, satisfactum mihi est; hoc ipso non erit adhuc condigna satisfactio. Porro quod id non possit Deus dicere, exinde est; quia hic actus; Satisfactum mihi est, requirit in Deo actum intellectus, quo judicet Deus, tantum esse in satisfactione dignitatis, quantum fuit gravitatis in offensa; & simul ex parte voluntatis, requirit actum, ut sibi tantum complaceat in satisfactione, quantum sibi displicebat in offensa: sicut etiam in creatis hæc duo requiruntur; sed posita satisfactione à pura creatura, neutrum illorum actuum potest habere Deus. Et quidem quod attinet ad actum intellectus. Ratio est: quia non tantum assensus creatus, non potest procedere sine motivo, sed etiam assensus increatus: nam non cæcè agere, stat in agere non sine motivo debita rationis, quia ergo multo magis Deus non agit cæcè, magis debet agere ex motivo prælucentis rationis; hinc si pro una parte majus motivum incomparabiliter habeat Deus, quam pro alia parte: pro majori, decernet intellectus divinus; proposita autem ex una parte gravitate offensa, ex altera parte proposita etiam infinita satisfactione, posita à pura creatura, habebit semper Deus motivum, inæquabilia hæc, & incommensurabilia esse; eò quod radix infinitandi commensurabilis non sit. Quod attinet ad actum voluntatis, non potest etiam Deus unquam tantum sibi complacere in satisfactione, etiam infinita, puræ creaturæ, quantum sibi displicuit in offensa; quia tota ratio complacendi in infinita satisfactione à pura creatura, esset adhuc aliquid creatum: ratio autem displicendi in offensa est aliquid increatum; hinc fit, ut voluntas Dei non possit sibi tantum complacere in satisfactione dicta, quantum displicuit in offensa; si non potest tantum placere, non potest dicere; Sa-

tisfactum est mihi: Si non potest dicere: Satisfactum est mihi, nec erit satisfactio.

Totus hic discursus in argumentum redigitur. Non potest fieri satis à pura creatura etiâ satisfactione infinita, nisi necesse sit dicere Deum, Satisfactum mihi est; hoc autem nunquam est necesse dicere Deum, posita etiam infinita satisfactione, sed præstita à pura creatura: quod probatur: quia intellectus divinus & voluntas, nunquam possunt habere tantum motivum ad complacendum in satisfactione illa, quantum habetur in displicendo sibi in offensa.

EXPLICATUR 3. Non tantum dantur personæ physicae, sed etiam morales, & hoc ostendit inductio. Nam præter personam quæ est homo, datur Persona quæ est rex, tutor, &c. Et ratio est: quia hæc quæ sunt moralia, infundantur proportioni (si ea ad mores sit necessaria) naturalium; quod ipsum probatur; quia cum ea quæ sunt moralia, sint ex judicio prudentum, & possit judicium prudens proportionem physicam advertere etiam in persona, ut eam traducat ad moralia, hinc dari poterunt etiam personæ morales. Dixi moralia infundari proportioni naturalium, si ea proportio sit ad mores necessaria; quia multa dantur naturalia, ad mores non translata. Posito autem quod sint etiam personæ morales, debent etiam esse & dignificativa actionum moralia. Ratio: quia in physicis dantur dignificativa physica: Ergo & in moralibus, debent dari dignificativa moralia; quod utrumque in hoc fundatur, quia dantur actiones dignæ moraliter, ut ostendit inductio; & quia dignitas rei, est innexa ipsi rei, quæ dicitur digna, aliàs esset digna sine dignitate: Ergo debet habere principium formaliter dignificativum; ne detur principium sine principio. Porro si dantur dignificativa moralia, si dignificativum morale non erit infinitum, aut æquale alteri infinitudini, nec actio erit moraliter infinita aut æqualis alteri infinitudini; quia esset sine principio dignificante dignificativum, quod implicat; daretque aliquid id, quod non habet, quæ omnia absurda. Quia autem dignificativum satisfactionis ponibilis à creatura, comparatè per ordinem ad offensam infinitam, non est infinitum, & si esset, non esset æquale, idè nec satisfactio æqualis erit. Duplex verò est satisfactio: una quæ est actio satisfaci-entis, est quæ satisfactio activa; alia satisfactio passiva, quæ erit actus ponibilis ab offenso dicente: satisfactum mihi est. Circa offensam quoque discurrendo, illa etiam activè spectata, est actio offensiva, passivè autem spectata, est ipsa indignatio divina, contra illam actionem, sui honoris læsivam, & juris ad illum retinendum. Et de offensa quidem loquendo, si offensa priori modo sumatur, indiget satisfactio activa infinita; quia offensa activa, & sa-

tis-

isatisfactio activa, debent esse duæ rationes, quarum una habeat rationem victæ, & alia rationem victicis, una habeat rationem facientis, ut alius nec moraliter perseveret, & alia rationem sic exclusi; hoc autem fieri non potest, si positâ offensâ activa, non sit satisfactio infinita, idque, vel æquali vel minori infinitudine; infinitudo enim illa, vel majoritas infinitudinis, erit assertiva suæ permanentiæ moralis, adeoque non abolēbitur offensâ, cum id, quod majus est, magis sit assertivum suæ permanentiæ; ut natura magis assertit sibi calidum ut septem, quàm calidum ut duo. Si autem spectetur offensâ passivæ, illa est actus ipse liber Dei, qui ut intelligatur abesse, debet respondere & substitui ut ita dicam, satisfactio passivæ; quæ non poterit sub-stitui, nisi detur exclusivum prioris illius actûs, idq; exclusivum sufficienter; quod exclusivum haberi non potest, nisi ponatur satisfactio infinita, idq; infinitudine æquali; quia si hoc non requireretur, & non esset æquale illud exclusivum, quia esset infinitudini divinæ inæquale; & esset æquale, quia hoc faceret quod exclusivum æquale.

Formatur ex hoc toto Argumentum. Satisfactio pro mortali, debet esse satisfactio dignificata à persona moraliter infinite digna, quia aliàs illa satisfactio, non excluderet vi suâ permanentiam moralem offensæ divinæ, sed non potest à pura creatura dari satisfactio, excludens permanentiam moralem offensæ, quia hoc ipso & esset æqualis, & non esset æqualis offensæ, ut dictum: Ergo satisfactio à pura creatura pro mortali dari non potest.

Punctum Difficultatis 2.

Rationes in Oppositum.

Obicitur 1. Etiam in satisfactione, reperitur excellentia increata, cui satisfit, sicut eadem in peccato reperitur, attollens magnitudinem culpæ: Ergo non minus habebit creaturæ satisfactio, quàm offensâ.

Respondetur. Utrobique quidem reperitur excellentia infinita, sed ita, ut diversimode se habeat: nam in satisfactione ponitur, tantumquam diminuens illius excellentiam, in peccato autem, ut augens gravitatem. Et sicut plumbum positum in una parte bilancis, faciens unâ partem bilancis attolli & aliam deprimi, non est ratio æquandi utramque partem; ita nec in præfenti, excellentia Dei, erit ratio talia æquandi.

Obicitur 2. Habere tantum de vi satisfaciendi, quantum habet offensâ gravitatis, spectat nonnisi ad recompensationem justitiam, nec est necesse, ut satisfactio tantum habeat quoad entitatem, sed sufficit, ut habeat tantum in genere moris: Ergo hæc satisfactio poni potest à creatura pura.

Respondetur. Tantitas satisfactionis, si sit ex debito rigorofo, ad justitiam rigorosam spectat, nec debet haberi in satisfactione pro mortali. Tantitas tamen satisfactionis, dicens simpliciter commensurationem ad id, cui, secundum merita objecti, impendenda est Nego, quod spectet ad justitiam rigorosam. Et ita, si præcipiat Sacerdos; dic pro pœnitentia *Pater noster*; si non dicas, non peccabis quidem contra justitiam, sed non facies satis pro pœnitentia; sic & in præfenti. Quod autem dicit obiciens, sufficeret ut satisfactio sit moraliter æqualis offensæ, id verum est; sed negatur posse id haberi, si satisfacit pura nonnisi creatura.

Obicitur 3. Cum Vasquez disp. 2. hic. Satisfactio pro injuria propria illata hominibus, quantumvis excellentibus, semper habet rationem restitutionis; contingit tamen inter homines, aliquando unum ita peccare, ut non irroget injuriam propriè, sed nonnisi comuni quodam genere injuriæ, nempe non servando præceptum ejus, & hoc genus non infert damnum ullum, licet, si expressè contemnuntur leges, possit aliquo modo lædi honor Principis; ceterum injuria facta Deo à nobis, non est injuria contra ipsum, cum nullo genere peccati, illum in bonis suis lædere possimus. Jam ergo urget Vasquez, gravitatem offensæ, non crescere ex dignitate ejus, in quem peccatur, si illa offensâ habeat solum communem rationem injuriæ; nam etiam in offensâ speciali, quæ committitur per furtum, non crescit ratio offensæ ex persona cui fit: perinde enim est, furari centum Regi, atq; alteri.

Respondetur. Satisfactionem pro injuria, habere quidem semper rationem restitutionis; quia est semper satisfactio debito alicui; sed non habet semper, etiam in creatis, rationem restitutionis rigorosæ, quia non omnis offensâ est injuria rigorosa, de quo etiam actum in materia de pœnitentia; distinguuntur autem injuria & offensâ, imprimis separabilitate, quia potest aliquis offendi & non injuriari, quia non minorabitur in bonis; distinguuntur item, quia aliud est specificativum & mensurativum injuriæ, aliud specificativum & mensurativum offensæ, injuria enim respicit & formalisatur in æqualitate, ad jus versans circa res, offensâ autem specificatur eo, quod sit contra dignitatem alicujus, displicentis sibi in hoc, & habentis titulum displicendi, idq; intuitu oppositionis suæ dignitati; denique injuria semper attendit, vel potius recedit à medio rei, offensâ autem contraponit se medio rationis; quâ distinctione injuriæ & offensæ positâ, indubiè poterit esse satisfactio pro offensâ, quæ tamen non habeat conditionem restitutionis rigorosæ. *His positis*

Directè ad argumentum dicitur. Concedo, quod injuria propria non crescat dignitate personæ,

sonæ, sed nego, quòd non crescat offensæ; disparitas est, quia cum iustitia attendat ad medium rei, hoc què habeatur, quæcunque persona ponat illud medium rei, fit, ut opposita illi injuria, sit secundum inæqualitatem rerum, quæ etiam inæqualitas rerum, eadem erit, à quacunque tandem persona, injuria fiat; consequenter, crescet injuria secundum rerum magnitudinem. Quia autem offensæ attendit ad medium rationis, & in medio rationis est attendentia ad dignitatem personæ, nec medium rationis respectu omnium est idem, bene adhuc poterit, secundum dignitatem personæ, crescere magnitudo offensæ; quod etiam dic de incremento satisfactionis. Dari etiam potest disparitas ex explanationibus supra allatis.

INSTAT 1. Vasquez. Si quis offendat alium, occidendo ipsum, non potest quidem pro tali injuria satisfacere inferior superiori, sed non propter minorem dignitatem personæ satisfaciens; nam etiam superior, non potest æquè satisfacere inferiori pro vita; sed propter defectum boni, quod tale damnum compensare debeat, quia nullum est quod vitam æquare possit.

RESPONDETUR. Hanc rationem esse pro nobis: quia sicut non potest fieri pro vita ablata, satisfactio, eò quòd nullum illi ablatae par bonum recompenlativè reddi possit: ita quia infinita offensæ, non potest à pura creatura par bonum reddi, ideo satisfacere non poterit. Quare autem satisfactio pro vita, non pendeat à persona, pendeat satisfactio pro offensæ, disparitas est; quia satisfactio pro vita nulla est, sed si daretur, spectaret ad iustitiam, quia ad illam spectat, minoratum in bonis restituibilibus, ad æqualitatem reducere: hinc si daretur aliquis, qui haberet potestatem resuscitandi, unus quidem nobilior, alter ignobilior, & uterque resuscitaret, resuscitatio æqualis ab utroque foret; quia esset iustitialis, adeoque attendens ad medium rei, quod idem est, à quacunque persona ponatur, est enim in rebus, quæ eadem sunt, si ve à nobili, si ve ab ignobili ponantur; certè enim sex, tam nobili, quàm ignobili, sunt bis tria. Quia autem satisfactio pro offensæ, attendit ad medium rationis, quod non idem est; ideo si satisfactio habeat diversitatem, ratione nobilioris, vel ignobilioris personæ, etiam satisfactio nobilior vel ignobilior erit. Redire etiam quis potest ad supra dicta, quia si ponatur vita, nullum est prædicatum in ejus ablatione, cui non respondeat prædicatum in resuscitatione, fiet ergo satis illà resuscitatione; secus se habet oblatio satisfactionis finitæ. Rursus, quia quodcunque est motivum odibilitatis mortis, respondebit illi motivum amabilitatis vitæ restituta; jam autem in satisfactione finita, non habetur hoc motivum amandi, quod habetur odiendi offensam. Deinde, quia ab-

latio vitæ, non potest habere perseverantiam moralem cum posita vita; perseverandi autem titulum moralem habet offensæ, si ponatur satisfactio non nisi finita.

INSTAT 2. Idem. Si offensæ & injuria fiat in bonis quæ pecunia æstimantur, quævis persona, quantumvis abjecta, potest etiam Regisatisfacere.

RESPONSUM est, disparitatem esse; quia offensæ in rebus, aufertur per iustitiam, adeoque per medium rei, quod idem est omnibus; offensæ autem in honore læso, non aufertur, nisi attendendo ad medium rationis, quod non est idem omnibus.

INSTAT 3. Si offensæ & injuria fiat in bonis famæ, nulla est persona quantumvis abjecta, quæ personæ etiam excellentiori v. g. regi, non possit satisfacere; sufficit enim, ut etiam vilis homo dicat, se falsum dixisse contra regem.

RESPONDETUR. Condistingui debent, ut dixi, formalitas injuriæ, & formalitas offensæ; formalitas injuriæ spectat ad lineam iustitiæ, tanquam quid ei oppositum; offensæ autem, spectat ad condignam excellentiæ alicujus tractationem, tanquam oppositum illius. Prior illa perficitur per inæqualitatem in rebus, vel quasi rebus, oppositionemque medio rei, hæc posterior per oppositionem medio rationis. Cum autem condistinguantur ista duo, poterit exstingui unum, non exstingui aliud; quia nihil vetat habito medio rei auferente inæqualitatem in rebus, manere adhuc inæqualitatem, secundum medium rationis, vicijus dici potest, quòd retractatione, fiat satis ad tollendam injuriam, non tamen offensam; quia potest adhuc retinere rex animum offensum, etiam contra retractantem, ita ut adhuc habeatur possessio offensæ, quia est tanta persona læsa. Hæc de Antecedenti. Negatur etiam Consequentia; quia cum personæ creatæ sint finitæ, etiā offensæ illarum finitæ erunt, adeoque multiplicatis satisfactionibus, reparabiles; secus autem habet persona divina, & ejus offensæ.

INSTAT 4. Si offensæ fiat in bonis honoris, est quidem verum, quòd persona inferior non possit, æquè satisfacere excellentiori; hoc tamen inde fit, quia in hominum æstimatione, pro nihilo fit, hominem abjectum, submitti excellenti; cæterum etiam potest dari casus, in quo talis persona satisfaciatur excellentiori, v. g. eruendo excellentiorem è manifesto periculo vitæ.

RESPONDETUR. Si satisfactio pro honore læso facta à persona ignobili, pro nihilo in moralibus æstimatur, ergo infinite minus æstimari debet satisfactio creatæ, pro divino honore læso. Illud quod additur de vita regis defensione, non servit pro præsentis; quia cum persona regis sit finita, nec habeat in se rex principium, omnem suam fortunam complendi, possitque habere indigentiam boni æqualis, ei, quod amittit per

per dishonorationem; ideo illi potest fieri satis ad æqualitatem pro honore læso: Deus autem offensus, est persona infinita, nec habet ullius boni indigentiam, talem, quæ afferat illi bonum æquans indignitatem offensæ, ab illa satisfactio-
ne abolendæ.

INSTAT 5. Inter homines, hoc genus offen-
sæ afferens inæqualitatem in bonis honoris, est
contra iustitiam, & ita satisfactio poterit esse ex
iustitia; offensa autem erga Deum, non est con-
tra iustitiam: Ergo in præsentī, nullum potest
desumi argumentum ex satisfactione, quæ fit
inter homines, pro læsione honoris.

RESPONDETUR. Posse quidem sub aliqua
formalitate satisfactionem pro honore læso, esse
iustitiam inter homines, posse tamen spe-
ciare ad virtutem, quæ appellatur cultus excel-
lentia, non respiciens debitum rigorosum, sed
meritum excedentia. Sed quicquid sit de hoc,
non exinde arguitur impossibilitas satisfactionis
puræ creaturæ pro mortali, quia debet esse ex
iustitia, sed ex eo, quia satisfactio in moralibus,
quamvis non sit iustitialis, desumitur à persona
satisfaciēte, offensa autem à persona læsa.

INSTAT 6. Si loquamur de offensa & inju-
ria, quæ non est contra iustitiam, sed in sola
transgressionē mandati Principis, pro hac trans-
gressionē præcepti, unusquisque subditus pot-
est satisfacere: Ergo & in præsentī idem di-
cendum.

RESPONDETUR. Distinguendas esse etiam
hic: formalitatem offensæ, & formalitatem in-
obedientiæ; & ex dictis potest concedi, quod
unusquisque pro inobedientia satisfacere pos-
sit, secus pro offensa; negari etiam potest con-
sequentia, quia inæqualitas inobedientiæ stat,
in non ponere quod mandat lex, vel in ponere
quod vult non poni; hinc si postea fiat obedi-
entia, auferetur jam inæqualitas: quia non po-
nere, per ponere, ponere per non ponere tol-
lentur; quid autem erit sublativum infinitæ
offensæ?

INSTAT 7. Attendendo ad id genus offen-
sæ, quod in sola transgressionē consistit, non est
vera in universum doctrina, eò maiorem esse of-
fensam, quanto vilior est persona; siquidem
potius eò maior est offensa, quanto maior est
persona: nam majus est peccatum dignioris
personæ, in transgressionē præcepti, contra
Deum.

RESPONDETUR. In peccato, condistin-
guendam esse formalitatem malitiæ, & forma-
litatem offensæ; formalitas malitiæ erit major,
quò persona dignior, nam major se bono oppo-
nit illoque spoliatur. Quod autem attinet ad for-
malitatem offensæ, illa universaliter desumitur,
à dignitate personæ offensæ, nec potest in oppo-
situm instantia afferri.

ADDO. Si per impossibile peccaret Deus,
quænam esset comparatio peccati illius, ad pec-

catum mortale creaturæ contra Deum: Sup-
posita distinctione formalitatis malitiæ & for-
malitatis offensæ, quod attinet ad rationem
malitiæ, in omni suppositione, majus erit, pec-
catum à Deo positum, in ratione malitiæ; quia
auferret majus bonum, hoc est, sanctitatem il-
lius infinitam; deberet item auferre ipsum esse
existentiæ divinæ; unde ratione illorum bo-
norum, quæ auferret, illud peccatum esset ma-
jus in ratione malitiæ; sicut & ex eo, quia fie-
ret cum majori advertentia, majori voluntario,
majori dissonantiâ. Quod attinet ad formalitatem
offensæ, imprimis, sicut supponitur per
impossibile peccare Deus, ita potest supponi per
impossibile, vel peccare contra Deum distin-
ctum à se, vel contra seipsum. Si peccet
contra seipsum, erit illud peccatum majus in ra-
tione malitiæ, sed non habebit rationem offen-
sæ: quia nemo offendit seipsum, sicut nec inju-
riat; si autem peccaret tunc Deus per impossi-
bile contra Deum distinctum, si peccaret con-
tra æqualem, non esset peccatum illud Dei, æ-
quale peccato ponibili à creatura, in ratione of-
fensæ, sed minus. Ratio: quia ille æqualis
Deus, non posset illam offensam taxare suâ di-
gnitate, tanquam excellentiore, cum non esset
excellenter respectu illius Dei: jam autem ta-
xare potest offensam, quam ponit creatura, in-
finita excellentia, Dei, præ creatura. Si autem
offendat minorem Deum, minus esset illud pec-
catum præ peccato creaturæ in Deum, quia &
taxativum minus. Si autem ille Deus offensus
foret major Deo offendente; qualis esset com-
paratio illius majoritatis, ad majoritatem Dei
respectu creaturæ, talis etiam esset excessus in
ratione offensæ.

OBJICIT 4. Idem. Offensa Dei, non est in-
juria Dei, sed est aliquid quod in nobis Deo dis-
plicet; ut igitur talis offensa à nobis tollatur,
sufficit formam contrariam, esse tantæ bonita-
tis, ut eâ constituamur Deo grati.

RESPONDETUR. Non debet offensa con-
cipi per modum solius displicentiæ, multa enim
displicent, quæ non offendunt; sed displicen-
tia ut sit offensa, debet importare oppositionem
honoris, quod fit in omni peccato. Deinde, ni-
hil creatum est tale, quod nos ita gratos reddat
Deo, ac ingratos reddit peccatum, cum ipsa
gratia per nos, seclusâ condonatione, non sit
abolitiva peccati.

INSTAT Idem. Contritio potest delere ma-
culam peccati; Ergo etiam potest delere of-
fensam.

RESPONDETUR. Seclusâ condonatione
divina, contritio non potest delere peccatum.

OBJICITUR 5. ex Rosner. Sunt multa infe-
rioris ordinis, quæ possunt adæquare res supe-
rioris ordinis, ut argento multiplicato, æqua-
tur aurum: Ergo idem dicendum de satisfactio-
ne, posita à pura creatura, pro offensa mortali.

RESPONDETUR. Sunt etiam aliqua quæ æquare se non possunt unquam; sicut multiplicata perfectio muscæ, non æquat hominem. Ea ergo æquare se possunt, quæ tantum habere possunt ex sui multiplicatione, quantum habetur in alio non multiplicato, vel in æstimatione morali, vel in ordine ad præmium, vel in ordine ad vitam humanam.

INSTAT 1. Idem. Cur satisfactio creaturæ non erit ex istis, quæ cum inferiora sint, si multiplicentur, æquant id, quod superius est.

RESPONDETUR. Ea sunt inadæquabilia, quorum unum est finitum, aliud infinitum, talis autem est satisfactio creaturæ, & sicut multiplicata finitudo, vel infinitudo creata, non est æquabilis infinitudini divinæ, sic nec satisfactio æquabitur offensæ illius. Argentum potest æquare aurum, quia in ordine ad emptiones idem præstat, quod valor auri; in nullo autem genere potest esse æqualitas, inter finitum & infinitum, inter creatum & increatum.

INSTAT 2. De hoc ipso quæritur, quare satisfactio puræ creaturæ & offensæ Dei non sit in eodem ordine morali?

RESPONDETUR ex eo, quia finitum non potest esse in eodem genere morali cum infinito.

INSTAT 3. Fit hic circulus vitiosus: quia si quærat, cur pura creatura non possit satisfacere pro mortali contra Deum? respondetur: quia habet infinitatem; si quærat, quare habet infinitatem? respondetur: quia est contra Deum.

RESPONDETUR. Sicut ex notificata aliunde filiatione, sine circulo per regressum notificatur paternitas; ita aliunde cognitâ infinitate peccati contra Deum, potest notificari impossibilitas satisfactionis.

QVAERES. Quomodo erit obligatio puræ creaturæ ad satisfaciendum pro mortali, si pro illo satisfacere non potest, cum nemo obligetur ad impossibile. Dicunt aliqui: Satisfactionem ad æqualitatem pro peccato mortali proprio, esse impossibilem puræ creaturæ in aliqua circumstantia, sed non in omni; sicut enim si homicidæ possibilis esset resuscitatio hominis occisi, communicatâ miraculosè resuscitativâ, teneretur homicida ex iustitia resuscitare, ita & pura creatura, quamvis, quamdiu est pura creatura, non possit Deo ad æqualitatem pro mortali satisfacere, obligabitur ad hoc, si assumatur ad unionem hypostaticam, in qua suppositione jam hoc esset illi possibile. *Sed id*

NON SATISFACIT. Tum quia & teneretur in aliqua circumstantia pura creatura satisfacere pro mortali, & non teneretur: teneretur ut supponitur, non teneretur autem, quia si illa circumstantia in qua teneretur pura creatura satisfacere, facit illam non esse puram creaturam, in nulla circumstantia, pura creatura, te-

nebitur satisfacere, siquidem illa ipsa circumstantia, jam non esset circumstantia puræ creaturæ, ut in præsentī contingeret; quia non est pura creatura, creatura assumpta ad unionem hypostaticam. Tum quia paritas allata non tenet; quia in casu antecedentis non foret ulla circumstantia, in qua destrueretur formalitas obligati, idem enim homo maneret, quod in præsentī non esset, ut dictum immediatè. Tum quia nego, eo casu, si, per possibile vel impossibile, assumeretur natura individua quæ peccavit, teneri eam satisfacere pro mortali in ante commissio. Ratio: quia natura illa quantumvis peccaverit, vi unionis hypostaticæ evahitur ad conditionem naturæ, de qua quidem verum erit semper dicere, peccavit, sed ita, ut eximatur ab omni macula, adeoque obligatione satisfaciendi: quod ipsum probatur; quia sicut illa natura ita assumpta non potest dicere: Ego peccavi, ita non potest dicere: Ego satisfacio pro peccato meo; seu, satisfacio, pro quo debeo; quod autem non posset hoc dicere illa natura, ratio est: quia illa propositio esset falsa, committereturque mendacium, quia in verbo: Satisfacio pro peccato meo, & in verbo: Obligor, involvitur persona prima satisfaciens: quæ non potest de se dicere, quod peccaverit, quod obligetur, mentiretur enim de se, & contra se, Deus assumens; qui nec peccavit, nec obligatur: habetque se illud peccatum respectu naturæ assumptæ, quasi alienum; & sicut pro peccato alieno non obligatur satisfacere, ita nec pro dicto peccato.

Quod attinet ad casum antecedentis, hoc sensu teneretur ille homicida ex iustitia, quia illud quod poneret, procederet secundum medium rei, ad quod attendit iustitia. Potest tamen quis dubitare, an esset tunc obligatus, idque obligatione strictè iustitiae? Ratio dubitandi hæc posset esse, quia per accidens est, quod ille homo habeat communicatam sibi resuscitationem, tuncque veniens aliquis ad pinguiorem fortunam, teneretur restituere, quando verè ante illam pinguiorem fortunam obligabatur, ut ostendit inductio; jam autem ille homo, ante illam collatam resuscitativam, non obligabatur. Et certè non apparet, quando nam hæc obligatio oriretur in dicto homine? non ante datam potestatem, quia obligaretur ad impossibile: non post datam potestatem, quia quid esset inductivum illius obligationis? si enim cum erat de facto homicidium in actu, non produxit hanc obligationem, quomodo jam transactum producet illam? dicere autem quod produceret obligationem sub conditione, est arbitrium: quia obligationes iustitiales sunt obligationes reales, adeoque ad realia attendentes, non autem ad suppositiones, quæ formantur à nostris intentionibus, ut formatur hæc: Si homicidæ resuscitativa communicaretur.

Hinc

Hinc aliter ad propositam questionem dici potest; Non esse illic obligationem, vi cuius dicatur: Satisfac, quia potes: sed est obligatio, vi cuius distat; Tantum onus incurristi, & ita gravaris, ut non sit tibi modus, quo te ab hoc gravamine eximas, prior ille modus convenit debitis solubilibus, posterior insolubilibus, v. g. homicidio perpetrato.

Punctum Difficultatis 3.

Deduciturne id bene ex titulo Servitutis?

Ripalda de ente supernaturali Disp. 97. n. 19. ita discurret. Peccatum grave redigit hominem, in conditionem purè servilem, repugnantem amicitiae, & filiationi Dei, servitus, est conditio, quā homo subditur alteri, tanquam domino, qui, jure possit exigere ejus obsequia pro libitu, hæc ipsa servitus respectu Dei est duplex: altera ingenua, & nobilis, communis etiam amicis, quæ fundatur in dominio supremo Dei, quod à se abdicare non potest, & jus tribuit exigendi & præcipiendi etiam amicis, & filiis, quas voluerit actiones: altera ignobilis & infamis, propria conditionis purè servilis, quā homo incapax redditur, ut ametur & tractetur, tanquam amicus, sed ut tanquam purè servus, tractetur; ita ut quamvis Deus, priori titulo excellentiæ, non esset Dominus creaturæ rationalis, & omnium obsequiorum ipsius, adhuc Dominus esset peccatoris, & omnium ejus actionum, titulo servitutis peccati; & cum satisfactio pro peccato hominem liberare debeat à servitute peccati, liberareque non possit, nam nullum est obsequium talis servi, quo posito, non possit aliud exigere Deus, ideo illud non erit sufficienter satisfactivum.

DICENDUM est. Non rectè deduci impossibilitatem satisfactionis ponenda, à pura creatura pro mortali, quia per illud homo, evadit servus.

PROBATUR 1. In creatura, redacta ad ordinem servi ignobilis considerari potest, & ratio servi, & ratio ejus, quod, & quantum affert servus, tunc quæro, si spectetur illud præcisè, quod affert, & quidem ut supponitur Supernaturale, vel est æquale offensæ mortali, vel inæquale? si inæquale; Ergo aliunde habetur inæqualitas satisfactionis pro mortali, & non à servitute; de quo ipso quæro, quare sit inæquale? & illud inæqualitativum, si sit legitimum, erit ratio, cur puta creatura non possit pro mortali satisfacere. Si æquale: destruis principium morale, quod satisfactiones, fumant dignitatem à persona, & offensæ, magnitudinem ab eo, qui offenditur; si quidem jam inæqualis persona, potest æquale ponere, offenso infinito. Ergo ulterius etiam ratio servi non obeat, quominus illa satisfactio sit æquata; quia si servus reddat centum, quod

furatus est, etiamsi sit servus, ponit æqualitatem: Ergo etiam, si peccator, qui evasit servus, offert tantum placationis, quantum erat offensæ, æquabit offensam, nec ei ratio servi officiet.

Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur: Non implicat contradictionem, ut Deus dimittat creaturam ex conditione servitutis, à peccato oriundæ, & tamen retineat jus exigendæ satisfactionis pro offensæ. Tum quia nulla in hoc repugnantia. Tum quia potest dimittere Deus jus irascendi culpæ, & non jus exigendæ pœnæ; Ergo & in præsentī poterit dimittere jus domini, & non jus exigendæ satisfactionis. Tum quia ratio servi, & ratio obligati satisfacere, sunt rationes diversæ, nec est ratio, cur priori ratione oblata, non possit manere posterior, quo posito: Quæritur; vel jure servitutis ablato, potest creatura pro mortali proprio satisfacere, vel non potest? si non potest, ergo hoc aliunde oritur, & non ex servitute: si potest, ostendatur quæ sit tanta dignitas operis ponendi à creatura, quæ æquet indignitatem offensæ, redibuntque argumenta supra facta, pro nostra sententia.

Hoc ipsum sic aliter proponitur: Sicut in principis ipsius Ripalda, potest Deus obligare potestatem suam moralem ordinariam, illāque se abdicare, retentā potestate absolutā; cur non poterit retento dominio absoluto, jus per peccatum acquisitum obligare, eoque se spoliare? quo casu, quæro: vel potest Deus hanc conditionatam formare? Eset æquale hoc opus, si non à servo proficisceretur; vel non potest illam formare? si non potest cur non? & quid illud, videt in actione illa, inæquale ad offensæ gravitatem, & quidem independentem ab incurfione servitutis? ex quo inferetur, quod illa impossibilitas satisfaciendi, non oriatur ex servitute. Si potest; quomodo illud æquale, non deiciet ipsam suppositionem servitutis? sicut enim ex eo contrahitur debitum, quia non redditur tantum, quantum acceptum est, redditioque illa destruit suppositionem debitoris, quia illa suppositio oritur, ex non datione Tanti: Ergo etiam destrueretur suppositio servitutis, quæ ideo perseverat, quia non redditur tantum, & sicut ex eo, quod reddat qui debet, non deicitur æqualitas redditio- nis, imò auferetur suppositio debitoris; ita & auferetur suppositio servi, si reddatur hoc, quod, quia non reddebatur, erat servus. Et certè, pone per impossibile, creaturam esse servam peccati, ponere tamen æquè dignam satisfactionem atque est Theandrica, auferetur hoc ipso suppositio servitutis; Ergo etiam si ponatur æquale offensæ, auferetur suppositio servitutis. Adde, quod pro causali afferri potest, cur duret illa servitus? quia non est positum æquale; Ergo si ponatur in se æquale, hoc ipso auferetur suppositio servitutis peccati.

PROBATUR 2. Tum quia non deducit Ripalda, prædictam impossibilitatem satisfactionis

ex dominio Deialto: Ergo nec potest deducere ex dominio acq̃sistio, titulo peccati. Antecedens probatur. Quia non apparet, ubi hoc doceat Ripalda. Deinde, qui vi hujus doctrinæ, sequeretur, quod etiam satisfactio à Christo posita, non sit æqualis offensæ mortali, quia & hæc à Deo alio titulo exigi posset. Tum quia vi hujus doctrinæ sequitur, quod pro alieno mortali possit creatura satisfacere, quia hoc quod illam impediret ne satisfaciatur, est ratio servi; (si enim non est ratio servi, ergo non universalis redditur ratio, cur pro mortali non possit satisfacere creatura) supponitur autem illa altera creatura Sancta: adeoque non incurrisse titulum ne possit satisfacere pro mortali. Tum quia hoc jus, vel acquireret Deus respectu operum in peccato faciendorum, vel respectu operum post peccatum faciendorum: si respectu operum in peccato faciendorum: Ergo & acquirit jus Deus, & non acquirit; acquirit, ut supponitur: non acquirit autem, quia jus non potest habere in nihil, in nihil autem haberet tunc jus Deus, quia peccator, manens peccator, nullum potest satisfactivum opus, Deo præstare; & sicut annihilato homine, non habet Deus jus ad operationes illius hominis, ita & dum peccator manet peccator, non habet Deus jus ad operationes illius satisfactivas, cum illæ in statu mortalis peccati, nullæ haberi possunt. Si autem acquirit jus ad operationes transacto peccato ponendas; illas non exigit Deus titulo servitutis, verè enim per gratiam transfertur homo in libertatem filiorum Dei, juxta illud Pauli: *In libertate, quæ Christus nos liberavit, stete, & nolite iterum jugo servitutis subjici*, ad Galat. 5. Videturque hoc ipso, quia remittitur peccatum, remitti servitus ex peccato: Ergo & remitti titulus, ne opera illa sint satisfactiva. Ergo saltem tunc ponit ille homo, tam dignum opus bonum, quam indignum est peccatum, quod tamen non docetur communiter.

PROBATUR 3. Quia SS. Patres pro ratione: Cur pura creatura, non possit satisfacere pro peccato, non reddunt; quia peccatrix est, sed quia creatura est, quia Deus non nisi satisfacere potest, &c. videatur supra citatus Augustinus & Basilius, habet similia Leo serm. 1. 4. 10. de Nativitate. *Si non esset Deus, non afferret remedium.* Fulgentius de Incarnatione & Gratia, c. 4. *Nulatenus natura humana ad auferendum peccatum mundi sufficiens atque idonea foret, nisi unione Verbi.* Et lib. 2. ad Trasimundum c. 2. *Sed hoc, inquit, nunquid posset homo per solum hominem, aut in solo quolibet homine reperire? nullo modo.* Eucherius hom. 2. de Paschate. *Absolvere, inquit creaturam, creatura non poterat.* Anselmus lib. de Reparatione generis humani c. 2. *Nec illa (supple natura humana) nec quicquid Deus non est, poterat pro hoc satisfacere.* Ex quibus inferitur, quod re-

currere ad servitutem peccati, non sit recurrere ad rationem à SS. Patribus prædoctam.

CONFIRMATUR. Quia si nihil obstat, impossibilitatem satisfaciendi pro offensa, debemus revocare in aliquid essentiale creaturæ, quale est ipsum prædicatum creaturæ, quod probatur. Quia sic fundata impossibilitas satisfaciendi attollit dignitatem Dei, supponiturque, quod hæc elevatio dignitatis divinæ non implicet: jam autem recurrere ad servitutem peccati, non est fundare impossibilitatem satisfactionis, in aliquo essentiali creaturæ; nam ipsum peccare, non est de essentia creaturæ.

OBJICIT 1. Ripalda. Peccator dicitur servus peccati, venditus peccato, dicitur in servitutem redactus, dicitur redemptus à peccato.

RESPONDETUR. Haberi quidem phrasas Patrum, quæ docent servos nos fieri peccati, ratioque redditur in scriptura; quia à quo, quis vincitur, hujus etiam servus fit, jam autem peccando, à peccato vincimur, consequenter peccato reddimur servi. Sed non habetur, quod peccato efficiamur servi Dei. Unde illud Scripturæ: *Et dixisti non serviam, ipse quoque Ripalda citans Anselmum, Augustinum, Origenem, advertit, quod peccando homo animam suam diabolo & creaturis vendat; sed quod per hoc reddatur servus Dei, non habetur in scriptura, nisi trahere velis parabolicam aliquam locutionem, quæ sola non evincit, contra alias manifestas phrasas, afferentes, nos reddi servos peccati. Sed quidquid sit de hoc. Concedo, peccato, reddi hominem novo titulo, servum Dei. Concedo quod ipsa servitus, possit, ut ita dicam, esse inchoata ratio, cur pura creatura non possit pro mortali satisfacere? sed nego, quod sit ratio ultima, & ostensiva, ipsum illud, quod offertur, etiam independentem à servitute, esse quid inæquale. Quod autem hæc non sit ultima ratio, ostendit vel ipse interrogatio legiti- me formabilium processus, quæro enim, cur pro mortali non possit satisfacere pura creatura? (suppono interim proprio) Respondebis, quia evadit serva peccati, quæro hoc ipsum, quod tradit illa creatura serva peccati, estne æquale, si non procederet à servo? & hic jam non poterit recurri ad servitutem.*

INSTABIS ex Ripalda. Jus quod contingit diabolo & creaturis ex hac venditione, quæ se peccator illis vendit, non contingit absque libertate Dei. Ergo acquirit tunc jus Deus, tanquam supremus Dominus.

RESPONDETUR. Quod quantumvis peccatum contingat, non absque libertate Dei, potius tamen tunc lucratur diabolus quam Deus, quomodo ergo tunc acquirit jus Deus? sed concessio etiam, quod tunc acquirat jus Deus, quæ- rere restat: An illud quod offert, esset æquale peccato, in vi satisfactiva, si non offerretur ab eo, in quem, tale jus novum, acquisivit Deus?

OBJI-

OBJICIT 2. Idem. Deus ratione peccati acquirit in omnia peccatoris obsequia jus, quo possit exigere, & peccator teneatur præstare: Ergo ratione peccati Deus constituitur Dominus. Antecedens probatur. Tum quia Deus titulo peccati potest obligare peccatorem ad patiendum penas æternas, ergo & ad reddenda obsequia, potest enim pena ad arbitrium iudicis in obsequium Reipubl. converti. Tum quia iure gentium homo captus, efficitur servus victoris. Tum quia Christus Dominus titulo redemptoris, acquirit jus in omnia nostra opera: Ergo & Deus titulo commissi peccati. Tum quia Deus ratione peccati potest hominem constituitur servum alius, ergo & suum.

RESPONDETUR. Imprimis concedendo totum, sed quærere restat, an id, quod offertur sit æquale, demptâ conditione servitutis? Deinde consequenter ad dicta supra, negatur Deum acquirere tunc jus, in illa opera, quia acquireret jus in nihil, ut dictum supra, è contra, acquisitio juris ad affligendum pœnis, non est acquisitio juris in nihil; sicut & traditio peccatoris in servum homini, non esset traditio ad nihil; quia ille stante peccato, posset exercere actiones, per ordinem ad illum alium hominem; cum non posset exercere actiones satisfactivas in peccato. Negatur item, quod Deus peccato vincat hominem, sed vincit illum diabolus vel creatura alia. Illud quod affertur de Christo, disparitatem duplicem habet. Imprimis, cum suppositio Redemptoris, ferat secum titulum capitis, influentis esse gratiæ, gratia autem affert titulum ad operationes gratiosas, hoc ipso poterit Redemptor acquirere jus, vi redemptionis, in actiones illas; vi autem peccati, esse illud gratiosum, & operationes gratiosas satisfactivas, amittuntur, adeoque redditur illud jus nullum, seu in nihil. Deinde, quia cum redemptio illa ponatur actionibus Theandricis involventibus dignitatem Personæ divinæ, hic ipse titulus sufficiens est, ut se illi creatura subdat cum suis obsequiis, jam autem ex dictis, peccatum non efficit servum Dei, adeoque non affert titulum illius obligationis.

OBJICITUR 3. Satisfactio æqualis, debet liberare creaturam à servitute, quam contraheret per peccatum; at pura creatura, nullis obsequiis id potest præstare, quia potest Deus talia obsequia exigere infinita, multitudine, duratione &c. nam potest omnia possibilia obsequia exigere.

RESPONDETUR. Concesso hoc toto, quærere restat, si hoc titulo hæc obsequia non exigerentur, essentne æqualia, illi servituti auferenda; quæraturque undenam ista inæqualitas oriatur: Et certè, pone per possibile vel impossibile, creaturam, quæ erat serva reddita peccato, alium ad unionem hypostaticam, hoc ipso actione sua satisfactiva posset evadere ad ipsius

tituli extinctionem. Si ergo aliunde non supponatur, quod non possit creatura actiones ponere extinctivas suppositionis servitutis, hoc ipso non probatur, quod pro mortali offensa, satisfacere pura creatura non possit.

INSTABIS. Potest deleri peccatum manente jure Dei in satisfactionem offensa.

RESPONDETUR. Concedo totum, quærere restabit, cur illud jus à creatura extingui non possit?

OBJICITUR 4. Per statum gratiæ non extrahitur peccator ab omni servitute peccati, sed à pura solum servitute; nam licet justus non possit à Deo tractari ut pure servus, cum sit amicus & filius: potest tamen tractari ut servus, & debitor obsequiorum ratione peccati.

RESPONDETUR. Etiam hoc concessio restat quærere: Si tali titulo non exigerentur hæc opera, essentne satisfactiva? deinde si dicatur à certis non nisi servitute liberari per gratiam, non accipiuntur phrasæ Patrum ut sonant, quæ sine addito enuntiant, per gratiam nos liberari.

OBJICITUR 5. Hanc ipsam esse rationem quâ utitur S. Anselm. lib. 1. Cur Deus homo c. 5.

RESPONDETUR. S. Anselmus hoc tantum dicit, quod, si creatura fuisset à creatura redempta, evasisset redemptricis creaturæ serva, si illius serva, non æquè digna ut ante, quia ante erat serva Dei, nunc foret serva etiam illius creaturæ redemptricis, sed inde non sequitur, ultimam rationem, quare pura creatura pro mortali satisfacere non possit, esse, quia est serva.

Punctum Difficultatis 4.

Deduciturne id rectè ex eo, quia mortale reddit indignum qualibet amicitia Dei.

PEREZ in manuscriptis de proposita quaestione sic discurrit. Sumpto quocunque actu bono, v. g. dilectione Dei super omnia, aut attritione, major est indignitas & demeritum peccati mortalis, quàm meritum & dignitas contritionis; quia quodlibet peccatum mortale constituit peccatorem indignum quâlibet amicitia Dei, & dignum amissione cujusvis gratiæ & beatitudinis: nullus autem actus puræ creaturæ, constituit operantem dignum qualibet amicitia Dei, & consecutione cujusvis gratiæ & beatitudinis; jam autem ut dignitas actus puræ creaturæ, æqualis esset indignitati peccati mortalis, necesse erat in tanta gratia & gloria, hominem constitui per contritionem, quàm indignus constituitur per mortale, quod non convenit ulli actui puræ creaturæ, quia tali actui, sufficeret recompensatio per determinatum gradum gratiæ & gloriæ.

DICENDUM est. Non rectè id exinde deduci.

PROBATUR Examine fundamenti allati. Sit lux solaris vel candelæ, privatio illius lucis faciet

faciet tenebras, quia tenebrae expellunt omnem possibilem lucem, eique opponuntur: tamen si ponatur lux, determinatam nonnisi illuminationem afferens, sufficienter tollentur omnes illae tenebrae; & quod determinatam illuminationem afferat illa lux, non obest quominus expellat omnes tenebras; Ergo etiam quantumvis poneretur, quod peccatum reddat indignum omni possibili gradu gratiae & gloriae, si ponatur unus actus graciosus, merens determinatum gradum gratiae & gloriae, quamvis ille actus non afferat omnem possibilem gradum gratiae & gloriae, erit adhuc sufficienter ablativus, totius illius demeriti. Forma imaginariam similitudinem. Sit demeritum odii sicut tenebrae, sit meritum, sicut determinata lux, extinctio candela sit peccatum, reaccensio candela sit amor, v. g. Cum jam meritum transeat in conditione candela accensa, & privatio lucis in demeritum omnis possibilis gradus gratiae & gloriae, verè reaccensio candela, erit sufficienter expulsiva, quarumcunque tenebrarum. Cujus utriusque ratio resolvitur in hoc principium. Quia ad hoc, ut auferatur negativa universalis, non est necesse ponere omnia positiva particularia, sed sufficit positio unius, ut ostendit inductio: Quod ipsum probatur. Quia universalis constituitur per particulam *Et*, cuicumque applicabilem; aut potius per particulam *neque*, ut magis directè de negativa loquamur, hujus enim propositio- nis, nullà gratia est dignus peccator, est hic sensus; neque hac est dignus, neque hac, neque hac insuper, vel si vis, explicat id per particulam *Et*, ergo cum destruitur hoc totalitativum, & constitutivum universalitatis, ly scilicet *Neque*, per positionem vel unius, cui jam illud *Neque* applicari non poterit, hoc ipso ruet illa universalis, ruente illo constitutivo, universalitativo, totalitativo. Tum quia ex vi hujus sententiae, ex eo pura creatura non potest satisfacere pro mortali, quia vi mortalis reddit se peccator indignum quacunque gratia possibili; actu autem bono, non reddit se dignum, nisi aliquà gratia Dei, sed hoc non probat, pro mortali non posse à pura creatura satisfieri, quia tunc fit satisfactio pro mortali à pura creatura, quando à pura creatura ponitur contradictorium ei, quod est esse indignum quacunque gratia possibili. Contradictoria enim natura est, oppositam tollere, aliàs idem esset, & non esset; nec habebit jam vires resistendi, asserendique se suae morali durationi, si contradictoria sui ponatur, sed quamvis creatura non reddat se dignam quacunque possibili gratia, sed nonnisi aliquà gratia Dei, ponit contradictoriam, quod probatur; quia vi peccati sequitur verificatio hujus universalis. Non est dignus quacunque gratia possibili: sed potest creatura pura ponere contradictoriam hanc; Est dignus aliquà gratia Dei; dicit enim Perez, quod pura creatura possit ponere actum, me-

rentem determinatum gradum gratiae; Ergo potest ponere creatura contradictoriam illi propositioni. Tum quia, si quaeratur quid sit hominem peccato mortali reddi indignum quacunque gratia possibili? nihil aliud in re erit, quam peccatorem habuisse aliquam gratiam, illam amisisse, nec recuperasse; quid enim hoc in re aliud est? sed hoc ut auferatur, non est necesse reddi dignum quacunque gratia possibili, sed sufficit reddi dignum aliquà. Ergo quamvis pura creatura actione bonà non se ponat dignam quacunque gratia possibili, adhuc sufficienter auferetur peccatum. Minor probatur, quia nullum est praedicatum in praedicta indignitate, quod non auferatur, si pura creatura digna evadat determinato gradu gratiae; nam praedicato: *Habuisse*, opponet se *habere actuale*: praedicato: *amisisse*, opponet se *recuperasse* determinatum gradum gratiae; praedicato: *Non recuperasse* opponet se praedicatum: *Recuperasse* aequalem, ut supponitur, gradum gratiae. Et certè, si creatura ponens se dignam aliquà determinata gratia possibili, quamvis non se ponat dignam omni, si inquam non sufficienter auferret Ly: esse indignam quacunque; gratia possibili, exigeretur major recompensa, quam fuerit damnum; quia damnum erat nonnisi determinati gradus gratiae, & in recompensa exigeretur dignitas, ad omnem possibilem gratiam. Quamquam dicere etiam posset quis, quod pura creatura actione bona supernaturali, ponat se dignam quacunque gratia possibili, licet indeterminate sumpta, modò illa sit aequalis praehabita; hoc ipso enim non esset aequalis, si illa dignus non foret. Quod si reddatur eo sensu peccator dignus quacunque gratia possibili, non apparet quid tunc deesset ad condignam satisfactionem, stando in terminis Perez. Tum quia quamvis pura creatura opere bono non possit mereri omnem possibilem gradum gratiae & gloriae; meretur tamen de condigno determinatum gradum gratiae & gloriae. Ergo etiam quamvis creatura opere bono, non sit digna omni possibili gradu gratiae & gloriae, sed nonnisi determinato gradu, adhuc sufficienter satisfacet. Tum quia hoc, quod est hominem, peccato mortali reddi indignum quacunque gratia possibili, duo dicit; imprimis negationem omnium gratiarum; deinde, quod illa sequatur ad peccatum perpetratum. Positione unius gratiae, auferetur quidem totalitas negationis omnium gratiarum, ut dictum supra; sed non auferentur particulares negationes, quae durant, & praefuerunt etiam tunc, quando ante peccatum supponebatur gratia in peccatore; nam etiam posita gratia, sunt negationes infinitae gratiarum, in iusto, quod autem non auferantur istae negationes gratiarum, cum peccator justificatur, ratio est: quia negationes auferri non possunt nisi per esse; quia autem esse determinat gratiae, non est esse re-

liqua-

liquarum gratiarum; licet hoc, quod est non habere reliquas possibiles gratias, non sit peccaminosum, cum habere omnes sit impossibile; si autem non habere gratias omnes, non est peccaminosum, quamvis conversus, non sit dignus omni gratia, non hoc ipso constituetur in statu peccati. Tota ergo difficultas restabit de ipsa indignitate, an scilicet in poenam sint illae negationes, quia autem posita una gratia (quam determinatam posse respondere v. g. actui bono amoris, supponit Perez) jam non erunt illae negationes in poenam, nec ergo oberunt, quominus se restituat tunc peccator, in statum gratiae. Ex quo conficitur tale argumentum. Potest pura creatura actione sua bona, reddere se dignam determinatio gradu gratiae, negatioque dignitatis aliorum graduum, non erit illi peccaminosa. Ergo, quamvis peccator, actione sua bona, non se reddat dignum omni possibili gratia, adhuc sufficienter satisfaciet, & restituet se in pristinum; quia in quo se non restituerit, hoc jam illi non potest imputari ad offensam. Tum quia indubie condonatio divina aufert offensam, neque tamen facit dignum omni possibili gratia & gloria: Ergo nec satisfactio id facere debet, nam ad satisfaciendum sufficit praestare hoc, quod praestat condonatio.

PROBATUR 2. Tum quia alia est formalitas praecisa offensa, & alia indigni, gratia quacunque possibili: quia etiam in creatis, condistinguntur haec nam prius est offendi, postea sequitur, ut sit indignus, donis gratuitis. Quæro ergo de prima illa formalitate, estne in potestate purae creaturae, etiam gratia Dei adjuncta, auferre illam, vel non? si est? ergo non affert rationem, cur a pura creatura non possit fieri satis, quæ quaritur. Si non est: quæ hujus ratio? non enim jam recurrere poteris ad esse indignum quacunque gratia, quia hoc est posterius. Tum quia quamvis pura creatura, non possit se, actione bona, reddere dignam quacunque gratia possibili; vel potest adhuc se, actione sua ex gratia profecta, reddere dignam determinatam aliquam gratia Dei? vel non potest? si non potest, quare? & hoc potius erit ratio, cur non possit pro mortali pura creatura satisfacere; allataque ratio manca erit, quia non poterit recurri, quod se indignum reddiderit quacunque gratia possibili: quia non quaritur de dignitate ad quamcunque gratiam possibilem, sed de dignitate ad hanc. Si potest: ergo poterit & satisfacere pro mortali; quia quando homo, gratia adjunctus, potest auferre a se mortale, potest etiam facere, ut non reddatur tibi Deus offensus; quia ratio offensa fundatur in illo mortali. Si autem potest homo gratia Dei adjunctus mereri determinatum gratiae gradum, potest a se auferre mortale: Quia gratia in principiis Perez, ita est sublativa mortalis, ut ne divinitus quidem possit stare cum peccato. Tum quia probari deberet, quod debeat

peccator in tanta dignitate constitui satisfactio, in quanta fuit indignitate constitutus per peccatum; cur non enim sufficeret ad satisfactionem, in tanta dignitate constitui, quantam habuit ante peccatum? quærereque restabit, cur id non possit fieri? præcipue cum peccator in principiis Perez, possit adipisci determinatum gradum gratiae.

PROBATUR 3. Principio Negativo. Non implicat contradictionem, ut sit æqualis dignitas contritionis, quanta est indignitas peccati.

RESPONDEBIS. Implicare: quia contritio reddit dignum non nisi determinato gradu gratiae.

CONTRA: Non implicat contradictionem, ut quamvis contritio non reddat dignum, quolibet amicitia Dei, adhuc illa sit condigna satisfactio; cum etiam peccatum, ut dixi, non reddat dignum quocunque odio Dei, sed majori odio reddit dignum, v. g. Christicidium, quam furtum Imperialis, cur ergo non æquabuntur inter se illa contritio & illud peccatum? cum nec peccatum reddat dignum nisi determinato odio; sicut & contritio reddit dignum determinata gratia. Non implicat item, ut quamvis contritio non reddat dignum omni gratia, reddente tamen peccato, indignum peccatorem quacunque gratia, non implicat inquam haberi condignam satisfactionem, modo constituat se peccator in tali statu, qualem habuit ante peccatum, quando potiebatur determinato non nisi gradu gratiae.

CONFIRMATUR. Odium quo creatura odit aliam creaturam rationalem, vel reddit odientem indignum quolibet amicitia Dei, vel non reddit? si non reddit, nec peccatum reddit. Si reddit, redibit argumentum negativum. Quamvis odium, quo odit creatura creaturam, reddat illam indignam quacunque amicitia illius creaturae, non implicat contradictionem, ut satisfactionem faciat saltem per actum intensiorem, extensorem &c. ergo, & per ordinem ad Deum, non implicabit id fieri.

OBJICITUR 1. Argumentum allatum in explicatione.

RESPONDETUR. Quamvis homo actu bono amoris post peccatum elicit, non reddatur dignus quacunque amicitia Dei, sufficit quod non reddatur indignus omni, & hæc Responsio erit conformis dictis in prima probatione. Deinde, cum non implicet esse meritum determinati gradus gratiae, hoc ipso erit condigna satisfactio, ut dictum in secunda probatione. Denique non implicat contradictionem, esse illud satisfactionem sufficientem, quod non reddit dignum omni possibili gradu gratiae, ut dictum probatione tertia.

OBJICITUR 2. Peccatum mortale, est recessus efficax, perfectus & culpabilis, a Deo ut ultimo fine; nullus autem actus purae creaturae, est accessus

accessus efficax, perfectus, voluntarius ad Deū. Porro accedere nos ad Deum hoc modo, est re vel jure possidere Deum, per visionem beatificam, & possideri nos à Deo per amorem, quo illum super omnia diligamus; at ad utramque possessionem tam activam, quam passivam, acquiritur nobis jus, per gratiam habitalem. Ex definitione accessus constat, quid sit recessus positivus: erit enim, malitia contraria, & destructiva talis accessus; cum ergo possibile sit, cadere nos actu, omni possessione tam activā, quam passivā divinitatis, & perpetrare culpam contrariam omni ejus possessioni, qualis est culpa mortalis; patet, efficacem culpabilem & perfectum recessum à Deo nos posse incurrere, per peccatum mortale; at penitus est impossibile, ut acquiramus omnem possessionem Deitatis possibilem, divinitas enim semper est magis & magis participabilis à creatura per amorem & visionem. Ergo accessus ad Deum per actum bonum, non potest esse tam perfectus, quam malus recessus per mortale.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probare, probaret enim, quod etiam cum Deus dimittit culpam, & evadit homo justificatus, quod adhuc maneat illi offensio Deus; quia eo casu adhuc non est dignus omni possibili gradu gratiæ & gloriæ. Rursus probatur argumento, quod actus amoris supernaturalis, sit sufficiens satisfactio pro mortali; quia ille actus est perfectus accessus ad Deum, accedere enim perfecte ad Deum, est re vel jure, possidere Deum per visionem, & possideri nos à Deo per amorem; hoc autē habetur, si quis peccator amet Deum: quia vi actus amoris supernaturalis super omnia, acquirit jus determinatum ad visionem, adeoque saltem æquale præterito: quia etiam præteritum jus, erat non nisi ad determinatum gradum visionis. Rursus etiam per mortale, potest esse recessus major, perfectior, magis voluntarius, neque enim voluntarium illud est infinitum; & tamen hoc non obstat, quominus sit ille perfectus recessus. Ergo nec amori obstat, quominus sit perfectus accessus, quamvis possit dari perfectior. Denique non est necesse recessum & accessum æquiparari; quia recessus à Deo est malum, si malum incurritur totum ex singulis defectibus; accessus autem est bonum, & quia unus accessus non est alter accessus, idē non habetur totum accessus; sed inde non sequitur ulla inæqualitas satisfactionis, si se reddat pura creatura dignam uno determinato gradu gratiæ: quia ad æqualitatem satisfactionis, sufficit, ponere se in tali statu, in quali fuit, cum non erat offensa; & tamen tunc non habebatur jus, nisi ad determinatum gradum gratiæ. Directe dici potest, quod accessus ille non sit perfectus perfectione, quā, in ratione accessus, dari non possit major; sed negando, quod non sit perfectus perfectione, quæ constituat in tali saltem gradu, qui habebatur, quando nondum erat suppositio of-

fensa. Item dici potest. Quamvis pura creatura non accedat amore ad omnem possibilem gradum gratiæ & gloriæ, sufficit, ut accedat ad aliquem, ut dictum supra. Denique dici potest, concedendo totum, & subinferendo: quod non implicet, ut sit satisfactio sufficiens, quamvis homo non se dignum reddat omni possibili gratia, nec ponat omnem possibilem accessum.

OBJICITUR 3. Ille quem ita quis offendit, ut sit dignus, quem injuriā & odio prosequatur offensus, justē spoliatur offendorem omni amicitia juræ; æquissimum enim est, non tractari ut amicum eum, qui voluntariē elegit esse inimicus; at peccatum mortale, est offensa Dei dignissimi amore; ergo est dignus peccator, quem Deus spoliatur omni jure amicitia. Quod verò actus aliquis & obsequium constituat aliquem dignum amicitia alterius, non sufficit ut is, in cujus gratiam obsequium exhiberet, constituatur debitor omnis amicitia.

RESPONDETUR. Hoc argumento probari, quod etiam pro creata offensa, non fiat satis; quia etiam creata satisfactio, non constituit offensum debitorem omnis amicitia. Quod si dicas sufficere ad creatam satisfactionem, ut offensus constituatur debitor alicujus amicitia, idem in præsentia etiam à nobis, secundum dicta superius usurpabitur.

Punctum Difficultatis 5.

Deduciturne id bene ex periculo facilis offensa?

RATIONEM cur sit impossibile, ut pura creatura pro mortali offensa, possit condignè satisfacere: sic proponit Lugo.

Impossibilitas hæc provenit ex magnitudine hujus offensa, quæ licet sit finita, tanti tamen ponderis est, ut pariat hanc impotentiam, nam sicut, cum sit culpa finita, parit tamen indignitatem, quæ meretur poenam infinitam secundum durationem, eod quod illa poena necessaria sit secundum rectam gubernationem, ad arcendum homines à tanta culpa: sic etiam, licet sit offensa finita, postulat tamen condignè non aboleri per satisfactionem finitam: alioquin si scirent homines, Deum condignè placari posse per nostram obsequia, & offensam omnino extinguere, facilius auderent Deum offendere. Et sicut pensatā gravitate culpæ, & proclivitate ad peccandum, condignè statuta est poena æterna, quia minor poena non sufficeret id continendum homines; sic pensata gravitate hujus offensa, & hominum levitate, sequitur nulla hominis obsequia admittenda, pro condigna satisfactione, exceptis obsequiis Christi; qui sicut poterat condignè satisfacere pro poena æterna peccato debita, idque propter infinitam satisfactionem superantē demerita peccati; sic licet peccati offensa exigit non posse deleri nostris obsequiis de condigno, poterit deleri obsequiis Christi.

DICEN-

DICENDUM est. *Non recte exinde deduci, quod à pura creatura condignè non possit fieri satisfactio pro mortali.*

PROBATUR I. Et assumitur hoc principium: Potest non adesse periculum facilis offensæ, etiam posito quod acceptetur satisfactio posita à pura creatura; ex hoc medio sic formatur argumentum. Ex hac sententia sequitur, quod si non adesset periculum facilis offensæ, poni posset satisfactio pro mortali à pura etiam creatura. Hoc autem dici non potest; quia esset possibilis status, in quo pura creatura posset condignè satisfacere Deo pro peccatis; & tamen universales locutiones Patrum significant, quod à pura creatura pro mortali non possit fieri condigna satisfactio. Quod autem possibilis esset talis status, sic probatur. Tum quia videt Deus, per scientiam mediam, seriem intellectualium creaturarum talem, quæ non esset abusura facili acceptatione satisfactionum creatarum. Rursus, possibilis est status, in quo peccaret creatura, eliceretque actus satisfactivos, & post illos elictos, imitaret finis mundi; vel quod, illæ creaturæ satisfaciennes, ponerentur tunc in termino; posset ergo tunc creatura talis dicere; condigna est mea satisfactio, quia non est periculum tuæ offensæ; nemo enim in termino te offendit. Tum quia, vel possibilis est gratia efficax, quæ præstet, ne, ex acceptatione creatarum satisfactionum, oriatur facilitas peccandi, vel non possibilis? Si possibilis, ergo & satisfactio puræ creaturæ possibilis tunc erit; quia ratio illam impossibilis, nempe periculum facilis offensæ, jam tunc non daretur. Si autem est impossibilis talis gratia: da illius implicantiam. Et si Deo efficaciter salvare volenti, nullum humanum resistere potest arbitrium, cur Deo præcaventi suâ gratia periculum facilis offensæ, resisteretur? Tum quia sequeretur, quod, si nescirent homines non acceptari satisfactionem creatam, illorum satisfactio foret condigna; quia si id nescirent, non adesset facilis offensæ periculum. Tum quia non impedit Deum, quominus nolit sciri esse misericors, quamvis adsit periculum facilis offensæ; eò quod misericordia super exaltet iudicium; nec impedit quominus decernat Incarnationem, quamvis id quoad aliquid offerat periculum facilis offensæ, eò quod dicere possint homines; Abundè est pro nobis satisfactum, & impetrata gratia; etiam post peccatum danda. Ergo etiam non impedit Deum, quominus acceptet creatam satisfactionem, quamvis adsit periculum facilis offensæ; eò quod aliunde huic periculo obviari possit. Tum quia non esset periculum offensæ, si Deus decerneret & revelaret se quemcumque peccatorem ex templò damnaturum, vel si revelaret, se nulli daturum gratiam efficacem post mortale, nisi qui simul ab illo confirmetur in gratia, non revelando, cui id satisfactorius. Tum quia saltem non esset pericu-

lum facilis offensæ, casu quo non posset satisfacere nisi creatura, quæ sit caput cæterarum, idque habens gratiam tantam, quæ nulli creaturæ sit dabilis, quæ non esset caput, &c. Et tamen universalis est phrasis Patrum, quod impossibilis sit satisfactio puræ creaturæ pro mortali.

RESPONDEBIS. Quod istæ instantiæ ostendunt quidem posse tolli tunc periculum facilis offensæ; sed non ostendunt æquè tolli, atque cum scitur, non acceptari pro mortali satisfactionem, nisi positam à Persona increata.

CONTRA. Quia jam hac responsione conceditur, tolli periculum offensæ facilis, positâ satisfactione creata, quamvis non ita perfectè, atque dum tollitur non nisi positione satisfactionis increatæ. Ergo ulterius non simpliciter necessaria est ad condignitatem satisfactionis satisfactio increata, sed tantum ad meliùs esse; hoc est ad perfectiùs tollendum periculum offensæ facilis, licet illud amoliat etiam satisfactio creata. Addo, magis sublatum fuisset periculum facilis offensæ, si nec decreta fuisset Incarnatio, aut non applicata pro lapsis; quia tunc cogitassent peccaturi, quod nullum jam superesset remedium; & tamen, hoc non obstante, Deus incarnatus condignè satisfecit. Ergo apparet, condignam satisfactionem merendam non esse, ex præcisa amolitione periculi facilis offensæ.

PROBATUR 2. Tum quia nullus Doctorum, vel Scholasticorum impossibilitatem satisfactionis in periculum facilis offensæ rejecit, erit ergo novitas in Theologia. Cyprianus Serm. de Passionem Domini, dicit, facilitatem veniæ laxare habenas peccatis, quod & nos concedimus; certè tamen Cyprianus exinde non intulit impossibilitatem satisfactionis. Et S. Bernardus aggravat peccata, pro quibus Dominum JESUM & quidem ita oportuit vulnerari; sed nihil ait de periculo facilis offensæ, tanquam reddente impossibilem satisfactionem creatam. Nec certè apud Sanctos Patres vel Scholasticos, hæc propositio: Impossibilis est satisfactio creata, habet hunc sensum; nulla satisfactio creata tollit periculum facilis offensæ; sed semper intelligunt, dignitatem satisfacienns creaturæ, non esse æqualem placandæ excellentiæ diviniæ. Tum quia Deus non movetur periculo facilis offensæ; quia ille qui habet in sua potestate, ne incurrat periculum, non potest moveri illo periculo, quis enim timet impendens malum, quod potest facere ne impendat. Paritas etiam de ordinatione pœnæ æternæ non tenet; nam etiam hæc pœna, non esset irroganda, si non foret infinita offensa, ut dictum alibi. Tum quia restat quærere: An possit pura creatura ponere actionem tam gratâ, quæ digna sit, ne Deus attendat ad periculum facilis offensæ, vel quæ faciat ne sit hoc periculum; Si non potest: cur non? & hoc potius erit responsio, cur pura creatura non possit facere satis-

pro mortali. Si potest: Ergo opponis de Patribus, universaliter enuntiantibus, quod pura creatura pro mortali condigne satisfacere non possit.

PROBATUR 3. Restaurando argumenta, quibus voluit solutionem providere Lugo.

1. ARGUMENTUM est; Sequitur ex hac ratione, impotentiam satisfaciendi, non provenire, ex intrinseca inæqualitate offensæ cum satisfactione creata, sed ab extrinseca lege non acceptandi satisfactionem creatam, propter inconvenientiam facilis offensæ, quæ inconvenientiâ cessante, cum aliâ offensâ sit finita; non videtur cur per obsequia finita satisfieri illi non possit? quod videtur esse contra sensum Patrum.

RESPONDET Lugo. Quod satisfactio hæc non sit iustitialis, adeoque non sistens in hoc, quod est reddere tantum, quantum abstulisti; sed ejus ratio sistit in hoc, dare tantum, quantum sat est, ut offensus condigne placetur ab offensâ priori; potest autem contingere, ut aliquis det tantum, quantum abstulit: & non det tantum, quantum sat est. ne offensus sit in posterum rationabiliter indignatus, quia ad hoc secundum faciendum, pensanda est etiam quantitas periculi, quod subit offensus ex facili placatione, quo periculo attento, taxatur satisfactio condigna, ita, ut illa sit intrinsece inæqualis, quæ huic periculo non obviat.

CONTRA 1. Sunt instantiæ supra allatæ, quibus probatur tali periculo commodè obviari posse, etiam creatâ satisfactione.

CONTRA 2. Quia aliud est dicere, hoc non est æquale magnitudini offensæ, & simul non tollit periculum facilis offensæ; & aliud est dicere, hoc quidem est æquale magnitudini offensæ, sed non aufert periculum facilis offensæ. Alia hæc duo esse, probari potest: Imprimis; quia providere periculo offensæ, spectat ad prudentiam potius, quam ad excellentiam læsam, exigentia autem satisfactionis spectat, & exigitur directe, ab excellentia læsa. Rursus in humano convictu, ista duo sunt distincta; hinc interdum offensus, post recepta plura obsequia, dicere potest; Ego quidem agnosco illum fecisse plusquam exigat mea offensâ, sed agitur mihi de: *Quid dicent alii*. Ergo apparet ista duo, esse distincta. Quæro ergo, his distinctis, cur non possit finita offensæ Dei, creata satisfactio esse æqualis, in quantum sufficiens satisfactio non tollit periculum offensæ? & si dicas posse hoc fieri, oppones te Patribus, qui in ipsa satisfactionis æqualitate, impossibilitatem agnoverunt; nec potes ad hoc recurrere, quia est periculum facilis offensæ, nam hoc aliud & distinctum caput est; & hic non nisi de priori quæritur.

CONTRA 3. Concedo hanc satisfactionem non esse iustitiam, tamen nego cum Patribus, quod creatura possit reddere tantum Deo, quantum abstulit, attendendo ad rationem offensæ.

Concedo quod ad satisfactionem requiratur, dare tantum quantum sat est, ut offensus condigne placetur; sed quærere restat, cur id à pura creatura non possit præstari? Concedo pensandam esse quantitatem periculi; sed quærere restat, cur pura creatura præstare non possit, ne jam sit periculum offensæ, id quæ positis suppositionibus raris & omnino extraordinariis. Tum quia argumentum factum sic restauratur. Sublato hoc inconvenienti, quod est periculum facilis offensæ, vel potest satisfacere creatura vel non? Si non: ergo in periculum facilis offensæ, id referri non debet, cum illo etiam ablato non sit satisfactio condigna. Si autem esset satisfactio condigna: Ergo id refert solum in decretum Dei, quod adjungis. Tum quia quod Deus decrevit non acceptare hanc satisfactionem, vel est ex vi præcisæ decreti? Ergo de se illa non est inæqualis. Si non præcisæ ex vi decreti; da repetitò quæsitam rationem; Cur pura creatura, non possit amoliri suâ satisfactione periculum offensæ, & cur pro illa satisfacere non possit?

2. ARGUMENTUM. Sufficenter tollitur periculum facilis offensæ, eò, quod non possit pro illo satisfieri, nisi viribus gratiæ, quam dare, est non nisi in potestate solius Dei.

RESPONDET Lugo. Tantam esse gravitatem divinæ offensæ, ut oporteat hominem illam apprehendere, tanquam sibi omnino incompenabilem, non solum viribus naturæ, sed etiam gratiæ. Si enim apprehenderetur saltem viribus gratiæ compenabilis, jam aliquo modo facilius redderetur offensâ.

CONTRA. Quæro, quare sit tanta gravitas offensæ, ut debeat apprehendi incompenabilis etiam viribus gratiæ, & cur non sufficiat illam apprehendi, ut incompenabilem viribus solis naturæ? præcipue autem, quia quando aliquis non potest aliquid propriis viribus facere, hoc ipso debet apprehendere illud sibi esse impossibile. Magis item vitaretur periculum facilis offensæ sic, si decreta non fuisset Incarnatio; & tamen hac facilitate manente, est adhuc condigna satisfactio Theandrica: ergo & satisfactio ex gratia, condigna erit, quamvis non amoliatur omnimodè periculum offensæ.

3. ARGUMENTUM est. De facto ex facilitate, quâ Deus remittit peccata, sequuntur eadem & majora inconvenientia, facilius enim homines peccant, eò quod sciant facile sibi à misericordia Dei relaxari culpas; & tamen hoc inconvenientiens non æstimatur de facto tantum, ut debuerit impedire institutionem Sacramentorum, & alia remedia remittendi peccata.

RESPONDET Lugo, aliud esse, quid peccatum postulet per se, ut juxta sui gravitatem vitetur, & aliud quid Deus ex sua misericordia facere possit; qui sicut potest condonare pœnam, quæ rationabiliter exigitur ad terrendos peccatores, ita potest condonare culpam, licet ex hoc

hoc ipso, faciliores reddantur homines ad peccandum.

CONTRA. Tum quia de hoc ipso quaeritur, cur peccatum postulet juxta sui gravitatem, ne attendatur ad quamcunque satisfactionem humanam, cum non postulet, ne ex misericordia condonatione, facilius homines, ad facile peccandum? Tum quia potest Deus culpam & penam remittere, ex misericordia, manente periculo facilis offensae; cur etiam condignè placari creatura non poterit, manente aliquo periculo offensae? Tum quia ne Deus miserans attendat ad periculum facilis offensae, praestet hoc misericordia; ergo ne ad idem attendat, praestet poterit satisfactio creaturae, si aliunde non sit inaequalis; ut non est inaequalis, quia ejus inaequalitas deducitur ex periculo facilis offensae.

Punctum Difficultatis 6.

Deduciturne id bene, quia supponetur pars debiti remissa?

Vasquez disp. 2. c. 5. & 6. ita discurret. Illa satisfactio non est sufficiens & condigna, quae compensat nonnisi partem debiti. & de cætero supponit condonationem; jam autem satisfactio pro mortali, semper supponit condonationem; supponit enim condonationem debiti, quod est carere auxiliis gratiae; ergo illa satisfactio non est sufficiens.

DICENDUM est. Exinde non rectè deduci impossibilitatem satisfactionis ponendae à pura creatura.

PROBATUR 1. Quia debitum illud carendi auxiliis gratiae, quod condonari debere dicit Vasquez in omni satisfactione, vel pertinet ad culpam, vel pertinet ad poenam? si pertinet ad poenam: Contra est. Tum quia sequitur, putam creaturam nonnisi pro poena satisfacere non posse, quia ipsum debitum quod remittitur carendi auxiliis gratiae, spectat ad poenam. Tum quia, si hoc debitum spectat ad poenam, ergo Vasquez non tangit propositum difficultatis: in qua quaeritur, non de poena sed de culpa. Tum quia si hoc debitum est poena, ergo ex principiis Vasquez sequitur, satisfacere pro culpa, puram creaturam posse; quia in principiis Vasquez, pro toto residuo, condignè satisfacit, præter debitum carendi auxiliis gratiae, inter residua autem est culpa. Si autem debitum illud carendi auxiliis gratiae, spectat ad culpam? ergo antequam supponatur esse remissa culpa. Sequela probatur, quia antequam supponatur elicitus esse actus satisfactivus, non supponitur esse remissa culpa, cum vi satisfactionis remitti deberet; & tamen ante illum actum satisfactivum supponitur condonatum esse debitum, carendi auxiliis gratiae; quia antequam eliciatur actus satisfactivus, supponitur haberi gratia, tanquam principium ponendae satisfactionis; consequenter, ante satisfactionem, erit remissio culpae, quia re-

missio debiti carendi auxiliis, quod debitum spectat ad culpam.

RESPONDERI posset, eodem instanti, quo remittitur hoc debitum, conferri gratiam remissivam peccati: adeoque non prius remitti culpam, ante remissionem culpae; sed si res sit de priori rationis, sicut prius ratione est pars una culpae, & postea alia pars seu formalitas culpae, sic poterit & prioritas rationis, in ipsa remissione culpae admitti.

CONTRA. Tum quia vi hujus doctrinae, etiam prius tempore posset remitti culpa, antequam remittatur culpa; quia posset prius tempore, remitti debitum carendi auxiliis, quod est culpa. Tum quia sequitur in principiis Vasquez, quod dum prius ratione remittitur culpa, stans in debito carendi auxiliis, jam aliae formalitates non sint culpa: quia aliae formalitates sunt jam compensabiles; & tamen ea quae sunt culpa mortalis, dicunt Patres, non posse à pura creatura compensari. Tum quia quod hoc voluerit Vasquez, & quā id probabilitate dixerit, ex doctrina ejus colligi non potest.

Cæterum videtur potius sentiendum, quod debitum carendi auxiliis spectat ad poenā, nam etiam macula peccati, reatus &c. spectant ad poenam. Et certe, si vel debitum illud deberet efficere culpam, vel culpa debitum: potius culpa efficeret debitum; quod signum est, illud debitum habere rationem posterioris; & sicut prior est offensā regis denegatioque munerum regiorum est poena, ita & in presenti.

PROBATUR 2. Quia sequeretur vi hujus doctrinae, etiam Christi satisfactionem non fuisse condignam pro nobis, quod probatur. Quia nonnisi partem debiti solvit, quod ipsum probatur; est enim effectus misericordiae, ipsa Incarnatio, est item effectus misericordiae, quod voluerit Deus Theandrica opera pro redemptione acceptare & decernere, ipsumque peccatum incurrit debitum carendi redemptore. Neque hoc erit in præjudicium ipsius dignitatis Personae divinae; quia si mereretur peccatum, ne possit Redemptor pro illo satisfacere, illud esset contra dignitatem Personae; secus si mereatur, ne de facto ponatur: & si potest peccator mereri sine præjudicio dignitatis Personae divinae, ne sibi actu applicetur perseverantia finalis, licet non mereatur, ne possit applicari, ita & in presenti.

PROBATUR 3. Possibile est aliquam puram creaturam non habere debitum carendi auxiliis gratiae. Vel saltem possibile, ut formet Deus decretum, ut careat debito carendi; & jam non esset ratio cur illa satisfacere non posset, & quidem manens intra statum purae creaturae: quod tamen videntur negare Patres.

OBJICITUR. Non minus placet Dei amor, quā displiceat peccatum: ergo ille cæteroquī satisfactivus erit.

RESPONDETUR. Magis semper displicebit peccatum, quia includet in se formalitatem offensæ infinitæ; nullam autem similem infinitudinem dicit amor Dei; offensæ enim mensurantur dignitate offensi, cum tamen dignitas actuum, non mensuretur dignitate objecti.

INSTABIS. Mander Deus creaturæ actum amoris, hic & nunc ponendum, eo casu, actus ille non minus placeret, quam displiceret omisio illius: Ergo ille amor posset esse sufficienter satisfactivus.

RESPONDETUR. Conformiter ad supra dicta, illa duo, in aliquibus rationibus, æquari posse, non autem in quantum omisio illa, diceret jam infinitudinem offensæ.

Punctum Difficultatis 7.

Rejiciuntur alii tituli.

Petrus à S. Ioseph lib. 2. de Christo cap. 10. sic rationem proponit. Quia quamvis malitia peccati sit finita, nihilominus Deus infinitis partibus dignitatem cuiusvis creaturæ superat, censeturque plus contemni per opus legi contrarium, quam censeatur honorari per quantumvis eximiam satisfactionem, ei à pura creatura oblatam; siquidem gravitas offensæ ex una parte spectari solet secundum dignitatem illius, qui offenditur supra offendentem: dignitas vero satisfactionis à Persona satisfaciēte sumitur. Quare, cum nulla sit proportio inter puram creaturam & Deum, hinc fit, non posse illi offerri satisfactionem æquivalentem pro culpa.

CONTRA 1. De hoc ipso queritur, cur debeat censi plus contemni Deus per peccatum, si illud finitæ malitiæ est, quam honoretur per eximiam satisfactionem. Concedo gravitatem offensæ spectari secundum dignitatem offensi; sed querere restat, si illa offensæ non aggravatur infinitudine dignitatis offensæ, quare æquari non possit: Concedo nullam esse proportionem inter puram creaturam & Deum, quia à parte Dei stat infinitudo: sed querere restat, cur non erit proportio, inter peccatum & satisfactionem creatam, si in illo non est infinitudo? Neque valet si recurras ad infinitudinem secundum quid, quia præter dicta alibi, illa infinitudo est finitudo simpliciter, cur ergo æquari non poterit.

CONTRA 2. Omne finitum ad æquari potest, saltem multiplicatis rationibus finitis, ergo idem dicendum in presenti, si illa culpa non est infinita.

RESPONDEBIS. etiam finita si sint superioris ordinis, non posse æquari à finitis etiam multiplicatis, quæ sunt ordinis inferioris.

CONTRA erit, quia licet talia physicè æquari non possint, possunt tamen æquari in genere moris; ut potest, à plumbo multiplicato, æquari valor auri, ut urget Lugo. Deinde ostendatur

regula taxans, quænam possint æquari, quæ æquari non possint: apteturque ad præsens.

CONTRA 3. Quia, ut urgebatur alibi, si mortalis offensæ à nulla creatura æquari potest, nihil illi infinitudini deerit, ad esse infiniti simpliciter; præcipue autem, quia hæc infinitudo secundum quid, non potest poni talis, qualis ponitur ab aliquibus in amore Dei. Deinde, vel potest mortalis offensæ aggravari à dignitate infinita simpliciter, ita, ut acquirat in ratione offensæ, infinitudinem simpliciter, vel non potest ita aggravari? si non potest, da implicantia: si potest, dicam de facto ita aggravari offensas, eo, quod non sit in Dei libertate, partiri illud aggravativum.

Cajetanus sic discurre. Nulla satisfactio facta ex bonis creditoris est condigna & æqualis offensæ; satisfactio autem à pura creatura ponibilis, est satisfactio ex bonis Dei, tanquam creditoris; ergo non potest esse condigna.

CONTRA est. Tum quia vi hujus rationis probaretur etiam satisfactionem Christi non esse condignam & æqualem, quia & ipsa est ex bonis creditoris, cum eliciatur ex gratia, quæ est bonum & donum creditoris Dei, multoque magis ipsa Persona dignificans, est bonum ipsius creditoris Dei. Tum quia si mereri possumus de condigno vitam æternam ex bonis Dei creditoris, cur non & condignè satisfacere? Tum quia principium Cajetani utitur verum esse potest, de satisfactione in bonis pretio æstimabilibus, & sic nemo potest solvere debitum iustitialiter, ex bonis creditis, ab ipso creditore, cum solutio debeat esse ex proprio; certè tamen aliquis honore affectus à Principe, illum ipsum honorem impendere potest, ad condignam satisfactionem, ut si sese demittat, plebeio more. Quod etiam in hoc discrimen referri posset: quia si ex bonis creditoris velis satisfacere debito reali, semper illum relinques minoratum in bonis realibus; nihil autem simile habetur, si quis pro honore laeso satisfactorius, impendat honorem acceptum ab offenso.

DIFFICULTAS II.

De variis satisfactionibus & abolitionibus peccati à pura creatura ponendis.

PLuribus de hoc discurrendum esset: An, pro peccato facto sine advertentia ad offensam Dei, possit pura creatura satisfacere? quæ questio supponit: An tale peccatum fieri possit? an sit in genere offensæ infinitum? quorum utrumque tractatum est alibi. Ex quibus colligitur pro tali peccato posse à pura creatura satisfieri; quia nulla est ratio, cur pro illo satisfacere non possit pura creatura, cum illud non sit infinitum in genere offensæ. Ad alia nondum disputata accedendo, sit.

Pun-

Punctum Difficultatis I.

An pro veniali possit pura creatura satisfacere?

Non est quæstio: An possit satisfacere pro veniali creatura pura, hoc est viribus naturæ, sed an possit satisfacere viribus gratiæ? Necitem est quæstio: An possit satisfacere pro veniali, quod conjungitur mortali alicui, supponitur enim non posse satisfacere, eo quod satisfactio debeat fieri per opus perfectum à persona grata; non est autem persona grata, is, qui est constitutus in mortali. Procedit ergo quæstio de venialibus quæ talibus, & secundum se; An scilicet pro illis pura creatura viribus gratiæ, satisfacere possit?

DICENDUM est. *Pro venialibus à pura creatura, non digne satisfieri posse*: seu quod idem est, venialia non esse infinita in ratione offensæ. Est conclusio quam docet Suarez hic disp. 4. Sect. 9. Lugo disp. 5. Sect. 7. Amicus disp. 5. Sect. 6. contra Petrum Sotum de Institutione Sacerdotum, Lect. 19. Raynaudum lib. 3. de Christo n. 100. Nicolaum Lancicium, Tomo 2. Opusc. 16. num. 24.

PROBATUR I. *Authoritate S. Thom. ex l. 1. q. 72. a. 5.* Ubi S. Thomas dicit, quod veniale se habeat sicut ægritudo, mortale sicut mors; jam autem æger potest se reducere in pristinum statum, licet mortuus, non possit se revocare ad vitam. Ergo & peccans venialiter, potest se reducere in pristinum statum, licet non possit id facere, mortaliter peccans. Dicit item ibidem S. Thomas mortale habere se, sicut errorem circa principia, quæ negans, imperfuasibilis est; peccata autem venialia habere se, sicut errorem non circa principia, circa quæ non errans, potest se corrigere ex principis. Ergo & peccans venialiter, poterit se ex gratia restituere, cum id non conveniat peccanti mortaliter. Unde etiam per S. Thomam veniale non postponit Deum tanquam ultimum finem, postponit mortale, per eundem; item mortale non est contra charitatem, sed contra charitatis fervorem.

PROBATUR 2. Quia sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec infinitanda; nulla autem infinitandi venialis necessitas, ut videre erit in solutione argumentorum.

PROBATUR 3. Tum quia non esset ratio, quare pro veniali non possit satisfacere pura creatura viribus gratiæ, nisi quia illud veniale esset infinitum in ratione offensæ; sed non est. Vel enim infinitas illa quam adstruis in veniali est talis & tanta, qualis & quanta competit v. g. actui amoris Dei, vel est major & specialior? Si est, tanta & talis, quanta & qualis competit actui amoris? Ergo actus amoris saltem multiplicatus & intensior, erit pro veniali condigna satisfactio; nam infinitudo unius est talis, & tanta,

qualis & quanta infinitudo aliûs, certè tamen hæc infinitudo nulla est, aliàs beati dicerentur habere singuli infinita merita, quod non dicitur; licet infinitatem quandam tribuat amor Tannerus disp. 1. q. 2. n. 282. Quod si infinitas illa venialis, non est talis qualis competit v. g. actui amoris, quæro, vel est tanta ac talis, qualis competit peccato mortali, vel non est tanta? si est tanta: verum quidem est, quod pro illo æquè ac pro mortali condignè satisfieri non poterit, sed nego illam esse tantam; nam & esset illa jam venialis offensæ, ut supponitur, & non esset venialis, quia esset jam tam gravis, atque gravis offensæ mortalis, cum jam utraque haberet idem taxativum infinitum, haberentque jam æqualitatem in ratione principali, quia reliqua omnia in mortali ad æquabilia sunt, sola offensæ inadæquabilis.

Quod si dicas non haberi in veniali æqualem infinitatem ei quæ debetur mortali, & tamen veniale habere infinitatem. Contra erit, quia quæro quam illam habet, quæ neque sit talis qualis est in actu amoris, neque talis, qualis in offensæ mortali. Rursus sine necessitate multiplicas & ad placitum, infinitudines; imò si non est æqualis illa infinitudo, veniali competens, infinitudini mortalis, nec erit jam infinitudo: quia unum infinitum in eodem genere, non est altero majus; quod quidem vel maximè procedit, si utriusque ratio infinitativa sit eadem & eodem modo applicata, hic autem eadem dignitas infinitaret, & quali modo ad infinitandum minus applicaretur, explicari non potest. Tum quia, si veniale est infinitum in genere offensæ, sequitur veniale unum etiam minimum, esse æquale omnibus peccatis mortalibus; sicut unum meritum Christi, est æquale omnibus illius meritis. Neque valet si recurras ad rationes alias distinctivas; hæ enim erunt non nisi in ratione materiali: jam autem etiam inter opera Christi, est inæqualitas in ratione materiali, & tamen hoc non obstante, unum meritum, est æquale simpliciter omnibus, quia in ratione principali, hoc est infinitativa, æqualitatem habent; Ergo idem in præsentī dicendum esset. Tum quia hoc, quod est peccatum veniale esse infinitum ex eo, quia est contra personam infinitam, dupliciter capi potest. Imprimis, quia est materialiter contra personam infinitam, hoc sensu, quia in eo sibi displicet persona infinita; ubi ly materialiter, construitur cum ly *contra*, non autem cum ly *Persona*; quæ si est infinita, est formaliter infinita. Deinde potest esse formaliter contra personam infinitam, quia scilicet illius indignitatem taxat & aggravat, suâ excellentiâ infinitâ. Si primo modo sumatur infinitudo, hæc quidem habetur; quia si quæretur ex Deo; displicetne tibi veniale, qui es persona infinitæ excellentiæ? Respondebit Deus, affirmativè. Sed hæc displicentia non arguit infinitatem, nam etiam Deus interrogatus, complacensne tibi in

bi in hoc minimo opere bono, quies persona infinita? Responderet, complaceo: & tamen hoc non arguit infinitatem, cuius etiam ratio est, quia in hac priore acceptione, significatur sola habitudo ad Deum, tanquam ad objectum; præcisâ autem talis habitudo, non arguit excellentiam vel deteriorationem. Si secundo modo sumatur infinitudo, hæc non habetur in veniali: quia illud non taxat Deus dignitate suâ infinita; illa enim taxatio non est accipienda, quasi fiat inanimato modo, hoc enim coincidit, cum ly *contra, materialiter*; sed est taxatio animata & intellectualis, quæ non potest esse respectu venialis; idque ideo quia etiam in materialibus, quæcunque displicentia, taxare suâ excellentia, esset disordo operandi. Deinde, interrogatus Deus æquæne indignetur veniali ac mortalibus? non posset respondere, æquæ; quia hoc ipso de jure tur veniale à ratione venialis; quomodo enim est veniale, ita aggravatum? Denique quia possibilis est contraventio infinitæ dignitati, non nisi materialiter, & non procedendo ad hoc, ut taxetur infinita excellentia, quæ enim est in hoc implicantia? non esset autem impossibilis, si etiâ venialia taxarentur dignitate infinita divinâ.

OBJICITUR 1. Gravitas injuriæ & offensæ sumitur ex dignitate offensi, satisfactionis verò excellentia, sumitur ex dignitate satisfaciens; sed in peccato veniali offenditur excellentia infinita, & satisfactio ponitur à persona finita: ergo illa satisfactio non esset æqualis.

RESPONDETUR. Veniali peccato offendi dignitatem divinam, ita ut taxet suâ dignitate illam offensam: Nego antecedens, ita ut non taxet: Concedo antecedens, vel, est illic offensâ materialiter contra dignitatem divinam, non autem formaliter.

OBJICITUR 2. Veniale est immediatè contra voluntatem Dei, est enim contra prohibitionem Dei, ergo est immediatus contemptus Dei quantumvis levis.

RESPONDETUR. Si est contemptus levis, hoc ipso non est taxatus ab infinita excellentia; adeoque nec infinitus in genere offensæ.

INSTABIS 1. Ut mortale sit contra voluntatem Dei, non est necesse, ut expressè intendat peccans facere contra illam; sed sufficit facere id, quod est prohibitum. Ergo etiam ut veniale sit contra voluntatem Dei, sufficit ut peccans, intendat facere contra illam.

RESPONDETUR. Concedo totum, sed nego, si peccans venialiter faciat contra prohibitionem Dei, esse idem taxandum, ipsâ excellentiâ divinâ.

INSTABIS 2. Etiam veniale est contra amicitiam Dei.

RESPONDETUR. Etiam permisso, quòd veniale sit contra amicitiam Dei, negabitur ipsum illud taxari ab excellentia infinita, adeoque esse infinitum.

INSTABIS 3. Persona Regis potest leviter

& graviter offendi, ergo & divina. Rursus, Rex offensus in bonis extrinsecis, offenditur in sua persona: ergo etiam & Deus in bonis extrinsecis, hoc est in fervore charitatis offensus, offenditur ipse in persona.

RESPONDETUR, quoad 1. Negatur quòd Persona Regis leviter offendi possit, si offensam taxet regalitate. Quoad 2. potest rex interdum in suis bonis offendi, sine ulla offensione suæ personæ; ut cum aliquis regi solidulos duos accipit, hæc offensâ sistit in illis bonis extrinsecis, nec taxatur regalitate, illique ad æqualitatem satisfieri potest, etiam à plebejo, per restitutionem. Secundò, potest offendi ita, ut non sistat offensâ regia in extrinsecis Regis, sed progrediatur ulterius ad contemptum Regis; ut si quis Regi in folio sedenti, eripiat diademata; hæc injuria non sistit in sola ablatione boni illius externi, sed progreditur ad contemptum Personæ Regiæ. Sic etiâ in Theologicis, potest fieri offensâ, ratione extrinsecorum Deo, & hæc erit venialis: si autem cum contemptu Personæ divinæ, erit mortalis.

OBJICITUR 3. Si pura creatura potest satisfacere pro venialibus, ergo remissio illorū non erit ex misericordia Dei, cum tamen ex sensu Patrum etiam venialium remissionē petamus, dicendo: Dimitte nobis. Rursus non esset nobis necessaria ad hoc passio Christi, cum tamē pro omnibus peccatis credatur Christus satisfecisse.

RESPONDETUR. Remissionem venialium adhuc esse opus misericordiæ, indiguisseque Christi redemptione, quia non potest à nobis satisfactio condigna poni, nisi viribus gratiæ, quam dat nobis non nisi misericordia Dei. Rursus cum omnes gratias habeamus ex Christo, ad easque habendas, indigemus ejus redemptione, indigemus illâ, etiam ad gratiam, ex qua condignè satisfaciamus, deinde ex hoc adhuc argumento, in remissione venialium indigemus misericordiâ Dei, quia illas ipsas satisfactiones posset Deus alio titulo exigere à nobis, & ad hunc titulum vindicare, hinc quod non vindicet misericordia ejus est.

OBJICIT 4. Raynaudus. Injuria per vilem hominem irrogata Personæ infinitæ dignitatis, est improporcionabilis per satisfactionem Personæ vilis, atqui peccatum veniale est propria injuria Dei, est enim essentialiter peccatum, ad cuius quidditatem pertinet esse injuriam.

RESPONDETUR. Majorem esse veram de injuria gravi & taxata illa dignitate infinitâ, non autem de injuria levi, quæ illâ dignitate non taxatur.

INSTABIS 1. ab autoritate Salviani, qui lib. 6. sic habet. *Nihil leve æstimetur quo Deus laeditur*, adducit & Lancicius autoritatem SS. 4. Canonizatorū, inter quos, S. Patris Nostri IGNATIUS, infinitatem hanc etiam veniali tribuentis.

RESPONDETUR. Salvianum agere quòd nihil sit leve si taxetur dignitate divinâ, sed non negat aliqua non taxari; nec debent verba illius,

lius, ut sonant, accipi, quia auferrent distinctio-
nem peccati gravis & levis, adeoque mortalis &
venialis, quam tamen adstruit Tridentinum.
SS. Canonizati fortè solum loquuntur, quòd
peccatum illud, sit infinitum nonnisi termina-
tivè, & quòd fiat materialiter contra infinitam
dignitatem divinam; non loquuntur autem de
infinitate rigorosa, quæ oriatur à taxa ab infini-
ta persona divina.

INSTAT 2. Veniale est re ipsa peccatum sim-
pliciter, quamvis per comparisonem ad mor-
tale dicatur peccatum secundum quid: Ergo
etiam est verè injuria Dei, quantumvis levis.

RESPONDETUR. Concedendo totum. Si
autem est injuria levis, hoc ipso non taxatur in-
finitate dignitatis divinæ.

INSTAT 3. Possunt hæc æquiparari inter se,
mortale & veniale in ratione offensæ, quamvis
gravitate differant.

RESPONDETUR. Si mortale & veniale
æquiparantur in ratione offensæ, æquipa-
rantur in Principali, nam in mortali hoc est
principale, quod inadæquabile ulla vi crea-
tæ; jam autem sola ratio offensæ inadæquabilis
est, nam ratio malitiæ, advertentiæ, voluntarii,
possunt bonitate actûs creati æquari. Si autem
veniale cum mortali in ratione principali con-
veniunt, hoc ipso simpliciter erunt æqualia;
nam ratio talis simpliciter, cæteris paribus, à
principaliori desumitur. Si autem simpliciter
mortale & veniale sunt æqualia; hoc ipso ve-
niale non esset leve, adeoque nec veniale.

OBJECIT 5. quidam. Puram creaturam non
posse condignè satisfacere pro veniali, prout est
injuria Dei personalis, est communis Theolo-
gorum, teste Ragusa, ex D. Thoma 3. parte. q. 1.
a. 2. ad 2. Ubi universaliter de peccato loquitur.

RESPONDETUR. Negando hanc esse com-
munem Theologorum sententiam, nec enim
citantur quinam sint illi. Schola Scotistica te-
net etiam pro mortali à pura creatura posse fieri
satis; ex nostris Lugo, Ripalda Vasquez, & re-
centiores, ut Esparza, putant etiam mortale non
esse infinitum; & si id non est commune de mor-
tali, quomodo erit de veniali. Ex Thomistis Na-
zarius negat mortali infinitudinem, quomodo
ergo illam tribuit veniali. S. Thomas agit inibi
de mortali, quia loquitur de peccato, quod de-
struxerat genus humanum, quod certè non erat
veniale. Rursus iste terminus, *Injuria personalis*,
indiget explicari. Si enim hoc significat taxari
veniale dignitate divinâ infinita, jam est hoc su-
pernegatum.

INSTAT. Satisfactio puræ creaturæ pro ve-
niali, est à persona vilissima, exhibita, personæ
infinitè dignæ.

RESPONDETUR. Quòd fiat illa satisfactio
personæ infinitè dignæ, sed non taxanti dignita-
te suâ offensam levem. Quòd autem dicitur,
peccatum veniale non inducere infinitam mali-

tiam ex modo specifico offendendi Deum, sed
solum ex modo generico: id ipsum negatur;
quia ut sic peccatum, non taxatur infinitudine
personæ divinæ.

Punctum Difficultatis 2.

*An sit possibilis satisfactio puræ creaturæ pro
alieno mortali, & an gratia possit esse principium
merendi alteri gratiam?*

EX dictis colligitur conclusio, & ratio, quòd
pura creatura pro alieno mortali non possit
satisfacere ad æqualitatem, quia non potest po-
nere infinitam satisfactionem. Sed restat hoc
decidendum, an id etiam ex eo titulo repugnet,
quòd gratia non possit esse principium elicti-
vum, & dignificativum satisfactionum, nisi in
subjecto, & per ordinem ad subjectum in quo
reperitur? Et quidam negativam inter alios te-
net Vasquez. Pensanda erunt argumenta utri-
usque partis.

ARGUMENTA

Partis affirmantis.

ARGUMENTUM 1. Quia tota ratio, cur gra-
tia unius sit principium merendi gratiam alteri,
est; quia ipse qui meretur, indiget sibi illâ gra-
tiâ; non est autem ratio, cur non possit purus
homo, creari cum plenitudine gratiæ, imò cum
visione beata, ita, ut jam non posset sibi prome-
teri per sua opera aliquod gratiæ augmentum:
sicut Christus Dominus, defacto, non poterat
augere suis meritis gratiam suam habitualement;
quo casu, non est ratio, cur ille non possit alteri
mereri.

RESPONDERI potest, negando causalem,
quod ideo non possit unus mereri alteri, quia
ipse indiget illo merito, sed quia conditio gratiæ
est, ne mereatur nisi habenti.

ARGUMENTUM 2. est. Gratia quamvis de-
facto sit principium merendi sibi ipsi, nihilomi-
nus defacto est principium condignè satisfaci-
endi etiam pro aliis, scil. pro pœna aliorum tem-
porali; Ergo sicut gratia habitualis, potest di-
gnificare opera justî, ad satisfaciendum pro pœ-
na temporali alterius, sic etiam posset dignifica-
re, ad satisfaciendum pro culpa alterius.

RESPONDETUR. Paritatem multum pro-
bare, quia probaret etiam, quòd defacto unus
mereatur alteri gratiam, sicut defacto satisfacit
pro pœna. Disparitas etiam dari potest; quia
ut possit gratia esse principium satisfaciendi pro
pœna temporali alterius, exigit id conditio ipsa
gratiæ; quam talem esse, ostendit nobis etiam
praxis Ecclesiæ. Quòd autem possit esse gratia
principium merendi alteri, id nobis, nec sensus
Ecclesiæ ostendit, nec ratio; deinde videtur
argumentum procedere à faciliiori ad difficilior
viâ affirmativâ; facilius enim est mereri, ne quis
fustibus v.g. percuriatur, quàm ut evadat filius
adoptivus.

3. ARGUMENTUM est. Quia in humanis unus potest mereri gratiam alteri, ergo & in presenti idem dici poterit.

RESPONDETUR. Etiam in humanis non omnia possumus mereri alteri, sed est necesse, ut ipse sibi mereatur illud. Deinde, quia cum per experientiam constet, aliqua nos mereri alteri, immerito diceretur, quod id in humanis non habeatur; jam autem nec experientia, nec revelatio, nec ratio ostendit, posse nos mereri alteri gratiam iustificantem.

ARGUMENTA

Partis Negative.

1. RATIO est ex Valquez. Gratia adoptio- nis ex natura sua defecto solum est principium merendi gratiam ipsi operanti. Ergo nec de possibili mereri possumus alteri gratiam; si enim id illi gratiæ competeret, vim illius natura- lem Deus non impedivisset; quia si naturali- bus, vim eorum operandi, quam habent ex na- tura sua, non aufert Deus; multò minùs aufe- ret vim eandem supernaturalibus.

RESPONDETUR. Non tenere consequen- tiam; quia multa de facto non sunt facta, etiam in naturalibus, quæ tamen fieri potuerunt. Quod autem de facto non mereatur gratia alteri gratiam, posset id referri in defectum prære- quisiti; quod scilicet, apta sit id præstare, si ipse merens non indigeret augmento; tunc autem causæ vim suam exerunt, si habeant omnia ad agendum requisita. Deinde dici posset, argu- mentum rectè procedere, de præsentī gratia, non de possibili.

INSTAT I. Rectè infertur, aliquod agens habere talem naturalem vim operandi, quia semper de facto ipsam, illud agens exercet, quotiescunq; operatur; & sic, quia ignis semper urit, bene infertur, esse ex natura sua usi- vus; Ergo etiam ex eo, quod gratia nunquam de facto est principium merendi alteri, nisi ipsi operanti, rectè infertur, quod gratia ex natura sua, non possit esse principium condignè meren- di alteri, nisi operanti.

RESPONDETUR. Ex eo, quod causa ita semper operetur, rectè infertur, habere illam talem vim operandi; sed si non ita operetur, præcipuè casu, quo effectus ille non sit absimi- lis, nec contrarius ipsis illius naturalibus effe- ctis, non rectè inferetur, id illam causam præ- stare non posse; quia posset ille defectus agen- di, non in defectum virium, sed in defectum, vel principii, vel prærequisitorum referri: quàm multa enim, applicatio nova, activorum passi- vis, invenit, quæ antea, activa illa non facie- bant? Hinc quod & gratia non mereatur alteri gratiam, rejici posset in defectum prærequisi- ti, quia scilicet augmento illo indiget ipse habens gratiam. Deinde saltem argumentum non con- cludit, de alia possibili gratia.

INSTABIS 2. Deus, in conservatione cuius-

libet principii, fertur non in destructionem: Er- go si principium merendi etiam aliis est gratia, non permetteret gratiam, hoc effectu carere.

RESPONDETUR. Quod Deus non permit- teret gratiam hoc effectu carere, si haberet om- nia prærequisita ad merendum alteri; scilicet si merens jam non indigeret augmento. Deinde saltem non procedit argumentum, de alia possi- bili gratia.

INSTABIS 3. Si gratia potest esse principium merendi alteri gratiam, ergo poterit esse, & principium satisfaciendi pro peccato mortali.

RESPONDETUR. De hoc infra redibit ser- mo, interim disparitas est; quia non apparet, unde sit necessaria infinitudo ad merendum al- teri gratiam, quæ ex dictis est necessaria, ad con- dignam satisfactionem, pro mortali.

2. RATIO. Quia impossibilis est gratia, quæ sit dignior, hac ipsa, quam nobis promeruit Christus, vel quæ sit dignior hac gratia, quam ipse Christus habuit; quod ipsum probatur; quia debemus Christum dignificare quantum possumus: Ergo etiā debemus asserere gratiam, quam meruit, & ejus gratiam, quam habuit, esse dignissimam. Sed gratia præfens non est principium merendi aliis, & gratia, quam Chri- stus habuit, non erat principium merendi aliis; quod ipsum probatur; quia erat principium merendi nobis, tanquam membrīs hujus capi- tis, nec possumus participare de meritis illius, nisi inserti ipsi Christo tanquam viti, ut voluit Tridentinum sess. 6. c. 3.

RESPONDETUR. Si est impossibilis, gratia, quæ sit dignior hac ipsa, quam nobis promeruit Christus, etiam præfens gratia, deberet esse principium merendi gratiam alteri; quia hoc ipso non esset dignissima, dignior enim foret, si esset principium merendi gratiam alteri. De- inde, dignior certè esset gratia, quæ afferret et- iam bonum perseverantiæ; quæ æquivaleret unà Lumini gloriæ; quæ incompararetur etiam venialem offensam; ex quibus omnibus erui- tur, falsum esse, quod non sit possibilis gratia perfectior præfenti. Dignificare autem debe- mus, vel maxime merita Christi, si ratio non ob- sit; obest autem in præfenti negativa ratio, *Non implicat*; sufficitq; ad dignificanda merita Chri- sti, quod quæcunq; etiam perfectior gratia, non excedat vires meritivas Christi, si eas, ad illud præmium, impendere velit Christus. Quod autem gratia in Christo, est principium meren- di nobis, tanquam unitis Christo, ut capiti; cur in nobis non erit principium merendi alteri, ut fratri, ut compari, ut eidem moraliter?

INSTABIS. Non est possibilis effectus for- malis gratiæ præstantior, quàm reddere filium Dei adoptivum.

RESPONDETUR. Hoc ipsum, quod est red- dere filium Dei adoptivum, potest diversis spe- cie principii, adeoque & gratis fieri. Deinde
est

esset præstantior effectus, si & sibi, & alteri, posset esse principium constituendi, in esse filii Dei adoptivi.

3. RATIO. Quia gratia adoptionis nihil aliud est, quam amicitia Dei ad nos, & nostra ad Deum: jam verò amicitia, non potest esse principium merendi condigne alteri amicitiam; quia de ratione illius est, solum redamationem principiare, illius, qui amat, & non alterius; quia si alter redametur, hoc ipso deficitur à ratione amicitiae: quia non amantem, sed alium redamari amicitia autem non potest esse principium deficientis amicitiae, seu alicujus defectus in amicitia. Deinde etiam in humanis, nemo alteri meretur amicitiam, sed id solum fit precibus, & modo impetratorio, quod etiam in præfenti, concedi potest.

RESPONDETUR. Posse concedi, quod si meretur alteri quispiam gratiam, esset illud ipsum, novus titulus redamandi illum; adeoque non esset amicitia, sine redamatione: deinde, hoc ipso, quia alius redamaretur intuitu meriti, ipse ille merens, saltem indirectè redamaretur; imò attendendo ad illud: Propter quod unumquodque, tale, & ipsum magis, eo ipso diceretur, magis tunc amari merens. Nec ita certum est, quod etiam in humanis alter non possit alteri mereri amicitiam; & si potest haberi tale pactum, si hoc feceris, & te amabo, & illum alterum, evadetque ille alter amicus ex pacto; cur etiam non poterit evadere, amicus ex merito?

INSTABIS. Quamvis aqua possit elevari ad producendam gratiam, non potest elevari ad merendum alteri gratiam: Ergo idem dicendum in præfenti.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia casus antecedentis implicat: ad meritum enim requiritur, ut in principio illo completo activo, involvatur agens ex præcognitione & dominio agendi, quod non convenit aquæ; conveniret autem, si creatura rationalis, alteri mereretur gratiam.

Addenda adhuc sunt aliqua, quorum meminit Ripalda disp. 96.

4. RATIO. Ex autoritate Adriani Papæ & Concilii Francofordensis.

RESPONDETUR. Illas autoritates, hoc solum velle, quod Christus non sit filius adoptivus: & quod, si esset, redimere nos non potuisset condigna satisfactione.

INSTABIS. Vasquez. Dignitas gratiæ ad gloriam, est adoptionis dignitas, quæ non communicatur, nisi in genere causæ formalis, subjecto, cui gratia inhæret.

RESPONDETUR. Quæri adhuc, cur gratia unius, non possit mereri alteri, ut in illo inhæreat gratia?

INSTABIS 2. Semen non fructificat nisi in terra, in qua semetur est, ita nec gratia, nisi in subiecto, in quo est.

RESPONDETUR. Semen multiplicat se phy-

sicè, nec habet vim, quâ possit se projicere ad alium locum; meritum autem multiplicat se moraliter, nec repugnat ut habeat vim, ut ad illius exigentiam, Deus, in alio subiecto, producat gratiam.

INSTABIS 3. Ex eo quod homo mereatur sibi gratiam, non potest inferri, quod mereatur alteri; quia quando meretur sibi, meretur digno, si meretur alteri, non meretur digno.

RESPONDETUR. Homo constitutus in peccato mortali, actu amoris meretur sibi gratiam, non digno, sed ut evadat dignus; cur etiam non poterit mereri alteri, ut evadat dignus.

5. RATIO. Opus filii Dei adoptivi, non potest non mereri gratiam & gloriam, determinatè sibi conferendam, juxta valorem operis. Tum quia valor hic constituitur ex gratia habituali, consequenter dignificat eum, ad quem ordine intrinseco refertur. Tum quia complacentia Dei in persona grata, quâ mediâ, confert gratia ad remunerationem operis, solum movet ad gloriam conferendam; ipsi personæ gratæ. Tum quia gratia non habet ex se ordinem, nisi ad propriam gloriam. Tum quia per opera bona, crescit justus in filiatione adoptiva, filiationem autem adoptiva, solum dat jus, ad hæreditatem paternam. Tum quia gratia, est participatio naturæ divinæ, quatenus subiectum, in quo est, reddit aptum ad operationem divinam: Ergo cum gratia, non faciat aliud subiectum extraneum, particeps divinæ operationis, non potest mereri alteri gratiam. Tum quia est aliquod genus præmii, quod ita determinatè conferendum est merenti, quin alteri præter merentem, conferri possit, scil. laus; Ergo etiam nec mereri potest beatitudinis gloriam, nisi ipsi merenti. Quod si opus filii Dei adoptivi non potest non mereri sibi determinatam gratiam & gloriam, hoc ipso non potest mereri conferendam aliis; nam valor operis meritorii est limitatus: Ergo si valor ut duo, non potest non determinatè mereri gratiam & gloriam ut duo, ipsi merenti, non poterit hoc ipso mereri alteri.

RESPONDETUR. Quod attinet ad istam ultimam conclusivam consequentiam, ostendenda esset implicantia, cur non posset esse divisio, ut sibi quis mereatur ut unum, & alteri ut unum, & tamen duos gradus gloriæ & gratiæ. Sed quia procedit vis consequentiæ ab antecedenti, negatur illud, verumque est, non nisi de præfenti ordine; concedo enim valorem hunc desumi pro præfenti ordine, à gratia habituali; sed nego implicare gratiam, quæ aliam gratiam alteri mereatur, quæ dignificet opera illius alius, ab illo alio ponenda. Nego item, quod implicet ut unius gratia, sit principium merendi, ut alter evadat persona grata. Nego implicare, ut gratia habeat ordinem ad gloriam alienam, scil. merendo alteri, gratiæ infusionem. Nego implicare, ne justus alteri possit mereri, etiam filia-

filiationem adoptivam. Nego implicare, ne possit mereri alteri quis, ut habeat participationem divinæ naturæ. De laude aliud est; quia laus nihil aliud est, nisi appretiatio, titulo, ly: Bene egit: & quia, alter ab agente, non habet prædicatum: Bene egit, ideo nec laudem; jam autem potest habere aliquis collationem doni, sine prædicato: Egit, ut dum merentur Patres filiis; potestque in hoc genere, etiam dici, esse unitas quædam moralis, illius aliis, cum merente.

FORMANTUR

Afferenda.

ASSERO 1. *Gratia, quæ nunc de facto habetur, probabile est, quod non sit principium merendi aliis gratiam de condigno.*

RATIO 1. asserti est; quia possibilis est gratia, quæ non sit principium merendi aliis, ut mox dicetur; Ergo probabilius est provisionem esse à Deo gratiam talem, quæ non esset principium merendi aliis; quia connaturalius est dari talem gratiam, quæ effectus suos præstare possit saltem aliquando: Ergo cum ex consensu Doctorum, non præster hunc effectum gratia, cum eam nobis meritis sit non nisi Christus, intercessitque decretum, ne id contingat; tali decreto, conformior & aptior erit gratia, quæ id præstare non possit.

RATIO 2. quia sicut dantur accidentia, quæ non possunt operari in subiectum extraneum, & alia quæ possunt; & ita calor agere potest in subiectum extraneum, gravitas autem non potest se multiplicare, in alio subiecto: sic etiam poterit dari gratia, quæ sit principium merendi, non nisi soli habenti, & quæ sit principium merendi etiam extra habentem; Ergo cum nullum signum habeas, præsentem gratiam esse, principium merendi aliis, sine fundamento dices, præsentem gratiam, esse principium merendi aliis.

RATIO 3. Quia non sunt multiplicanda Entia sine necessitate: Ergo nec virtutes operandi; nullum autem signum, præsentem gratiam ostendit, esse principium merendi aliis, nullaque huius necessitas.

ASSERO 2. *Possibilem esse gratiam, quæ sit principium merendi condignè aliis gratiam.*

RATIO 1. quia id non implicat.

RATIO 2. quia gratia, quam Christus habuit, vel est eadem specie cum nostrate, vel diversa specie. Si est eadem specie, ergo non implicat gratia, quæ sit principium merendi aliis gratiam condignè: hoc enim jam evenit in Christo. Si autem est diversa specie, habetur intentum, quod scilicet sit possibilis gratia, quæ est principium merendi aliis. Neque valet si dicas, Christum esse principium merendi aliis, tanquam membrum, cur enim non poterit esse etiam gratia principium merendi alteri, qui sit unum unitate fraternitatis in Domino?

RESPONDEBIS. Gratiam quando reperitur

in circumstantia hypostaticæ unionis, esse principium merendi alteri, non extra hanc circumstantiam.

CONTRA. Tum quia non implicat contradictionem, ut etiam extra circumstantiam. Hypostaticæ unionis, sit gratia principium merendi alteri. Tum quia, si id est gratia simpliciter impossibile, non poterit etiam circumstantia unionis hypostaticæ, quæ entitatem illius gratiæ non mutat, possibile reddi. Tum quia præcisa circumstantia unionis hypostaticæ, non vim merendi gratiæ, sed non nisi dignitatem meritis confert, nec apparet, qui vim illam merendi tribuere possit gratiæ, si illam de se non habet.

RATIO 3. Vel potest Deus rationabiliter velle, saltem pro alio rerum ordine, ut pura creatura mereatur alteri de condigno gratiam, vel non potest? Si potest: Ergo etiam talem gratiam potest dare, aliis posset id velle Deus, ad quod præstandum non posset exhibere medium. Si non potest: da huius implicantiam.

CONFIRMATUR. Poterat VERBUM incarnari, & ita satisfacere pro peccatis nostris, ut tantum esset suppletio illius dishonorationis divinæ, quam traxit peccatum, ita tamen, ut illa suppletio non cederet in bonum nostrum, & in elibationem; quo casu, non potuissimus rationabiliter dicere: Non potuit Christus offerre sua merita, ut cederent in bonum nostrum; aliis rationabiliter diceremus, id non potuisse fieri, quod de facto fieri potuit, & pro præsentem rerum ordine factum est: Ergo etiam non possumus rationabiliter dicere, quod Deus pro alio rerum ordine, non potuerit acceptare merita creaturarum, ad merendam aliis creaturis gratiam, quantumvis de facto illa non acceptaret; pro utraque enim parte militabit, ly Non implicat.

ASSERO 3. *Possè à Deo constitui puram creaturam, quæ sit caput reliquarum in ordine ad merendum.*

RATIO. Quia id non implicat; & si potuit Adam constitui caput in ordine ad demerendum, cur non posset constitui caput in ordine ad merendum?

Punctum Difficultatis 3.

An saltem per modum meriti possit creatura abolere mortale condignè?

DICENDUM est. Quod etiam per modum meriti, non possit creatura abolere mortale condignè. Est contra Ripalda disp. 96. Ut intelligatur conclusio.

Supponendum est, condistingui satisfactionem pro mortali condignam, à condigno merito, ut remittatur mortale; nam satisfactio condigna importat, ne satisfaciens in ratione satisfaciens, sit inæqualis offenso; adeoque satisfactio condigna importat æqualitatem satisfactionis cum offensa; meritum autem de condigno hanc æqualitatem non importat, sed radicalem

exigen-

exigentiam acceptationis. Si tamen sit meritum de condigno, debet habere proportionem cum præmio, quod dicitur condignè mereri.

Hic prædicto

PROBATUR 1. Conclusio. Quia oppositum sentire, non est conformare se doctrinæ Patrum, qui simpliciter enuntiant salvari nos non potuisse, nisi vel per solam misericordiam Dei, vel per liberationem à persona divina: Ergo hic tertius modus, qui sit liberationis, per modum meriti condigni, à pura creatura ponendi, est, non secundum mentem Patrum; probatur antecedens, præter auctoritates supra citatas, phrasi Cypriani de passione Christi; *Originali mortis*, inquit, *nullum, nisi in Christi morte, poterat esse remedium*; & inferius: *Et sine hoc holocausto, poterat Deus, tantum condonasse peccata*. Neque valet si dicas, loqui Patres de satisfactione, non autem de merito; quia jam non simpliciter accipies dicta Patrum, negabisque majorem à Patribus positam: Nullum est nisi in Christi morte vel condonatione remedium; das enim tertium, meritum creaturæ de condigno.

PROBATUR 2. Quia posito quocumque merito puræ creaturæ, posset adhuc esse Deus rationabiliter aversus; Ergo non est illud meritum de condigno. Antecedens probatur; quia pro non remittendo, haberet semper Deus potentius motivum, nempe suam excellentiam læsam, infinitudinemque offensæ; Ergo posset esse semper rationabiliter aversus.

PROBATUR 3. Quia si posset id creatura, posset ex eo, quia non repugnat gratia, quæ sit principium merendi alteri gratiam. Sed inde non sequitur intentum; quia quamvis sit possibilis gratia, quæ sit principium merendi alteri gratiam, non potest tamen esse principium, in circumstantia offensæ infinitæ; quod probatur. Tum quia, quamvis ignis possit in alio subjecto & non tantum in se producere calorem, non sequitur, quod illum possit producere, in subjecto infinitè resistente; nam excessus ille resistivi victoriam haberet: Ergo & in præsentem idem dicendum. Tum quia & posset in tali circumstantia mereri gratiam ut supponitur; & non posset: quia ad meritum de condigno, licet non sit necessaria æqualitas, est tamen necessaria proportio, & radicalis exigentia acceptabilitatis, ita ut acceptatio, non sit simpliciter ex benigna inclinatione; nulla autem proportio finiti ad infinitum, nec apparet radicalis exigentia, ut finitum infinitam malitiam excludere possit. Tum quia & posset tunc intelligi producta gratia in illo offenso, ut supponitur, & non posset intelligi, quod ipsum ut probetur. Suppono, quod nisi ponatur satisfactio condigna, tunc positioni gratiæ, præintelligi debet condonatio divina; si enim noller condonare antedemmer, cur poneret illud exigens, etiam suo titulo, suam condonationem; deinde in humanis

etiam, non ideo aliquis condonat, quia exhibet gratiam, sed exhibet gratiam, quia condonat; tunc quæro; vel intelligeretur tunc condonatio, vel non intelligeretur? si non intelligeretur: Ergo nec sequi posset tunc productio gratiæ. Si intelligeretur: Ergo sublativum mortalis, erit condonatio libera Dei, & non aliquod meritum creaturæ; quamvis enim gratia dicat exigentiam radicalem, licet à Deo superabilem, ne stet cum peccato; quia tamen in actum non potest reduci ipsum illud exigitivum (si secludas satisfactionem) nisi præintellectâ condonatione, si non præintelligatur condonatio, nec erit productio gratiæ. Si autem intelligatur hæc condonatio, jam non meriti viribus, sed illi condonationi, tribuenda erit abolitio peccati. Adde, si tamen contra hanc resistantiam offensæ mortalis, poneretur illa gratia, merito alterius gratiæ; jam, producta gratia, exigeret illam condonationem à Deo.

OBJICIT 1. Ripalda auctoritatem Augustini tract. 8. in Joan. ubi, inter principium & medium, docet: justum posse conferre baptizatis, dignitate suorum meritum, effectum, quem Christus de facto confert Sacramento baptismi; jam autem, effectus qui Sacramento baptismi confertur de facto, non solum est gratia, sed & remissio peccatorum.

RESPONDETUR. S. Augustinum illo loco solum loqui de potestate instituendi Baptismi, vice Christi; qui baptismus vice Christi institutus, ab illa cæteroqui merita habente creatura, eundem effectum præstaret, quem præstat præsens baptismus.

OBJICIT 2. Idem. Ut meritum justis sit condignum remissioni peccati, sufficit habere bonitatem, & dignitatem, æqualem bonitati & dignitati gratiæ habitualis; sed hæc æqualitas haberi potest, ut dictum etiam in assertis; Ergo. Major probatur; quia bonitas & excellentia gratiæ, digna est, cui adjungatur remissio peccati, movetque ad hoc gratia, de condigno.

RESPONDETUR. Quod bonitas & excellentia gratiæ digna sit, cui adjungatur remissio peccati, ita tamen, ut ipsa ejus productio supponat, vel liberalem condonationem, vel satisfactionem pro peccato. Concedo propositionem. Etiam hoc non supposito: Nego propositionem. Deinde, minor etiam est falsa; nam negatur, haberi in gratia quacunque, vim producendi gratiam, in circumstantia resistivi infiniti, quod est offensæ mortalis.

INSTAT 1. Oppositio gratiæ habitualis cum peccato, non est purè physica, sed etiā moralis.

RESPONDETUR. Concedo talem oppositionem, sed nego ipsam gratiam dicentem hanc oppositionem posse poni, casu quo non ponatur satisfactio æqualis, nisi præintellectâ condonatione, adeoque non erit abolitio peccati, vi meriti.

INSTAT

INSTAT 2. hoc fermè sensu. Gratia habitualis est principium merendi de condigno gratiam, & gloriam; Ergo erit principium merendi de condigno, & alliciendi voluntatem divinam ad remissionem peccati.

RESPONDETUR. Si agatur de merito gratiæ & gloriæ ei, qui est in mortali, negatur antecedens. Si autem sit res de eo, qui non habet mortale, disparitas est; quia nullum est prædicatum in gratia & gloria, quod opponi possit, ne æquetur dignitate gratiæ: in casu autem consequentis, est opponibilis infinitudo peccati; & certè etiam perpetuitas gloriæ, non est opponibile prædicatum, nam perpetuitas illa, non habet infinitudinem actuale, nec superat jus, quod habet gratia ut perpetuet, nisi mortali offensâ auferatur.

INSTAT 3. Demus Deum negare remissionem peccati, gratiæ infusæ in instanti A, ponatur postea actus religionis, tunc duplici titulo deposceretur expulsio peccati.

RESPONDETUR. Hoc ipsum negari, quòd non præintellectâ condonatione, &c. poni possit gratia exigens remissionem mortalis.

OBJICIT 3. Idem. Licet dignitas meriti iusti, non sit tanta, quanta est malitia peccati, tamen est tanta, quanta est bonitas remissionis; quia bonitas remissionis non est tanta, quanta est malitia peccati; malitia enim peccati est tanta, ut hominem constituat in summa miseria, bonitas autem remissionis, non est tanta, ut constituat hominem in summa felicitate. Quod si bonitas remissionis non est tanta, quanta est malitia peccati, poterit illam æquare meritum iusti.

RESPONDETUR. Quamvis non sit tanta bonitas remissionis peccati, quanta malitia peccati, possitq; in aliis rationibus, bonitas actus gratiosi æquare bonitatem remissionis, non tamen in ordine ad expulsionem peccati. Ratio: quia ut compleatur infinitudo offensæ divinæ, intervenire debet negatio condonationis divinæ, ita ut totum illud esse offensæ, includat etiam negationem condonationis: quæ negatio, quia tanquam contradictorio, condonatione seu remissione (quamvis illam cogites finitam) tollitur, ideo, & ipsa infinitudo offensæ tollitur; nullum autem tale contradictorium, ponit meritum creaturæ, quo posito, esse offensæ infinitæ, deberet desinere.

OBJICITUR 4. Beneficium remissionis peccati, non est majus, quam restituere hominem in perfectam indemnitate; quæ indemnitas, non est tantæ bonitatis, quanta est malitia peccati.

RESPONDETUR. Concesso, quòd indemnitas à peccato, non sit tantæ bonitatis, quanta est malitia peccati, non sequitur, illam indemnitate posse peccatori à gratia tribui; cum gratia quæ tunc produci deberet, præintelligi postularet ante se condonationem divinam;

deinde remissio illa, cum ponat contradictoriū ejus, quod spectat ad offensam, quantumvis sit finita, poterit abolere offensam; tale autem contradictorium, non apparet, qui ponere possit meritum. Et hoc etiam modo solvendæ erunt paritates alia, quas inibi urget Ripalda.

OBJICITUR 5. Possibilis est gratia cui sit annexa visio beata, vel quæ reddat hominem impeccabilem; possitq; aliquis justus, mereri alteri hanc gratiam: Ergo poterit mereri & remissionem peccati; nam majus est beneficium impeccabilitas, quam pura remissio.

RESPONDETUR. Gratiam qualis est in casu antecedentis, posse cadere sub meritum, quia nullum prædicatum habet infinitudinis, nec potest ostendi resistivum productioni illius, infinitum; in casu autem consequentis, ostenditur hoc resistivum, nempe offensa infinita.

OBJICITUR 6. Offensa stat, cum est negatio satisfactionis, cui contradictorium ponit satisfactio; stat item, si sit negatio condonationis, cui contradictorium ponit remissio, seu condonatio etiam finita: Ergo etiam, stabit nonnisi eousque offensa, quousque erit negatio meriti de condigno, cui contradictorium ponat meritum de condigno.

RESPONDETUR. Ad hoc ut intelligatur Deus deponere offensam, vel moveri debet motivo sibi intrinseco, h. e. misericordiâ suâ præcise, vel moveri debet ab extrinseco; hoc autem extrinsecum, ut sit condignum, debet dicere vel æqualitatem: & hæc requiritur in satisfactione condigna; vel saltem proportionem, quam proportionem dicunt quidem merita Theandrica, etiam prout constituta à satisfactione; sed non apparet; qui dicat illam meritum creaturæ? ita ut illud meritum sit tantum, ut eo posito, jam non possit Deus rationabiliter retinere jus, ad offendi. Et certè in istis, quæ habent pro ratione. *Quia placet. Quia volo misericorditer*, non est jam inquirere, cur rationabiliter non possit jam Deus retinere jus ad offendi? est enim bonum naturæ intellectualis, misereri, posse remittere offensam, &c. adeoq; hoc bono spoliari non debet Deus; sed quando pro ratione non datur: *Quia volo misericorditer, Quia placet*; sed redditur pro ratione, *quia accipi*, ita ut jam rationabiliter non possim tueri jus, in ante possessum, nisi recurrendo ad absolutum dominium; certè jam in illo quod accipitur, aut æqualitas, aut proportio dicens radicalem exigentiam ad acceptari, ostendi debet; & quia, finiti ad infinitum, nulla est proportio, nec meriti creati, proportio erit ad vires malitiæ mortalis superandas, tanquam resistivas productioni gratiæ, assertivasq; Dei, ut, nisi misericorditer condonet, retineat jus ad offendi.

OBJICITUR 7. Saltem ergo poterit hoc mereri creatura, ut ponatur gratia, sed retento jure ad offendi.

RESPON-

RESPONDETUR. Si quis ad maiora etiam miracula vim meritoria condigne tribuat creatoris, poterit etiam & ad hoc miraculum tribuere: sed id non invaluit in sensum Doctorum.

DIFFICULTAS III.

An Satisfactio Theandrica sit pro mortali condigna, hoc est, infinita?

MAIOR hæc ex tractatis hactenus colligitur: Satisfactio infinita pro mortali, est satisfactio condigna. Subsumetur in præsentis & probabitur Minor: Sed satisfactio Theandrica est satisfactio infinita. De qua minori ut constet.

PRÆMITTO 1. *Rigore loquendo, aliud est meritum, & aliud satisfactio.* Satisfactio, importat recompensationem læsæ excellentiæ, meritum dicit laudabilitatem actionis per ordinem ad præmium; in præsentis tamen, hæc non distinguuntur, quia quidquid de uno dixeris, de alio dicendum veniet.

PRÆMITTO 2. *Diversas esse hæc in re sententias.* Prima negat merita Christi esse infiniti valoris; quod consequenter docere debent ii, qui meritis Christi efficaciam, ex præcisa acceptatione divina tribuunt, fundanturq; in autoritate Scoti. 2da Sententia est Lugonis, qui disp. 6. Sect. 1. dicit: Merita Christi habere valorem infinitum, quia merentur quodcumq; præmium; ut equus dicitur valere tantum, quantum in solutione pro illo exigere potest. Sed non dicit esse meritum infinitum; quia potest dari actio, quæ magis moveat, & per consequens majus meritum, quatenus magis merebitur, licet non plus. 3ia Sententia est quæ adstruit infinitatem simpliciter in meritis Christi, & valore eorundem; estq; sententia Suarii hæc disp. 4. Sect. 4. Amici disp. 6. Sect. 2. & aliorum.

PRÆMITTO 3. *Videri paulo molestius, ut concedatur cum Scoto, ex sola acceptatione infinitari merita Christi;* de quo in materia de merito; forte tamen hæc fuit mens Scoti; dicebat ille, has individuas etiam actiones, de se, rationem meriti, & infinitudinis non habere, eò, quod ex libero decreto Dei, cum hoc principio has actiones eliciente, decreta sit unio personæ divinæ, sine qua persona, poterant illæ actiones, saltem aliquæ, malæ esse, quia malâ intentione factæ, vel non esse infinitæ; totum ergo id penderet ex acceptatione divina, non quidem liberè illas infinitante, suppositâ unionem hypostaticam; sed quod libertate divinâ, acceptata sit illa natura ad unionem hypostaticam.

DICENDUM est 1. *Si nomine meriti infiniti simpliciter, velis accipere meritum, quod secundum omnes rationes, quas includit, sit infinitum; in isto sensu merita Christi non sunt infinita simpliciter.*

PROBATUR 1. Quia in meritis Christi est ratio actus creati, hæc ratio non est infinita, quia

eadem in individuo poterat elici, casu, quo non fuisset terminata illa natura hypostasi divinâ, & tamen illa actio, tunc non fuisset infinita: Ergo non secundum omnia, quæ includit actio meritoria, est illic infinitudo.

PROBATUR 2. Quia duratio temporanea non est infinita, & tamen etiam hæc habetur in meritis Christi: Ergo illa non secundum omnes rationes quas habent, sunt infinita.

PROBATUR 3. Tota infinitudo actionum Christi, est nonnisi à VERBO; consideremus ipsum illud dignificatum, quod ipsum dignificatum, ita præcisum, vel est finitum, vel infinitum? Si finitum, habetur intentum: Si infinitum: ostende, unde, & per quid infinitetur?

DICENDUM 2. *Si nomine meriti infiniti simpliciter, accipias meritum, secundum quod est meritum hujus personæ, in isto sensu merita Christi sunt infinita simpliciter.* Idem sic proponitur *Merita Christi, formaliter, & complete accepta, secundum quod dicuntur esse hujus suppositi, sunt infinita simpliciter.*

PROBATUR 1. autoritate Clementis IV. in Extravaganti *Vnigenitus*. Thesaurus meritorum, qui diminui nunquam potest, debet esse thesaurus infinitus, ex vi principii illius, quod infinitum sit id, cujus secundum quantitatem accipientibus, semper accipere est, & nunquam idem; sed talem thesaurum esse meritorum Christi docet ibidem Papa, expresseque dicit, illum diminui non posse, propter infinita Christi merita: Ergo.

PROBATUR 2. Meritum æquale, imò superabundans, offensæ infinitæ simpliciter, debet esse infinitum simpliciter: nam finitum non potest esse æquale infinito; jam autem meritum Christi, est æquale offensæ infinitæ, est enim copiosa apud eum redemptio.

PROBATUR 3. Si merita Christi, accepta secundum ultimum sui complementum, non essent infinita simpliciter, ultimum illorum complementum, & esset infinitum simpliciter, est enim ipsa Persona VERBI infinita simpliciter; & non esset: quia ipsa merita secundum illud complementum accepta, non essent infinita, ut tu dicis. Et sicut, si paries albus, secundum ultimum sui complementum in ratione albi, non esset disgregativus visus, nec ipsa albedo, esset disgregativa visus: ita si merita secundum ultimum sui complementum, non sunt infinita simpliciter, nec ipsum complementum erit infinitum simpliciter. Tota præsentis tituli difficultas est, in explicandis his duobus. Imprimis, quæ ista infinitudo meritorum Christi, non sit merè moralis, & ex imputatione? deinde, quomodo hæc dignitas deriveretur in ipsamet merita? Hoc ut habeatur,

Sit

* g

Pun-

Punctum Difficultatis I.

Quomodo per alios derivatur in merita Christi dignitas infinita?

EXPLICARI potest 1. ex Suar. disp. 4. Sect. 4. **E**ut videre est, in responsione ad argumentum 2dum, quod id fiat duplici titulo. Imprimis ex parte personæ operantis, quæ quodam modo per se ipsam informat moraliter suam operationem: deinde ex parte unionis illorum actuum ad personam; quod ipsum sic declarat. Unio hypostatica, est quædam infinita dignitas humanitatis assumptæ, quia persona simpliciter infinita, est illi humanitati conjuncta realiter, & per dictam unionem mirabili modo illam afficit, & sustentat: porro actus, & passionis illius humanitatis, in tali persona, habent similem quandam conjunctionem, quasi hypostaticam, cum eadem persona, quamvis mediante naturâ; ratione ergo hujus conjunctionis, habebunt infinitam quandam dignitatem. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia non respondet ad punctum difficultatis: quæro, unde habent infinitatem merita Christi? respondes, ab unione ad Personam Christi; quæro, hæc unio cum non sit physica, nec ponat ullum realem modum in ipso actu, respectu VERBI, qui ergo fieri potest, ut derivet infinitatem in opera Christi? respondes, quia participant moralem valorem & æstimationem? de quo ipso quæro, quomodo illum participant? Idem propositum sic aliter urgetur: quæro, quare merita Christi habent infinitum valorem? respondes, quia uniuntur quodammodo VERBO; quæro ulterius, quare uniuntur quodammodo VERBO, unione infinitatem fundante? respondebis, (ut videre est in discursu Suarii) quia principiantur ab humanitate unita VERBO. Hoc autem, puncto difficultatis non satisfacit. Tum quia multa sunt, quæ profecta ab humanitate unita VERBO non habuerunt infinitatem, ut resuscitatio Lazari, conversio aquæ in vinum, & cætera, similia. Tum quia multa proficiuntur ab humanitate unita VERBO, quæ non perunt uniri VERBO; Ergo pro ratione, cur uniuntur VERBO, non potest ultimò dari, quia proficiuntur ab humanitate unita VERBO; nec sufficit recurrere; quod recipiantur in natura unita VERBO; nam etiam albedo in Christo recipitur, nec tamen habet infinitatem. Tum quia, si recurras ad hoc, quod persona operans, per se ipsam, informet moraliter suam operationem: quæro ulterius; qui fiat, ut persona operans, informet suam operationem, informatione fundante infinitatem? & certè dicere, quod ideo sint infinita illa opera, quia informantur moraliter à personâ, quia uniuntur saltem mediâtè, nihil est aliud dicere, quàm quod natura terminetur à personâ infinita, in qua natura, illæ actiones recipiuntur; de quo ipso quæro: cur, si

natura sit terminata à personâ infinita, moralis valor infinitus, ex illa forma, & ex illa unione, derivetur?

NON SATISFACIT 2. Quia recurrit hæc explicatio ad mediatam unionem personæ, cum illis operibus, quæ unio non potest esse physica, aliàs transacta illâ actione, dimitteret VERBUM, quod semel assumpsit. Si autem illa unio est moralis mediata: explicandum veniret; in quo illa stet, quomodo per illam derivetur infinitudo, cur item illa merita sint infinita, & non tantum est infinitum id, cui conjunguntur? Explicat item difficultatem, per difficultatem; qui enim nescit, vel negat infinitatem meritum Christi, nescit, & negat infinitatem unionis; deinde hæc unio, cum sit physica necens physicè infinitum, hoc ipso adest infinitatem; sed quis similis nexus inter meritum & personam?

NON SATISFACIT 3. Quia hæc dignificatio deberet esse ex sensu Suarii moralis. Simo-ralis quæro, vel habent plus illa merita in suo genere, quàm habeant in ordine humano merita dignificata regalitate, vel non habent? si habent plus: ostende, quomodo id derivetur ab illa infinita personâ? si non habent: Ergo sicut actiones dignificatæ regalitate, in re non plus habent præ actionibus plebeji, sed merè habent nonnisi acceptationem humanam; ita & merita Christi, in re erunt finita, & ex mera nonnisi acceptatione, plus habebunt.

Pater Moravuski hic quæst. 2. artic. 4. dicit: Actiones Christi Theandricas, non esse simpliciter infinitas, secundum quod actiones sunt; quia sic sumptæ personam Verbi non dicunt, nisi extrinsecè; licet merita Christi, & actiones Theandricæ, in quantum habent rationem meriti, sint simpliciter infinitæ: eò quod meritum dicat tanquàm partem intrinsecam, ipsammet personam merentem, infinitè dignam. *Hæc ejus doctrina*

NON SATISFACIT. Tum quia sufficit, quod actiones ipsas Theandricas, dignificet persona, per modum principii, complementis principium elicativum actionum Theandricarum. Ergo & sufficiet dicere, quod etiam merita non constituentur personam tanquam parte, sed tanquam principio dignificante. Tum quia actiones Christi Theandricæ non distinguuntur realiter ab actionibus Christi meritoriis: Ergo & eadem debent habere sui constitutiva intrinseca: hoc ipso enim non essent idem realiter: Ergo cum ipsæ actiones Theandricæ, non constituentur tanquam parte, personam divinam, nec constituentur merita. Antecedens autem ex eo probatur; quia nullum est inter hæc distinctionis fundamentum, præcipuè dum conjungitur actio Theandrica merito. Et hoc etiam habet communis apprehensio, quæ censet merita Christi, esse actiones Theandricas. Tum quia Monachus theli-

tholicarum in eo fuit hæresis, quia putabant desiderari in Christo aliquod principium volitionum humanarum, eò quòd desideretur persona humana, sine qua, non potest esse volitio humana, negavitq; id antiquitas Catholica, eò quòd putaret, posse esse volitionem humanam & creatam, sine persona humana & creata. Quod si ponatur, merita creata, componi, tanquam parte constitutivâ, personâ merentis, jam in Christo non dabuntur ulla merita creata, adeoq; & nulla; quia merita increata impossibilia sunt. Addo: revera videtur immeritò & contra recto docentem antiquitatem poni, quòd actiones Christi Theandricæ, non habeant, secundum quod actiones sunt, infinitatem simpliciter, supposito, quòd infinitatem simpliciter habeant, secundum quod merita sunt. Nec obest, quòd actio Theandrica, dicat personam Verbi tanquam quid extrinsecum; nam hæc infinitudo actionum Christi, cum non sit entitativa & absoluta, sed respectiva, bene poterit haberi ab aliquo extrinseco. Addo præterea, si fiat parallela, unde ex definitione partis inferetur, actionem Theandricam, non componi personâ, tanquam parte: inde inferetur, etiam meritum Theandricum non componi personâ tanquam parte.

EXPLICARI potest 2. ex Vasquez. Docet ille, infinitatem meritorum Christi, desumi ex infinita sanctitate naturæ humanæ unitæ VERBO: docet enim ipsam divinitatem in Christo, esse quasi formam sanctificantem, & veluti unguentum, quo ungitur; tamen si id efficiat, non per effectum formalem intrinsecum, sed per extrinsecam denominationem,tribuendo naturæ humanæ effectum quandam morales sanctificationis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia non resolvit difficultatis punctum: quæro, cur merita Christi habent infinitum valorem? Respondet, quia dignificantur infinitâ sanctitate divinitatis: quæro ulterius, qui dignificari possint infinitâ sanctitate divinitatis? respondet, per extrinsecam denominationem: quæro ulterius, qui dignificari possint per extrinsecam denominationem? respondet tribuendo effectum moralem sanctificationis: de quo ipso quæritur, qui illum tribuere possit?

NON SATISFACIT 2. Infinitus ille valor, non potest esse denominatio extrinseca secundæ intentionis; nam esse infinitum valorem meritorum Christi, non pendet à nostris conceptibus, sed in objecto est: Ergo illa denominatio extrinseca est primæ intentionis. Sed quæro, quomodo deveniri possit ad illam denominationem extrinsecam? Et certè denominatio extrinseca dextri, nihil aliud est, nisi manus v.g. fortis, & paries: Ergo etiam denominatio extrinseca infinitatis meritorum Christi, erit ipsum meritum, & sanctitas divina infinita: de

quo quærere restat, qui illa sanctitas derivet, ut verè illa merita sint infiniti valoris?

NON SATISFACIT 3. quia infinitas illa operum, quæ est per denominationem extrinsecam, quæ est per effectum quandam morales sanctificationis, vel est ita morales, ut sit sola imputatio infinitudinis; & præter dicta, quærere restat, quod est fundamentum illius veræ imputationis? Si autem non est sola imputatio: explicandum erit, quid sit illud, & quonam modo fiat ille effectus morales sanctificationis?

EXPLICAT 3. Lugo. Multisq; aliis præjactis, hoc habet: quòd scilicet opera Christi, quamvis sint ex aliis capitibus finita; & quamvis non à VERBO proveniat, quòd sint digna præmio, à VERBO tamen provenit, quòd respectu illius personæ, nullum sit magnum præmium, nisi infinitum: infinitat ergo Persona VERBI illa opera, non nisi objectivè, quatenus ex infinitate Personæ sit, ut quodcunque præmium respectu illius operis sit parvum, nisi sit infinitum. Illustrat hoc inter alia, tali instantiâ. Finge duos Deos, quorum unus vellet alteri dare munus, tanto donatore & donatario dignum, quidquid creatum sibi ad invicem darent, illud tanti æstimaretur, ac si rex unus alteri pomum daret, vel nucem; cum ergo Christus sit verè Deus, præmium quodcunque creatum & finitum, respectu illius, non est proportionatum. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quæro, cur sint opera Christi valoris infiniti? respondebis, quia attendit Persona infinita, nullum respectu illius Personæ, condignum est præmium, nisi infinitum: quæro ulterius, qui communicetur illi ipsi operi æstimabilitas tanta? *Hoc ipsum sic urgetur*: quæro cur opera Christi habeant infinitatem valoris? respondes, quia dignificantur à persona infinita; quæro quid sit hoc, dignificari illa à persona infinita? respondes, digna reddi præmio infinito; de hoc ipso quæro, quomodo id in illas actiones derivetur, ut assurgant ad hanc dignitatem? respondes, quia illa dignificatio objectivè persona infinita: de hoc ipso quæro, qui fiat ista dignificatio objectiva, & quid ponat in ipsis meritis?

NON SATISFACIT 2. Quia docet Iugo valorem operum Christi esse infinitum, & tamen non est explicabile in principiis illius, quomodo hic valor derivetur in merita? & certè nõ ideo; quia taxantur esse digna præmio infinito, habent illa merita valorem infinitum: sed potius quia habent valorem infinitum, taxantur digna præmio infinito; de quo ipso valore quæritur, undenam sit, & quomodo derivetur?

NON SATISFACIT 3. Quia valor ille, vel est physicus, vel morales, ut dicebatur in simili. Si physicus, qui acquiritur: si morales, vel sola imputatio, vel plus aliquid: si plus aliquid, quid illud? si non plus, ergo non habent valorem & taxam infinitam, sed solum putantur habere.

Punctum Difficultatis 2.

Mens de eodem Recentiorum.

EXPLICAT 4. Doctor Theologus, P. Laurentius Pikarski. Dignitas qualibet absolute loquendo, nihil aliud est, quam per se stantia quædam, seu ipsummet esse alicujus, non propter aliud. Patet hoc in prælaturis, præfidentibus, & similibus, quas plerumque dignitates vocamus; & simul quodvis dominium, dignitatem quandam existimamus, & dominos ipsos dignos; servitutem autem indignitatem quandam, & servos indignos reputamus; idque ideo, quia servus est propter Dominum, adeoque per se stantiam non habens, & non dominus propter servum: qui ratione domini & dignitatis per se stantiam habet. Patet idem in scientiis, quæ sunt propter seipsas, ideoque illas propter se dignas dicimus, indignas autem, quæ propter aliud quidpiam inventæ sunt, ut sunt vel practicæ scientiæ, vel artes mechanicæ. Hinc & ipsa axiomata seu propositiones, quæ tanquam prima principia in scientiis habentur, & sine quibus scientiæ stare non possunt, dignitates appellamus; idque ideo, quia per se, non per aliquid aliud, cognoscuntur, & sciuntur. Ex hac proportionem, S. Thomas hic q. 2. a. 2. ad 2dum in tantum personalitatem vult esse rationem dignitatis, in quantum personalitas, est quædam per se stantia; *dicendum*, inquit, *quod personalitas in tantum pertinet ad dignitatem alicujus rei, & perfectionem, in quantum ad dignitatem alicujus rei, & perfectionem ejus pertinet, quod per se existat, quod nomine personæ intelligitur.* Imò hoc ita verum est, ut si aliquando, ea ipsa quæ non per se sunt, digna vocantur, hoc ideo fiat, quia ea ad aliquid quod per se stat: attribuuntur: propter quam attributionem, intelligitur, ex perfectantia, refundi quædam dignitas in illa, ita ut per dignitatem perfectantis, digna sint & intelligantur: ut patet in dignitatibus regiorum famulorum, similiter uxorum, filiorum &c. famuli enim dignitate Regis, uxores dignitate maritorum, filii dignitate Parentum, digni reputantur: unde & accidentia, non solum dignitatem, sed etiam ultimum complementum suæ individuationis, habent ab ipso supposito, cum ipsum substantiarum esse, per se & propter se sit, accidentia verò non nisi propter aliud & in alio, &c. &c. Cum igitur operationes Christi sint essentialiter alterius, tunc in ultimo termino individuationis, ac dignitatis completissimæ existent, consequenter dignissimæ erunt, quando in completissimo per se existente, & consequenter, in dignissimo existent; & quia defecto, in tali existente per se, existunt; ideo ab illius infinita dignitate, & ipsæ dignitatem infinitam imbibunt; proindeque neque ultimò hæ operationes Christi dici vel esse possunt, nisi ipsius suppositi

dignitatem in se includant, per quam ultimò sunt, & ad quam ultimò attribuuntur.

Succus discursus in hoc consistit. Valorem habent infinitum merita Christi, quia dignificantur à persona infinitè digna; modus autem, quo communicatur illa dignitas, in hoc est: quia accidentia sumunt ultimum suum complementum à persona, cujus sunt: cum ergo operationes Christi sint accidentia, & id in quo sunt, & à quo ultimum suæ individuationis accipiunt, sit quid infinitè dignum, etiam illæ erunt infinitè dignæ. *Hic discursus*

NON SATISFACIT 1. Quia ultimatam responsionem non affert; quæro cur merita Christi sint infiniti valoris? Respondetur, quia dignificantur à persona infinita; quæro, quomodo dignificantur? Respondetur, quia accipiunt ultimum sui complementum ab illa; quæro ulterius, cum non competat accidentibus subsistere subsistentiæ, quomodo accipiunt ultimum sui complementum ab illa? Respondetur, quia ad illam attribuuntur; de quo ipso quæro, qui fiat, ut ex attributione ad personam infinitam participant infinitam dignitatem?

NON SATISFACIT 2. Quia negatur accidentia compleri ultimò à substantiis, aut subsistere ullo modo subsistentiis substantiarum; quod si accidentia non subsistunt subsistentiæ substantiæ, non accipiunt ultimum sui complementum à Subsistentia, neque enim est aliud subsistere, quam accipere ultimum sui complementum à subsistentia: si autem accidentia non accipiunt ultimum complementum à subsistentia, neque actiones Christi accipient, adeoque nec erunt infinitæ, cum illa infinitudo peti deberet ex illo complemento.

NON SATISFACIT 3. Quia quæstionem physicam de subsistentia, videtur explicare, per dignitatem moralem; & licet per accommodationem dici bene possit persona, dignitas: nihilominus aliud est persona, aliud dignitas; quis enim dicit in divinis, esse tres dignitates? unde etiam S. Th. i. parte q. 42. a. 4. ad 2dum. *Dignitas*, inquit, *absoluta est, & ad essentiam pertinet* denique dignitas est de linea excellentiæ, & superantiarum, potestque competere etiam naturæ, quæ tali; jam autem personalitas, est de linea termini: Ergo personalitas, per dignitatem, non rectè explicatur, nisi figuratè.

EXPLICAT 5. Perez; ex quo ante explanationem.

PONITUR 1. Quod dignitas absoluta, & in bonam partem sumpta, sit virtus, propriâ suâ magnitudine, & præstantia afferens fiduciam, aut expectationem prudentem boni honorifici: nomine autem virtutis intelligit potentiam, scientiam, & voluntatem, benefaciendi, vel communicandi bonum: debet autem hæc esse intrinseca personæ: hinc non divitiis præcisè aliquis redditur dignus, sed jure, merito, ulu,

qui habetur, vel qui speratur, divitiarum: pos-
sunt quoque: quod relatio sit quid modale, relatio divitis
ad divitias, Principis ad suos majores, est quid
intrinsecum; cognitio item possessionis divitia-
rum, & generis, est excellentia quædā intrinseca,
& felicitas, quā nec pauperes, nec subditi habent.

PONITUR 2. Dignitatem esse duplicem, ali-
am, quæ consistit in virtute, aliam quæ consistit
in iure ad honores, sequentes virtutem, aut præ-
venientes propter spem; & licet dentur hono-
res, qui sunt nati sequi virtutem, ne quis canat
triumphum ante victoriam; dantur tamen etiā
honores, nati antecedere; sic merita Christi
præmiata sunt à Deo, per gratiam datam anti-
quis Patribus; & quando adest spes victoriæ,
triumphi præparatio fit ante victoriam, ita ta-
men ut possit accidere, quod virtus, &c. afferat
certissimam spem honoris, & gloriæ, & tamen
non sit cognita, quia non fundatur in magnitu-
dine, & præstantia perfectionis. Hæc ipsa spes
debet esse non vana, sed secunda, vel physice, vel
moraliter, &c.

PONITUR 3. Quæ sit differentia iuris comu-
tativi, à iure digni? quia illud compellit ad bo-
num tribuendum debitum, non solum bonos,
sed & malos, timentes iram habentis jus, vel le-
gis, defendentis jus illud: at jus digni ut tale,
non cogit, sed summum movet, & attrahit, per
iudicium suadens melius esse & decentius, ho-
norare dignum, quàm non honorare.

PONITUR 4. Quid sit ly *Prudens fiducia*, posi-
ta in definitione dignitatis? & dicit esse rectam
rationem designativam honorum proportiona-
lium virtuti, præcipientem aut suadentem, tan-
quam meliorem, modo explicato, honorifica-
tionem, quam non honorificationem virtutis;
quæ ratio suprema est divina, secunda superna-
turalis, tertia Angelica, quarta humana, &c. su-
mitque hæc ratio, pro regula, duos fines, finem
Cui, id est, personam virtute præditam, & finem
Quod, id est, bonum honorificum, quod continet
manifestationem virtutis.

PONITUR 5. Quid sit bonum honorificum,
seu laudatorium? Honor est virtutis benefa-
ctoris indicium; laus propriè & strictè dicta,
est honor existens in verbis, sumendo illa pro in-
ternis, & externis; & laudabile dicimus esse id,
quod est honestum, seu per se expetendum, &
utilitatis allativum, aut alicujus communicatio-
nis bonorum. E contra indignitas personæ, est
defectus virtutis, allativus mali ignominiosi;
additque, dignitatem esse quid notum, & habe-
re vim notificandi, suā quantitatem, quantitatem
boni conferendi, hoc enim est de ratione men-
suræ, & e converso, quando quantitas boni ho-
norifici conferendi alicui est nota, consequen-
ter notificare potest quantitatem virtutis, & di-
gnitatis personæ. *His suppositis*

EXPLICATIO in hoc sistet. Humanitas Chri-
sti, ut unita VERBO, est digna eo honore, quo

Persona VERBI est digna honorari in ipsa hu-
manitate; Sed Persona VERBI est infinite di-
gna honorari omni bono, quod potest conferri
humanitati post unionem: Ergo & humanitas,
ut unita VERBO, est illo digna: & quia multi-
tudo talium bonorum, est infinita, hoc ipso est
& illa infinite digna, utpote illis infinitis digna;
impossibile enim est personam unitam humani-
tati, esse dignam bono exhibito, quin humanita-
ti illud bonum debeat, ex hoc titulo; quia est
unita personæ divinæ, dignæ illo bono; quando
enim aliquid debetur naturæ intellectuali, quod
habet sibi unitam aliquam dignitatem, non pot-
est ipsa non esse, digna illo bono &c. Addit, du-
bitari non posse, Christum ut hominem, supra
omnes actuales & possibiles creaturas puras,
majoribus honoribus esse dignum, quibus per-
sona divina honoretur in humanitate honorata;
quorum honorum titulus est filiatio divina na-
turalis; & nulla est ratio, quare dicatur esse di-
gna uno bono, & non alio; titulus enim ille non
præfigit limitem magnitudini, & multitudi-
ni honorum possibilem; denique si quid velit effi-
caciter humanitas Christi, illa voluntas est con-
formis voluntati increatæ personæ VERBI: Er-
go si bonum volitum conferatur humanitati
Christi, conferetur tanquam debitum personæ
ipsius humanitatis, quia supponimus fuisse voli-
tum ab ipso Filio Dei. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT 1. Tum quia, de hoc ipso
queritur, quomodo & quâ ratione VERBUM
unitum humanitati, faciat illam dignam hono-
rari, honore VERBI? & quantumvis hoc con-
ferat humanitati, qui conferre poterit infinitu-
dinem ipsis meritis, & satisfactionibus Christi?
& quâ viâ hæc honorabilitas deriveretur in huma-
nitatem Actionis? Concedo personam unitam
humanitati esse dignam omni bono, sed querere
restat, qui hanc dignitatem derivet in humani-
tatem, multoq; magis, qui derivet infinitudinē
in merita Christi? Concedo Christum Domi-
num esse dignum speciali ratione, sed querere
restat, qui evadatur ad hoc, ut ipsa persona divi-
na honoretur in humanitate honorata, multoq;
magis qui infinitet actiones? Nulla dicitur esse
ratio, quare dicatur esse digna uno bono, & non
alio, sed querere restat, quo modo & viâ, hoc
ipsum acquiratur? Concedo si efficaciter velit
voluntas Christi aliquod bonum, dabitur illi; sed
querere restat, qui derivetur hæc dignitas in il-
lam, ut possit efficaciter velle quodcunq; bonum.
Ultimatò queritur, qui ita etiam dignificatæ
humanitatis, ipsæ actiones & merita, sint infini-
ta, nam dignificatio humanitatis bene refertur
in ipsam et unionem ad VERBUM, sed quamnam
similem unionem dicunt merita cum VERBO?

NON SATISFACIT 2. Quia tota infinitudo
hic explicata, habetur ex unionem ad VERBUM,
ergo cum meritis non uniatur VERBUM, non
erunt infinita.

NON SATISFACIT 3. Quia principia, quæ assumit in Positis, non convincunt. Tum quia dignitas est quid posterius, & consequens virtutem, effectusque illius moralis, ergo per virtutem definiri, rigorosa, quæ hic intendebatur, definitione, non potest; unde etiam nemo definit hominem per risibile. Cujus ratio est, nam non esset identitas Objectiva, inter definitionem & definitum, sicut non est identitas Objectiva, inter prius, & posterius: Tum quia, etiam hoc prædicato quod est fiducia, & expectatio boni honorifici, datur aliquid prius definitivum dignitatis, nempe jus, exigentia, titulus ad bonum honorificum; & certe, non ideo aliquis habet jus exigendi boni honorifici, quia habet illius fiduciam, sed habet fiduciam, quia habet jus. Tum quia, immerito dicitur, quod ipsa cogitatio possessionis, divitiarum &c. ponat virtutem intrinsecam; quia per hoc non rectè explicatur intrinsecitas dignitatis, quod potest haberi etiam in indigno, talis autem cogitatio, potest haberi, etiam in indigno; debet ergo dari discretivum horum cogitantium, & hoc potius erit salvativum dignitatis. Tum quia immerito dicitur, fiduciam prudentem, esse rectam rationem designativam honorum proportionalium; nam fiducia, spectat ad lineam voluntatis, ratio designativa honorum, spectat ad lineam intellectus; deinde hujus ipsius designationis motivum, & fundamentum dari debet, & hoc potius erit quaesita dignitas. Tum quia non rectè formatur conceptus honoris, quod sit virtutis benefactoris indicium, honor enim, tenet se à parte honorantis, & tamen indicium benefactoris virtutis, potest esse, etiam à parte honorati; deinde indicium istud, est de linea signi, honor autem, est de linea cultus, & observantiae: Non ergo, unum per aliud rectè definitur.

Commodius dicitur, quod dignitas, sit excellentia exigitiva, vel fundativa juris ad honorem, honor autem erit cultus respondens excellentiae, sed hac etiam dignitate posita, quaerere restat, qui meritorum Christi sit dignitas infinita?

Punctum Difficultatis 3.

Satisfit intento.

EXPLICATUR 1. Duplex cogitari posset unio inter naturam humanam, & Personam VERBI, una accidentalis, non quidem, quæ sit, per solum affectum, vel per moralitatem similem ei, quæ personæ legati, unitur persona regia, ita ut quod facit legatus, censeatur facere rex, cujus personam refert, sed quæ sit unio accidentalis, ratione alligationis, quæ alligetur physice huic homini Persona divina, ita tamen, ut non suppleat defectum ullum personæ, nec compleat substantialiter. Altera unio cogitari potest substantialis, vi cujus, complebilis, perfectibilis, terminabilis substantialiter, humani-

tas compleatur, perficiatur, terminetur substantialiter, adeoque fundando communicationem idiomatum inter illa extrema; cum ergo hæc posterior unio reperitur in Christo, docente fide, quod persona divina suppleat defectum substantiæ creatæ, adeoque alicujus substantialis, sit ut hæc unio, fundet communicationem idiomatum.

Porro communicatio idiomatum in linea agendi, in hoc sita est, ut quod facit unum extremum, per communicationem idiomatum, censeatur facere & aliud extremum, cumque esse, sit propter operari, si erit communicatio idiomatum in esse, erit etiam communicatio idiomatum in operari. Et quia ista communicatio fundata est in modo unionis, & per se, & substantialis, quæ non est aliquid meræ imputationis, & placiti, sit ut communicatio illa fundata in illa unione, per quam censeatur operatio unius esse operatio illius, non sit mera imputatio, merum placitum, sed verè in aliquo physico & independente à nostris conceptibus fundatum; cumque communicatio semper sit duorum, non solum natura communicabit idioma aliquod VERBO, sed etiam VERBUM communicabit suum idioma naturæ.

Rursus, quia communicatio est in proprio, proprium suum natura communicabit, h. e. se, propter operari, i. e. se, & suas operationes; proprium autem suum communicat persona, communicando se & excellentiam suam, quæ excellentia, quia est infinita, communicabit illi naturæ, & illi actioni infinitudinem suam.

ILLUSTRATUR hoc instantiis. Finge regalitatem esse dignitatem quandam physicam, & perfectionem quandam physicam, tunc quicquid faceret MICHAEL Rex, physice esset regale, & opera illius haberent perfectionem physicam ipsius regalitatis, nec posset quicquam facere MICHAEL, quod regalitatem non haberet; cum ergo propter unionem veram, quæ est inter naturam humanam, & personam VERBI, facta sit communicatio idiomatum, & hæc dignitas, seu regalitas Deitatis, est quid physicum, impossibile est, ut quod facit natura humana propter communicationem idiomatum in operari, non censeatur facere Deus; quæ regalitas Deitatis, quia est quid physicum, nempe Persona VERBI, sit ut opera illa, physice habeant dignitatem, ab illa persona divina.

Illustratur hoc rursus instantiâ peritâ ex actibus divinis internis, qui propter identitatem cum principio habent physicam dignitatē Deitatis, & excellentiam increatam, & quod habetur excellentiæ in Deitate, tribuitur propter identitatem, etiam illis actibus. Quod est identitas in illis divinis actibus, fundans communicationem illam aut potius identitatē idiomatum, h. e. unio substantialis inter naturam humanam, & personam VERBI, vi cujus unionis, actiones na-

turæ

turæ, tribuuntur Personæ divinæ, & sicut impossibile est stante identitate reali actionum ad intra, cum excellentia Deitatis, non habere illas actiones excellentiam Deitatis, sic nec possibile est stante substantiali unione fundante communicationem idiomatum, etiam in operari, non inquam possibile est, ne jam opera naturæ humanæ, sint opera Personæ VERBI, adeoque excellentia illius dignificata. Et sicut, si VERBUM elicitivè illam actionem produceret, non esset illa actio nisi dignitate divina delibata, ita propter communicationem idiomatum, dum illam elicit natura humana, tribuetur hæc actio illi Personæ, eaque dignificabit illa infinitudo, plane ac si ipsa Persona illam eliceret.

Denique illustratur hoc, tali instantiâ. Deficit fœdus regius, imminente bello, mandat Rex certas notas imprimi, v.g. corio, quæ notæ tribuant illi valorem pecuniarum; si hæ notæ essent valor physicus, revera impressio illarum notarum, physicum valorem imprimeret: sic quia quando ponit natura humana operationes, debet jam illas propter communicationem idiomatum Deitas, ut inquit Damascenus, perfundere, sit, ut operatio communicetur à natura Personæ illi, & Persona vicissim suam excellentiam tribuat operationi, quæ excellentia, quia est infinita, infinitum etiam valorem illi operi tribuet.

Præsens discursus salvat & physicam, non autem ex mera imputatione, dignitatem operum Christi, & modum, quo derivatur hæc infinita dignitas. Quæres enim, an opera Christi sint infiniti valoris, respondeo quod sint. Quæres, quare? respondeo, propter infinitam dignitatem Dei. Quæres ulterius, qui tribuatur illis infinita dignitas? respondeo, propter unionem substantialem cum natura, quæ fundat communicationem idiomatum, quæ communicatio est mutua, ita ut vi communicationis idiomatum à natura petitorum, tribuatur operatio illa Deo, & vi communicationis idiomatum, à VERBO petitorum, tribuat illis VERBUM suam excellentiam infinitam, modo operibus proportionato. Ostenditur ergo hanc excellentiam, & valorem non esse moralem, qui sit mera imputatio, quia desumitur hæc infinitudo ab aliquo physico, nempe Persona divina. Ostenditur item modus, nempe unio, fundans communicationem idiomatum.

DICES I. Explicandum esse quomodo unio fundet communicationem idiomatum.

RESPONDETUR. Hoc jam supponitur ex aliis materiis, & ex inductionibus, in quibus ostenditur ab unione per se, & vel maxime substantiali, fundari communicationem idiomatum. Ostendit hoc paritas, unitas per identitatem facit identitatem idiomatum, ergo & unitas per unionem faciet communicationem idiomatum. Denique quia quando unum per se est substantia-

lex duobus constitutum, sicut communicant sibi suum esse substantiale, hoc ipso enim non esset unio substantialis, ita & communicant perfectiones: quia hæ, vel sunt idem cum Esse, vel illud sequuntur. Si communicant perfectiones, communicant & idiomata, tanquam denominationes sequentes illas perfectiones, ut ita dici, sequatur ad Esse.

DICES 2. Unio non est Personæ divinæ cum actionibus, quomodo ergo illæ dignificantur à Persona.

RESPONDETUR. Licet non sit unio illarum actionum physica cum Persona, est tamen unio fundans communicationem idiomatum, quæ communicatio idiomatum, non est quid, non nisi morale.

DICES 3. Sit communicatio idiomatum inter naturam humanam, & Personam VERBI, cur ponenda communicatio idiomatum in operibus?

RESPONDETUR. Ideo, quia illam significat frequenter scriptura, v.g. Humiliavit semetipsum Dominus Jesus. Ubi communicatio est idiomatum in operatione humilitationis. Rursus ideo, quia, ut dictum, cum esse sit propter operari, etiam communicatio in Esse, erit communicatio propter operari, adeoque in linea etiam operationum. Denique ideo, quia supposito, quod sit communicatio idiomatum, non est jam ratio, cur mortuæ lineæ debeat non nisi esse, adeoque excludendo operationes.

2. MODUS EXPLICANDI. *Infinitatem operum Christi potest esse talis.* Quotiescunque Concretum aliquod, vel complexum, est sive ex forma, sive ex restrictione, tunc si propositio aliqua non nisi de concreto illo, vel restricto verificatur, pro illa verificanda utrumque extremum, utraq; pars complexi, scilicet forma & formatum, restringens & restrictum, unâ simul accipi debent. Sic v.g. ly par est concretum ex duobus numeris, de hoc concreto enuntietur hæc propositio: Par, est medietas quaternionis, hæc propositio de illo complexo, quod est Par, verificari non potest, nisi uterque numerus, accipiat, & sic de reliquis instantiis, in quibus facile induci potest, ad propositionem; de aliquo complexo verificabilem, requiri, ut utrumque membrum complexi sumatur. Et ratio est: quia hoc ipso, non de complexo illa propositio verificaretur, cum definitivè complexum sit illa duo, & sicut quod verificatur objectivè de homine, verificatur de animali rationali, ita quod objectivè verificatur, de complexo, verificatur de illis, ex quibus complexum simul sumptis stat, cum ergo hic terminus *Christi opera*, sit terminus complexus ex Operibus, & Christo, ut hæc propositio, *Christi opera sunt infiniti valoris*, veritatem habeat, debet utrumque extremum accipi, nempe Christus & Opera.

Porro, quædam ita sunt complexa & concreta, ut si de uno membro non verificatur propositio, non possit etiam verificari de alio membro, sic v.g. si de gutta A, non potest dici, est aqua, nec de concreto ex illa & ex gutta B, dici

poterit quod sit aqua; & alia sunt concreta, de quorum parte, quamvis non verificetur propositio, verificetur propositio, verificari potest de toto. Sic v. g. falsum est dicere; Corpus est rationale, & nihilominus verum est dicere, homo est rationalis, cuius diversitatis, hoc fundamentum est, quia scilicet ea, quæ sunt homogenea, si de parte illorum non potest verificari propositio, nec de toto verificabitur, hoc ipso enim non essent homogenea, jam autem ea quæ sunt heterogenea, si propositio sit de prædicato affirmativo, tunc propositio verificata, de principali, verificari etiam poterit de toto. Et ratio est: quia principale non solum ex eo spectari potest, quia est dignius in entitate, sed quia elevat indigentiam & debilitatem inferioris, quam si non elevet, non erit principale, sed simpliciter bonum, per hocque transit in conditionem principalis, ex conditione simpliciter boni, quia elevat & roborat infirmitatem debilioris; consequenter cum denominatio sequatur ad esse, sicut elevat esse & vires, ita elevat & denominationes. Jam autem complexum hoc, *Opera Christi*, non est ex homogeneis, sed complexum ex maximis heterogeneis, hoc est aliquo creato adeoque finito, & ex aliquo increato adeoque infinito, hoc est Persona VERBI; hinc fit ut quod de principali verificatur, possit de toto illo complexo verificari; rationem autem principalis, in isto concreto, *Operatio Christi*, habet ratio VERBI; utpote ratio nobilior, determinans, perficiens; nam nobilitas rei, determinatio, perfectio, semper habet rationem principalis, quod si in hoc concreto *Operatio Christi*, rationem principalis habet VERBUM; fit, ut quod verificari potest de illo principali, etiam de concreto verificari possit; & quia de illo principali verificari potest ratio digni infinite, etiam de illo concreto *Operatio Christi* verificari potest ly, est dignitatis infinitæ.

Quod si quæras de modo quo communicetur ista infinitas: respondeo communicari, quia habet respectu operis Christi rationem principalis, persona VERBI, cui convenit ratio dignitatis infinitæ; quod si habet rationem principalis, cum à principali sit denominatio, etiam opera denominationem infinitorum habebunt, quæ denominatio, non erit merum placitum & imputatio, quia denominationem fieri à principali, non est mera imputatio humana; aliàs hominem esse rationalem, esset mera imputatio.

Hæc explicatio in hoc stat. Sunt infiniti valoris merita Christi, quia denominatio an sit quid finitum, an infinitum, sumi debet à principali; in meritis autem Christi, rationem principalis habet ipsa Persona divina; & quia hoc, quod est Personam divinam habere hic rationem principalis, pendet ab aliquo, non moraliter sed physice infinito, fit ut ipsa merita sint physico-moraliter infinita.

Hoc ipsum sic ulterius explanatur. Duplex infinitas posset cogitari in operibus Christi. Primo aliqua producta infinitas, ab ipsa increata excellentia; & talis infinitas nulla est, quod enim fundamentum illius ponenda: Secunda infinitas, quæ sit infinitas ipsiusmet Personæ, quæ stat in hoc, quia videlicet non est possibile offerri aliquam actionem, quin recipi offeratur Persona, non quidem tanquam objectum illius actionis, sed tanquam principium offerens. Patet idem in moralibus. Quando dicit captivus, redemit me Petrus, non dicit redemit me pecunia, quamvis id quod obtulit redimens, tanquam objectum, erat sola pecunia; quia scilicet actioni illi redemptionis, annexa est ratio personæ redimentis. Ita cum dico, Petrus orat, si substantia est distincta entitative à natura, non influit efficienter in illam orationem: quia substantia, quæ talis, non est activa, ut suppono ex Metaphysica. Quod si substantia est idem cum natura, non principiat tamen illam, quæ substantia, nihilominus quamvis substantia non principiet orationem, recte dico, Petrus orat; quia scilicet orationi annexa est ratio personæ, quæ annexio fundatur in ratione conjunctionis personæ cum natura, quæ ipsa annexio, quia non est moralis sed in aliquo physico fundata, fit ut merita & actiones exhiberi non possint, quin ratio personæ etiam ingreditur, non quidem tanquam principium elicitive, sed tanquam aliquid, elicitive realiter annexum. Cum ergo Persona divina dicat etiam talem nexum cum natura humana, fit ut actiones, merita & opera, non possint ita offerri Deo, quin ipsa Persona, non tanquam objectum, sed tanquam aliquid connexum cum principio elicitive offeratur: quæ Persona quia est infinite digna, fit ut ratione illius conjunctionis, reddatur etiam opus infinite dignum.

Succus totius discursus in eo est. Operationes Christi, sunt infiniti valoris, propter unionem personæ VERBI cum natura humana illas principiantes; qui valor inde provenit, quia non possunt offerri Deo, quin simul ipsa persona ingreditur oblationem illam, non quidem tanquam objectum oblationis, sed tanquam offerens, qui offerens in omni merito & oblatione involvitur. Dixi, non tanquam objectum oblationis: quia cum Beatissima Virgo obtulit suum filium Patri, erat oblatio finita, quamvis objectum oblationis, fuerit infinitum.

Fundatur hæc explicatio in multis phrasibus Scripturæ & Patrum, ut cum Paulus 1. Timoth. 2. dicit. *Qui dedit redemptionem semetipsum pro nobis.* Ubi redemptioni quæ est meritum, adiungitur ipsa persona redimentis, omnique merito, dono, satisfactioni, persona innectitur. Et per hoc salvatur physico-moralis infinitudo, ratione personæ infinitæ: salvatur modus, quia in omni merito innectitur ipse merens.

3. Modus eandem infinitatem explicandi est, fundatus supra axioma illud, *actiones sunt suppositorum.*

suorum. Hoc axioma triplicem sensum habere potest. Primo quod actiones proficiantur à supposito, tanquam principio effectivo, quo sensus verificato, facile est ostendere, cur opera Christi habeant infinitum valorem, quia scilicet efficiuntur specialiter à subsistentia VERBI, dignitas autem operationis sumitur à principio effectivo; & sic operatio Angelica, nobilior est operatione humana, & operatio humana operatione bruti. Sed hoc non potest dici, propter rationes in metaphysica allatas, ubi discussum est hoc axioma, & repugnat etiam principiis fidei, quæ ponunt, nullum principium humanum operationis humanæ effectivum, desiderari in Christo. Secundus sensus hujus axiomatis est: Actiones sunt suppositorum, hoc est, agere individuis & singularibus competit, non verò rationi communi. Hic sensus legitimus quidem est, sed non ad propositum. Tertius sensus est: Actiones sunt suppositorum, hoc est actiones tribuuntur supposito, tanquam subiecto denominationis, quod ulterius sic explano. Actiones partium, semper tribuuntur toti. Sic in moralibus milites sunt partes regni, qui vincunt hostem, nihilominus dicitur, regnum vicisse. In physicis, manus scalpit, & pes movetur; nihilominus dicitur homo scalpere & homo moveri. In metaphysicis etiam, animal formaliter sentit, & rationale formaliter discit; nihilominus totum discurre dicitur, & totum sentire. Ita & actiones partium tribuuntur toti, adeoque supposito, illudque denominant, quia tamen hoc tribui actiones supposito, illudque denominare, non est merè morale; nec enim est hoc imputatio mera, quod homo v. g. dicatur vegetari, quamvis non nisi corpus vegetetur; ideo adhuc aliquid physicum ostendendum est.

Quod ipsum sic proponitur. Prius est, esse in se perfectum, completum, & habens rationem totius, quam agere, hoc enim est posterius, cum agere sequatur ad esse; & quia esse perfectum, completum, & esse totius, habetur à persona, fit ut à quo habetur illud prius, ad illud etiam refertur debeat hoc posterius, & sicut v. g. calefactio tribuitur calori ignis, qui in ipso igne, tanquam complementum ignis in agendo, & emanatur & recipitur, sic etiam, quia subsistentia perficit & complet naturam in ordine, esse ad se, quod complementum semper præsupponitur, antequam fiat actio, fit ut actiones naturæ, tribuantur supposito, à quo natura rationem totius accipit, quæ ratio totius, cum sit ratio in se, & in ordine ad se, præsupponitur ante agere adeoque agere illi tribuitur. Quia verò hæc ratio ultimo completi, in natura humana, habetur à Persona divina infinita, ideo & operationes naturæ humanæ Christi, tribuuntur VERBO, tanquam principio dignificativo infinito, seu tanquam complenti suæ infinitudine substantialiter, ipsum principium. Ubi jam colligis quomodo & quo sensu, actiones sunt suppositorum.

Tota hæc explicatio ad hoc redigitur. Si quæras, an actiones Christi sint infiniti valoris? respondetur esse. Si quæras, cur sint infiniti valoris? respondetur, quia dignificantur à Persona infinita VERBI. Si quæras, quomodo dignificantur? respondetur, quia attribuuntur supposito. Quæres cur attribuuntur supposito (in concreto loquendo) infinito? respondetur, quia suppositum infinitum, complet substantialiter principium illarum operationum elicivum, sine quo complemento non posset illud principium (subintellige naturaliter) illas operationes elicere; est autem hoc completivum & dignificativum physicum.

S O L V U N T U R

Objectiones.

OBJICITUR I. Tota meritorum Christi infinitudo, non nisi ex hoc principio deducitur; quia quo dignior est persona, eo dignior est actus satisfactivus ab illa positus: sed hoc principium non est verum, propter instantias quæ contra illud adduci possunt.

I. INSTANTIA est. Non quod objectum est dignius, eo actus est dignior: Ergo neque quod persona dignior, eo actus est dignior.

RESPONDETUR. Ex dictis in materia de infinitudine peccati, quia pro casu consequentis stat inductio; unde dignior est in moralibus satisfactio posita à Rege, quam à plebeio; non est autem ulla inductio pro casu antecedentis. Rursus, quia ex casu antecedentis concessio, sequuntur absurda, v. g. quod actus, quo canis noscit suum dominum, sit dignior, quam quo homo, cognoscit canem; eo quod dignius sit objectum homo, quam canis, &c. Nullum autem absurdum sequitur ex concessio casu consequentis. Denique quia ut ait Suarez, operatio facta à persona divina, dicitur Theandrica, facta ab angelo angelica; operatio autem, quæ fit circa Deum vel angelum, divinæ vel angelicæ operationis nomen non habet; consequenter apparet quod præcisè ex objecto dignitatem non sumant operationes.

Quod ipsum ulterius in hoc fundari potest, descendendo ad rationes prædictas in explanationibus; quia inter naturam & personam, est unio per se, vera & physica, adeoque fundans communicationem idiomatum, & est complens per se substantialiter ipsam naturam persona; consequenter, si sit persona infinita, tribuet ex explanationibus, & naturæ, & ejus operationibus infinitatem, dignitatis, non est autem vel unio per se, vel completio naturæ ab objecto: si autem hæc non habentur, non habebitur jam, cur objecto tribuantur actiones; adeoque non erit necesse, ut suam excellentiam objectum communicet actui.

Universaliter autem quod objectum per se non tribuat dignitatem actui, exinde petitur; quia dignitas actus est identificata realiter actui, nihil enim aliud est nisi perfectio ejus intrinseca; & quia

& quia esse non habet actus ab objecto, hoc ipso, non quò dignius erit objectum, eò actus erit dignior: quòd autem esse actus non habeat ab objecto, sed ad objectum, hoc inde est; quia quamvis dicatur, quòd v.g. notitia sit partus objecti & potentia, hoc tamen alio modo præstat objectum, nempe terminativè, potentia autem elicitive seu collatione esse; non apparet autem, quòd si id terminativè præstet, conferat dignitatem actui. Quòd si recurras ad hoc, quòd objectum per speciem impressam det esse actui, id negabunt qui negant quòd species effectivè concurrat; sed etiam concessio, quòd species effectivè concurrat, nondum pro dignitate objecti, crescat dignitas actus; quia ipsa species dat esse actui, non nisi in ratione repræsentantis, sicut & ipsa est repræsentativa causaliter: si autem dat esse non nisi in esse repræsentantis, non erit necesse, ut det esse parificabile objecto, cum nec ipsa illud habeat; intenditque natura in notitia, prædicatum non nisi repræsentationis formalis, non autem parificabilitatis objecto; solumque tunc id quòd agit medio accidente, æquat sibi suum productum, quando intendit suam speciem propagare: jam autem non intendit objectum se propagare, consequenter nec dare esse notitiæ sibi parificabile. Persona autem, quamvis non concurrat elicitive ad operationes, quia tamen concurrat ita, ut invehatur communicatio idiomatum inter naturam & personam, & quia complet substantialiter ipsum principium elicitive, ideo adhuc dignitatem personæ sequuntur actiones.

Addo, cur ab objecto non accipiat esse notitia, consequenter nec dignitatem operatio? quia ab objecto specificatur extrinsecè actus, intrinsecè autem à suo esse. Si autem specificatur extrinsecè ab objecto, non apparet, quòd illud objectum intrinsecam perfectionem communicet actui, adeoque quòd eius dignitas secundum dignitatem objecti attollatur. Item multa sunt objecta impossibilia, non existentia, quomodo saltem hæc tribuent esse actui? aut quòd species illorum objectorum vicariæ, tribuent actibus esse parificabile objecto? potiusque concedi posset, quòd quòd dignior est species, sit dignior actus, ab illa enim supponitur accipere esse, non autem ab objecto, nec parificabile objecto.

Denique si quòd dignius est objectum, eò dignior est actus, vel id verum esset de quocunque objecto, vel de aliquo tantum: Si de aliquo tantum: ergo falsa erit universalis; quòd dignius est objectum, dignior est actus, cum id non procedat universaliter. Si de omni: quomodo salvabitur id in objecto materiali, quòd exceditur à notitia spirituali.

Omnia hæc rediguntur ad hoc principium. Objectum habet rationem meram terminandi, adeoque non tribuendi dignitatem actui.

DICES. In animasticis, arguitur perfectio potentia & actus, ex perfectione objecti; unde

etiam inferitur, perfectior esse volitiva, præ concupiscitiva, quia objectum volitivæ est nobilior.

RESPONDETUR. Ex præcisa dignitate objecti, non rectè id argueretur, etiam ab animasticis: hinc si daretur potentia materialis noscitiva spiritualium, illa idem haberet objectum cum noscitiva intellectiva, & tamen intellectiva esset perfectior, licet utriusque idem esset objectum; positio ergo animastica solum hoc sensu verificatur; quia in potentia datur imbecillitas, producendi actum, circa aliqua objecta, de se elevatorem; consequenter dandi illis actibus, esse altius; hæc ergo potentia erunt nobiliores, quæ possunt dare esse actibus elevatius, comparatè ad objecta, quorum unum est alio excellentius: ergo non præcisè ex objecto desumitur dignitas, & actus & potentia.

2. INSTANTIA. Si actus eò est dignior, quòd dignior est persona à qua procedit: ergo etiam ille actus erit indignior, qui procedit à persona magis indigna. Hoc autem dici non potest; quia aliàs, ex duobus committentibus æqualem quoad omnia offensam, si unus esset vilior, majorem committeret offensam.

RESPONDETUR. Instantiam esse veram de creatis offensis, in quibus potest dici unus simpliciter non ita vilis ac alius, sed id respectu Dei non tenet; quia quamvis, comparando duos homines inter se, possit unus illorum plures habere titulos vilitatis, comparatè tamen ad Deum omnes sunt infinite viles, quia hæc vilitas fundatur in esse ab alio, hoc est Deo; quòd esse à Deo, ita excellenter digno, æqualiter respectu omnium verificatur.

3. INSTANTIA. Si offensa eò est major, quòd est indignior offendens, ergo etiam quòd indignior est offendens, majorem subibit pœnam: consequenter peccator plurium scelerum reus, committens aliquod peccatum, magis punietur, quàm si illud commisisset reus, non nisi illius ipsius sceleris.

RESPONSUM, hanc vilitatem, comparatè ad Deum, non venire in considerationem moralem, adeoque nec magis aggravare culpam, consequenter nec pœnam.

OBJICITUR 2. Non sunt infinita merita Christi, quia non possunt etiam aliquòd finitum præmium impetrare, quòd probatur. Ponamus incarnari Spiritum Sanctum, & petere effusione sanguinis, ut sanetur Paulus; ex altera parte, ponatur Christus noster, ponens actum temperantiæ, & rogans ut non sanetur; non erit ratio tunc, cur noster Christus vincat: ergo datur creatum præmium, respectu cuius, non sunt condigna aliqua merita Christi. *Ante responsionem*

SUPPONO 1. Impossibile esse, propter dignitatem unius Christi, sperni dignitatem alijs Christi. Ratio: nam cum eadem sit dignitas utriusque, desumibilis à natura humana, & æqualis dignitas, desumibilis à Persona æquali; hoc ipso non potest sperni dignitas unius, propter dignitatem

tatem aliis; nam spretâ dignitate aliis Christi, sperneretur & dignitas utriusque, cum sit, ut dixi, æqualis dignitas personalis utriusque: & sperni, non aliud est, quam unum præferri alteri, quod tunc fieret.

SUPPONO 2. Ut spernatur alter Christus, ad instantiam hujus, hoc & esse impossibile, ut colligi potest ex immediatè dictis, & fore excedens præmium. Ratio: illud præmium est excedens dignitatem meriti, quando æqualis dignitas, in æqualitatem subit; sed hoc tunc fieret; quia Christus unus superaret & vinceret preces aliis Christi, consequenter alium Christum sibi ceteroqui æqualem: Ergo illud præmium foret excedens. Major probatur, quia æqualitas hoc importat, ut unum non excedat aliud: Ergo, si superet, erit jam superativum, excedens.

SUPPONO 3. Inter has duas propositiones: Meretur noster Christus, ut non tanti æstimentur preces unius Christi, quantum suæ; & inter hanc aliam: Meretur noster Christus, ut non plius æstimentur suæ preces quam aliis Christi: inter has inquam duas propositiones, esse distinctionem; cum procedant per terminos *non plus*, & *non tanti*, qui termini sunt distincti, ex his duabus propositionibus prior est falsa. Ratio: quia cum utriusque æqualis sit dignitas, non meretur unus, ut alius non habeat æqualem dignitatem; alias & esset æqualis illa dignitas, ut supponitur, & non esset, quia una mereretur, ut postponatur alia. Secunda Propositio est vera, quia hoc ipso quod sint æqualis dignitatis illi Christi, unusquisque meretur, ut unus præ alio plus non æstimetur. *His suppositis*

RESPONDETUR. Eo casu utrumque Christum mereri de condigno ut exaudiatur, attendendo præcisè ad sanitatem vel ægritudinem: ita, ut hic Christus mereatur, ne sanetur æger, & ille Christus mereatur, ut sanetur; sed non mereri in circumstantia oppositum petentis aliis Christi; neuterque meretur ne alius exaudiatur, quia neuter mereri potest, minus æstimari preces & merita unius, præ precibus & meritis aliis. Objectioni ergo prout posita est respondendo, dicitur implicare, ut unus Christus offerat sua merita, ne alius exaudiatur: & esse rationem ex dictis, cur non possit exaudiri. Cæterum, si alter Christus in obsequiū nostri, vellet potius cedere suis intentis, offerretque id honoris nostri Christi, indubiè tunc æquale esset illud præmium, meritis Theandricis Christi, ex dictis; possetque hoc ab illo Christo fieri, quia jam similia fecit noster Christus, in sui & aliarum Personarum honorem; submissioque illa non argueret minoritatem; quæ argueretur, si independentè ab illa submissione voluntaria, vinceret noster Christus.

INSTABIS. Eo casu alterutrum contradi-

est sanatus. Ergo si verificabitur, non est sanatus, vincet is Christus, qui petiit ne sanaretur.

RESPONDETUR, quæcunque eveniet tunc contradictionis pars, eveniet ex decreto libertatis divinæ, non autem ex intuitu meritorum illorum, adeoque adhuc neuter Christus vincet.

OBJICITUR 3. Ex nostra explicatione sequitur, unum meritum Christi non esse majus altero; imò omnia esse unum meritum, quia omnia dignificata non nisi ab uno principio.

RESPONDETUR. Unum meritum non est majus alio, quoad rationem dignificativam. licet unum sit majus alio, quoad bonitatē intrinsicam actūs, honestiorem rationem motivi &c. Nec erit necesse, omnia merita esse unum meritum, quia etiam si poneretur una numero albedo in pluribus subjectis, evaderent plura alba; & etiam si una sit persona Petri, dignificans ejusdē actiones, non sequitur unam esse non nisi actionē Petri; eò quod in hoc attendatur ad ipsam multiplicationem dignificatorum, non autem ipsius dignificantis; ita & in præsentī. Nec sequeretur otiosa fuisse alia merita Christi, quia Christus noluit acceptari illa, ut impedirent positionem plurium, voluitque copiosam redemptionē. Quod autem tot ejus meritis positis, non omnes salvētur; refer in judiciorum abyssum, & defectum liberæ gratiosæ cooperationis. Et quia, licet pro omnibus mortuus sit, efficaciam tamen meritorum suorum noluit exercere, faciendo pactum de salvandis efficaciter his, qui supponuntur reprobatī.

OBJICITUR 4. Valor meritorum Christi componitur ex aliquo finito & ex aliquo infinito. Ergo non est simpliciter infinitus.

RESPONDETUR. Hoc sensu non est infinitus simpliciter, quia continet aliqua finita; sed est infinitus simpliciter, ortā denominatione à principali.

INSTABIS. Hoc ipsum, saltem non de omnibus actionibus est verificabile, quia non omnes actiones Christi, possunt dici infinitæ, v. g. resuscitatio Lazari, Sessio in asino; imò ex mente Patrum, non omnes etiam actiones Christi, sunt Theandricæ.

RESPONDETUR. Omnes actiones Christi immanentes sunt infinitæ, ob allata principia; actiones autem transeuntes, acceptæ pro actionibus actis, non erant infinitæ; quia jam erant passionibus, erantque ipsius passi: hinc, non habuerunt titulum, ut essent suppositi, adeoque ut illis serviret communicatio idiomatis Infinitudinis: secus tamen, in ordine ad nostros conceptus sentiendum, de actione transeunte, in quantum agens est. Quod autem dicitur, non omnes actiones Christi Theandricas dici, hoc verum est ex Anastasio, Sophronio, Damasceno, Cyrillo apud Raynaudum hic, pag. 247. à n. 58. & secundum Synodum 6. actione secundā, octavā, novā, &c.

na, & S. Thom. q. 19. a. 1. ad 1. Sed illi, nomine Theandricarum actionum intelligunt actiones, quibus aliquid miraculosum patravit Christus, indubiè autem, non omnibus actionibus patravit miraculum Christus; sed non negant, omnes actiones esse Theandricas, hoc est, suppositi divini, desumiturque hæc acceptio (quicquid dicat Raynaudus) ex Dionysio, epistolâ 4. ad Cajum, ubi, Christum Deum & hominem, supra hominem, quæ hominis sunt, gessisse affirmat; & neque divina ut Deum, neque humana ut hominem perfecisse; sed eliciuisse novam quandam & inusitatam, ex divinitate & humanitate permistam, operationem.

OBJICITUR 5. Si valor meritorum Christi est infinitus, ergo & velle naturæ Christi prout assumptæ à VERBO, erit infinitum in dignitate, adeoque infinitè diligibile à Deo: ergo ulterius non minus diligibile, quam velle ipsius naturæ divinæ; quod est absurdum.

RESPONDETUR. Velle naturæ humanæ, secundum id, quod dicit in recto, hoc est, secundum quod est actio circa tale objectum, ex tali motivo, &c. non est æquè dignum, imò infinitè minus; licet illud velle creatum, acceptum secundum ultimum sui complementum, & secundum sui dignificativum, sit æquale velle divino, hoc est secundum Personam divinam.

INSTABIS 1. Dignitas illa, quæ oritur à Persona divina, in operationibus Christi, est dignitas ratione unionis, unio autem non est quid infinitum.

RESPONDETUR. Unionem ut dicit rationem, ut *Quo*, esse quid finitum; ita tamen ut dicat tanquam terminum, ipsam Personam infinitam, à qua, tanquam ab eo quod dignificat, sumunt actiones dignitatem: *Præ* quod autem non dignificat unio.

INSTABIS 2. Actus infinitus, non potest pendere à principiis finitis: Ergo.

RESPONDETUR. Actum infinitum quoad omnes rationes, non posse pendere à principiis finitis, secus si sit infinitus, non nisi quoad suam dignificationem.

INSTABIS 3. Dignitas communicata à Persona Christi operationibus naturæ assumptæ, non est eadem, quæ dignitas operationum ipsius VERBI; quia dignitas operationum VERBI est Physica, dignitas autem operum Christi, est non nisi moralis.

RESPONDETUR eandem quidem esse dignitatem utriusque, quoad principium dignificans; sed non eodem modo communicatam, de quo in materia de peccatis. Quærendo: An peccatum sit infinitum in genere offensæ. Quod autem dignitas operum Christi sit suo modo physica, dictum supra.

QUÆRES. Cur non sufficit, si sit dignitas in operibus Christi, non nisi infinita secundum quid?

RESPONDETUR. Non sufficere. Ratio est. Quia cum ipsa dignitas sit infinita simpliciter, cumque non tribuat dignitatem à se distinctam, hoc ipso debet tribuere dignitatem infinitam simpliciter; nec salvaretur jam communicatio idiomatum, de qua supra.

Punctum Difficultatis 4.

An merita Christi sint digna infinito premio?

CONTRA infinitatem meritorum Christi. OBJICITUR inter alia sic. Si merita Christi fuissent infinita, debuisset illis etiam præmiū respondere infinitum; alias Christus potuisset plus mereri, quam possit Deus præmiare: sed non potuit Christus promereri præmium infinitum: quia infinitum est impossibile; ergo si Christus promeritus est præmium infinitum, promeritus est, quod promereri erat impossibile; & sic & promeritus est, ut supponitur; & non est promeritus: quia promereri non possumus impossibile.

Huic difficultati satisfit, quod infinitum, infinitatum aliquo creato, sit impossibile: non tamen infinitatum aliquo increato; potest autem in præmium meritorum Christi, dari aliquod præmium infinitum aliquo increato. Deinde, etiam in creatis, infinitum quidem categorematicum est impossibile, secus syncategorematicum, illudque mereri possent, si ad hoc offerantur, merita Christi; ut scilicet verum sit dicere: & hoc, & illo, & illo præmio, digna sunt merita Christi. Inde autem non sequitur, quod non sint jam illa merita futura infinita actu, quia habetur, unde desumatur infinitas actualis, illorum meritorum, nempe Persona divina; non habetur autem, unde infinitetur actu præmium aliquod creatum. Non plus tamen increbuntur illa merita, quam Deus possit præmiare; quia etiam infinitum syncategorematicum non est minus categorematico; nisi hoc concedere velis, ex eo, quia non dedecet dicere, quod nihil creati præmiū, sit æquale increato dignificanti merita.

Ex occasione hujus difficultatis inquiritur: An unio Personæ divinæ, facta in præmium meritorum Theandricorum, foret æquale præmium? Affirmat Suar. disp. 4. Sect. 4. ad Objectionem 3. Arriaga disp. 6. Sect. 2. n. 48. Negat Lugo, disp. 6. Sect. 1. n. 20.

Ex istis autem, qui dicunt, unionem Hypostaticam, fore condignum & adæquatam præmium meritorum Christi, alii sunt, qui dicunt, respectu unius meriti, plures uniones, fore excedens præmium extensivè. Sic docet Arriaga disp. 6. Sect. 6. n. 175. Alii verò, negant fore excedens. Sed quicquid sit de hac posteriori parte.

DICENDUM est. Quod unio Hypostatica, foret adæquatam præmium meritorum Theandricorum.

PRO-

PROBAT 1. Suarez. Meritum Christi, à sua unione hypostatica infinitatur, cur ergo per similem unionem illi non possit satisfieri?

PROBAT 2. Amicus disp. 6. Sect. 2. n. 31. Quia meritum Christi, est dignum quocumque præmio excogitabili, ut docet Lugo: ergo etiam meritum incarnati, v. g. Patris, erit dignum quocumque excogitabili præmio: adeoque ut illi meritisatisfiat, tanquam præmio, meritis Christi.

RESPONDET Lugo. Donum consideratur, in ordine ad eum cui datur: Divinitas ergo per unionem non communicatur ulli Personæ, sed naturæ humanæ, & quidem naturæ humanæ communicatur, finito modo; melius enim & perfectius communicatur ab æterno ipsi VERBO, cui communicatur per identitatem, quam humanitati, cui solum communicatur per unionem, retentâ semper distinctione reali, at verò quando Deitas consideratur ut dignificans illa opera, non comparatur cum humanitate, sed cum Persona operante, ad cuius excellentiam attendi debet in remuneratione; Persona autem operans, non participat divinitatem finito modo, sed infinito: quia Persona Christi, seu Christus ille, est Deus. *Vi solvatur hæc responsio*

PROBATUR 3. Conclusio. Quia si unio Personæ divinæ, vel obsequium Personæ divinæ, non esset sufficiens præmium respectu operis Theandrici, non esset ex dicta ratione; sed hæc ratio non convincit, ut probo. Quando consideratur Deitas ut dignificans opera Christi, non comparatur cum humanitate, sed cum Persona operante, ad cuius excellentiam attendi debet in remuneratione, quæ Persona operans, non participat Deitatem finito modo. Ergo etiam, quando consideratur obsequium aliquod præstitum à Persona Patris, Hypostaticè unita, idque in præmium meritorum nostri Christi, debet considerari Deitas, ut dignificans opera Christi: nec debet comparari cum humanitate, sed cum Persona v. g. Patris operante, ad cuius excellentiam attendi debet, in remuneratione; quæ Persona operans Patris, non participat Deitatem, finito modo. Quod idem de unione restaurari potest: quia scilicet, si unio illa fiat in præmium meritorum Christi, Deitas dignificans illam unionem, non debet comparari cum humanitate, vel unione, sed cum Persona, unionem illam offerente, ad cuius excellentiam attendi debet. Rursus ut advertit Amicus Sect. 2. Si attendi debet ad id, quod Persona VERBI, finito modo communicet se humanitati illi; & si hoc attento sequitur, quod non sit, hypostatica unio Patris, condigna omni præmio excogitabili, atque adeo ut acceptetur pro condigno præmio meritorum nostri Christi; etiam dicam, merita Christi non esse infiniti valoris, quia naturæ communicat se Persona VERBI, finito modo, quod si talis finita communicatio, non destruit infinitatem meritorum Christi, nec destruet positâ unione hypostaticâ Patris.

CONFIRMATUR Conclusio. Omnis æqualitas, est definitivè, duo Tanta, respondentia; sed merita Theandrica, & obsequium Theandricum in præmium datum illi merito, sunt duo Tanta respondentia: Ergo dicunt æqualitatem. Minor probatur. Tunc sunt duo tanta, quando est unum & unum, hoc enim est definitivè duo, & nihil hîc, quod non illic, & quod hîc, hoc & illic; sed ita habetur in merito Theandrico, & obsequio Theandrico, dato in præmium illi merito, quia illic est meritum, hîc obsequium, illic meritum dignificatum infinitudine, hîc obsequium dignificatum infinitudine, ergo nihil est in merito, quod non sit in obsequio, & quod est in merito, hoc & in obsequio.

Idem sic proponitur. Quando eadem ratio est dignificandi, æquans illa duo, tunc illa duo sunt sibi æqualia. Cujus ratio est imprimis inductio; nam duæ animæ rationales, æquales non possunt esse, nisi æque dignum in illa ratione constituent compositum. Duæ lineæ bipalmæres, æquali quantitatis extensione informatæ, non possunt esse, nisi æquales. Deinde ejusdem ratio est; quia si duæ rationes æquales, non constituerent æqualia, & essent æquales, ut supponitur, & non essent æquales, siquidem inferrent inæqualitatem; hocque ipso æqualitas, non esset ratio æquandi, quia non constitueret æqualia; sed dignitas meritorum Christi, & unio hypostatica, oblata in præmium illorum meritorum, habent eadem principia, & rationes formales dignificandi, æquales: Ergo dignitas meritorum Christi, & illud præmium erunt æqualia. Minorem fides docet, quæ æqualem dignitatem in tribus personis agnoscit.

OBJECIT 1. Lugo. Visio beatifica non est donum infinitum, quia per illam dat se, finito modo, essentia divina, seu Objectum primum visum. Ergo etiam in unione hypostatica, quia se communicaret Persona divina finito modo, non erit condignum præmium nostri Christi, cui offerretur.

RESPONDETUR. Quamvis finito modo, communicet se Persona VERBI humanitati, nihilominus merita illius, in ratione valoris sunt infinita, per Lugonem. Ergo etiam, quamvis finito modo se communicet in unione hypostatica Persona divina, adhuc in ratione præmii habebitur infinitudo. Disparitas etiam ex dictis affertur; quia non infinitatur notitia ab objecto infinito, consequenter visio illa, non erit præmium infinitum, adeoque æquale meritis Theandricis, jam autem obsequium, crescit secundum dignitatem obsequentis, adeoque si obsequatur Persona infinita, eaque divina, erit obsequium infinitum, infinitudine divina, adeoque poterit dari in præmium æquale.

OBJECIT 2. idem. Si unus Deus, propter alium Deum incarnaretur, non esset illa incarnatio magnum donum, respectu aliûs Dei, ergo nec respectu Christi.

*h RESPON-

RESPONDETUR, negando antecedens, supposito quòd ille alter Deus foret æqualis priori.

OBJICITUR 3. Donum, debet comparari per ordinem ad Personam cui datur, respectu autem Dei, non est dignum præmium, unio alijs Personæ.

RESPONDETUR. Nullum donum creatum, si spectetur ut donum creatum, est dignum præmium, meriti Theandrici, secus, si spectetur donum prout dignificatum, & trahens secum in partem doni, ipsam infinitatem divinam.

OBJICIT 4. Aldrete disp. 8. n. II. Humanitas non redditur sancta simpliciter infinitè. Ergo unio Personæ divinæ cum illa, non est præmium simpliciter infinitum.

RESPONDETUR. Si ipsa illa merita sunt infinita simpliciter, non erit ratio, cur ipsum etiam præmium non possit dici infinitum simpliciter. Quod attinet ad antecedens, illud negat Nazianzenus, Oratione secunda de Passione. *Perfectus autem, inquit, fuit non solum propter divinitatem, quàm nihil est perfectius, sed etiam propter humanitatem divinitate delibutam, idemque effectam, quoad id, quo peruncta est.*

OBJICITUR 5. Potest Deus facere decretum, de non dando aliquo præmio meritis Theandricis; ergo majus erit illis meritis.

RESPONDETUR negando; fore majus, sed tantum erit ex accidenti non acceptandum illud meritum, in ordine ad hoc præmium.

INFERUNTUR

Quædam de præmio meritorum Christi.

INFERES 1. Casu, quo unio hypostatica, aut quodcunque aliud creatum, dignificatum à Persona increata, non foret condignum præmium meritorum Theandricorum, concedi hoc ipso posset, Christum plus potuisse mereri, quàm possit Deus præmiare.

RATIO: quia præmium, non potest esse æquale, nisi tanta sit excellentia præmii, quanta excellentia meriti. Si autem præmium, Theandricè dignificatum, non est condignum præmium, meritorum Theandricorum, multò minus erit condignum, præmium dignificatum aliquo creato.

DICES 1. Saltem remissio offensæ mortalis, in præmium meritorum Theandricorum, erit condignum præmium.

RESPONDETUR quod non. Ratio: quia merita Theandrica, altiori modo infinitantur quàm offensæ, cui modo infinitandi altiori, nihil responderet in remissione offensæ.

DICES 2. Non est ratio, cur infinitum syncategorematicum, non posset esse adæquatum præmium, meritorum Theandricorum.

RESPONDETUR. Esse rationem; quia etiam infinita syncategorematicè excellentiæ creatæ, non possunt æquare infinitatem divinam.

DICES 3. Non potuit Christus mereri ali-

quid impossibile, quia mereretur omnino nihil. Ergo non potuit mereri plus, quàm Deus possit facere.

RESPONDETUR. Non potuit Christus mereri aliquid impossibile, ordinando illud meritum ad illum finem assequendum, & paciscendo de illo, potuit tamen mereri aliquid impossibile, hoc est, imprimere eum valorem, & excellentiam suo merito, quæ non sit æquabilis ab illa excellentia creata. Deinde dici posset, quòd Christus non potuerit mereri impossibile, absolute loquendo: potuit tamen mereri impossibile, sub conditione si possibile foret. Sic potest mereri tantum rex de plebejo, ut sit impossibile moraliter satisfacere plebejæ regi, si tamen possibile esset moraliter, plus facere plebejum, quàm possit facere moraliter, adhuc illo præmio dignus esset rex.

DICES 4. Dei omnipotentia, non minus infinita est, quàm meritum Christi, nihil enim potest cadere sub hoc meritum, quod non possit etiam cadere, sub illam potentiam.

RESPONDETUR. Non minus entitative, omnipotentia est infinita, quàm sit meritum Christi, spectatum secundum rationem suam infinitantem. Concedo antecedens. Non minus omnipotentia, spectata secundum suos terminos, quos producere potest, est infinita, quàm meritum Christi, secundum dignificationem acceptum. Nego antecedens, quia merita Christi, sunt actu infinita, infinitudine divinâ, termini autem omnipotentia, sunt nonnisi syncategorematicè infiniti, & nulli possunt produci, & creati ab illa, æq; digni, ac digna est dignitas divina.

DICES 5. Sequi ex hac illatione, quòd à quolibet merito Christi, exhauriatur omnipotentia divina, ad illud præmiandum.

RESPONDETUR non exhauriri. Quia non dicitur id exhauriri, quod nunquam in alio continebatur, nunquam autem in omnipotentia divina, continebatur præmium purè creatum, quod esset æquale meritis illius, nec hoc depreiatur omnipotentiam, quòd non possit producere, aliquid æquale dignitati divinæ, conferendum, in præmium meritorum Christi.

INFERES 2. Plures uniones hypostaticas, non esse intensivè excedens præmium, vel unicum nonnisi meritum Theandricum.

RATIO: quia dignitas illarum unionem, est nonnisi ex persona divina, dignitas autem duarum v. g. Personarum, non est intensivè major præ dignitate unius personæ, quod ipsum in eo fundatur, quia dignitas earum est eadem realiter, tota enim sumitur ab essentia.

INFERES 3. Si nomine præmii extensivè majoris, intelligas præmium plurificatum numeratè, & admittas tres infinitudines relativas, eo casu, plures uniones hypostaticæ, erunt extensivè majus præmium unius actus Theandrici, cunctq; plures extensivè infinitudines præmii.

RATIO:

RATIO: quia unum, non est extensivè coæquabile cum duobus, vel pluribus. Quia hoc ipso, illa non essent plura, siquidem non plus haberent præ uno, ut fieret, casu quo unum, coæquabile esset duobus. Ergo etiam, unus actus infinitus, infinitate increata, non est extensivè æquabilis cum pluribus extensivè præmiis dignis, eadem dignitate increata. Quod innui de tribus infinitudinibus relativis, ut intelligatur.

INFERES 4. Si non dentur tres infinitudines relativæ, non erit etiam extensivè major infinitudo præmii, tres uniones hypostaticæ, præ uno merito Theandrico.

RATIO, quia jam destrueretur ratio, infinitudinis extensivæ, fundativa, cum nulla jam esset extensiva infinitudo, hæc enim non apparet, unde peteretur, nisi ex infinitudinibus relativis; & tamen debet ostendi fundamentum illius extensivæ infinitudinis.

DICES. Si poneretur una numero albedo, in pluribus subjectis, essent plura extensivè alba. Ergo & essent tres v. g. uniones, majus extensivè præmium, quantumvis una infinitudine infinitarentur illæ uniones.

RESPONDETUR. Sicut illic plurificaretur album, in ratione subjecti, non plurificarentur tamen albedines, nec essent capaces extensionis, ita & in præsentī plurificaretur præmium, sed ipsæ infinitudines non plurificarentur, quod solum in præsentī intendit illatum, possitque concedi, esse plura extensivè præmia, idque eo casu infinita, sed non plures extensivè infinitudines præmii: quia ad priorem illam propositionem verificandam, sufficit subjectorum ejusdē infinitudinis multiplicatio, cum præmium infinitum, in recto importet ipsum illud præmium, in obliquo autem infinitudinem, & tamen illud rectum supponitur multiplicari, ad verificandam autem secundam propositionem, est necessarium multiplicari, etiam ipsas infinitudines, quæ non multiplicantur, ex eo autem esset necessarium, ipsas infinitudines multiplicari, quia ipsæ illæ, & non subjecta illarum jam tunc importantur.

INFERTUR 5. Si nomine præmii, excedentis extensivè unum meritum, intelligas, quod nihil sit in illo merito, quod æquivaleret illi extensioni, in isto sensu, plures uniones hypostaticæ, non sunt extensivè majus præmium unius actus Christi.

RATIO. Tum quia una persona, licet extensivè, non sit duæ personæ, tamen æquivaleret duabus personis. Ergo etiam unum meritum, licet extensivè non sit plura merita, æquivaleret pluribus meritis, merebiturque plura præmia. Ergo plura præmia, respectu illius, non erunt præmia excedentia extensivè, extensione in uno merito æquivalenter non inclusa, antecedens fundatur in principiis fidei, & in Athanasio censente, in Trinitate nihil esse majus, aut minus; minus autem esset, si una persona non æquivaleret ex-

tensionī duarum, exprimit hoc August. lib. 6. de Trinit. *Tanta est una Persona, quantum tres simul sunt, nec plus aliquid sunt duæ quàm una, quia singule sunt in singulis, omnia in singulis, & singula in omnibus, & omnia in omnibus, & unum omnia.*

Tum quia si unus idemque calor replicetur, & ponatur in pluribus subjectis, tunc unus calor in loco A, non erit extensivè minor, calore eodem in loco B. C. D. quia idem est realiter. Ergo etiam, & perfectio unius actus Theandrici, non erit minor extensivè plurium unionū perfectione, spectatarum quoad principium dignificans. Tum quia, quando est eadem ratio formalis, in pluribus, dignificandi, ac in uno, plura non possunt esse digniora uno, esset enim pluralitas digni, sine plurificatione dignitatis, & tamen sicut non potest esse aliquid dignum sine dignitate, sic nec pluries dignificatum, sine pluries dignificante, quod ipsum ulterius in hoc fundatur, quia ad hoc, ut aliquid dicatur superari ab alio, debet nec æquivalenter illud continere; nam excessus infert, ut hoc non habeatur in excessu, quod continet excedens; si autem excessum, continet æquivalenter, quod habet excedens, quæ jam est excessum? perfectio autem divinitatis deponit, ut una persona, dignitate, æquivaleret duabus.

DICES cum Amico. Alium numero valorem personalem communicari uni unioni, & alium alteri. Ergo plures uniones, erunt extensivè majus præmium.

RESPONDETUR hoc argumento, probari illatum tertium, sed non infringi hoc, quod valor, tributus pluribus unionibus, æquivalenter non continetur, in uno merito Theandrico, vel una unionē.

Punctum Difficultatis 5.

*An ita Persona divina valorem operum au-
geat, ac augeat gratia?*

CONTRA infinitudinem meritorum Christi, argui solet à pari. Non, quod subjectum est dignius, dignitate gratiæ habitualis, eo opera illius, sunt digniora. Ergo neque quo dignior est Persona infinita divina, eo digniora erunt merita illius Personæ. Ut hoc argumentum solvatur.

DICENDUM est. *Non hoc ipso, quia major est gratia, est majus meritum*, consequenter, attendendo ad titulum, non ita crescit dignitas operis à persona infinita, sicut crescit dignitas operis, à majori gratia, est conclusio Vasquez, Medina, Cabrera, Lorca, Zumel, Gerson, favet Scotus. Contra Cajetanum, Suarez, Valentiam & multos alios, & contra Ripaldam, disp. 81.

PROBATUR 1. Quia pro nostra sententia, stat argumentum negativum. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, consequenter nec multiplicanda dignificativa, nulla autem necessitas est, & nullum fundamentum asse-

rendi, quòd, quò major est gratia, eò debeat esse major dignitas operis.

PROBATUR 2. Quia, si quò major est gratia, eò magis dignificat opus, non posset minor sanctus, æqualiter promereri cum magis sancto; sed potest, ut docet ipsemet Lugo, saltemque id non repugnat; nec est ratio, quò defacto non contingat: casu scilicet, quo actus intensiores, & cum majori gratiosa applicatione eliciantur. Major probatur, quando quis non habet principium æquale dignificativum operis, non potest æqualiter dignum opus facere, adeoque æqualiter mereri; quia aliàs, illa dignitas operis, quæ est quasi effectus, haberetur sine sua causa, seu principio: major enim gratia, per te, est principium magis dignificans, minor minus.

Addo, quamvis, intensior actus fiat à filio Dei non adoptivo, scilicet conterente se primum à mortali, quàm à filio Dei adoptivo; non potest nihilominus, non adoptivus filius, condignè mereri vitam æternam: quia non habet principium condigni meriti, est item possibile, ut Christus non ex toto habitu operetur; demus ergo, illum operari ex habitu, ut unum, & sanctum operari ex habitu ut mille, nihilominus ille actus, non potest esse æquè dignus, ac est actus Christi; quia desideratur in actu Sancti, principium dignificativum tale, ac habet Christus, & hæc probant, sine principio dignificante æquali, non posse actum elici æquè dignum.

RESPONDEBIS suppleri illam dignitatem aliunde posse.

CONTRA est; Ergo jam concedis, quòd non sit universale principium, majorandi merita, major gratia habitualis.

PROBATUR 3. Quia allato argumento afferri potest legitima disparitas, quæ sic proponitur. Tunc dignitas operis crescit, pro dignitate personæ, quando totam suam dignitatem, persona operans, refundit in actum; quia verò, totam suam dignitatem, Persona Christi refundebat in actus, & non totam semper dignitatem refundit, persona dignificata per gratiam, in sua opera, fit, ut non semper, secundum dignitatem gratiæ, crescat dignitas actus. Porro quòd non semper, totam suam dignitatem refundat gratia in actum, totam autem Persona VERBI, hoc inde est; quia dignificatio actuum profecta à Persona VERBI, erat dignificatio per modum termini, suppositi, & personæ physicæ, quod si sub illa ratione, erat ratio dignificandi operationes; non poterat plus vel minus dignificare: neque enim plus, vel minus, persona est persona, aut plus vel minus terminat naturam; à qua terminatione, tota dignitas in opera refundebatur; sicut non minus est opus hominis, hæc, quam illa operatio: quia non minus hæc, quàm illa, proficiscitur ab homine; jam autem dignificatio actuum nostrorum, fit à gratia habituali, applicante se, & impendente plus minus; si est ex ap-

plicatione majori vel minori, sicut applicatio non est æqualis, ita nec dignificatio.

OBJICITUR 1. Valor operis, non solum sumitur à bonitate operis, sed etiam à gratia habituali. Ergo sicut, crescente bonitate operis, crescit valor, sic crescente gratiâ, debet esse major valor.

RESPONDETUR. Valorem operis, sumi à gratia habituali, non secundum esse, quod habet spectata; sed secundum modum concurrenti, & applicandi se ad actum, qui non est semper æqualis; sive ille modus concurrenti sit physicus, sive moralis.

OBJICIT 2. Lugo disp. 6. Sect. 2. Gratia, in tantum conducit ad valorem operis, in quantum facit, quòd opus illud, sit opus personæ excellentis, ex hoc enim fit, præmium operis, debere esse excellens præmium, ut sit præmium æstimabile, in ordine ad illam personam; major autem gratia constituit personam excellentiorē.

RESPONDETUR. Quòd gratia dignificet opus, faciendū illud esse personam excellentis, si cætera sint paria, inter hæc autem quæ debent esse paria, est applicatio totalis gratiæ, in ordine ad operandum.

OBJICIT 3. Aldrete. Gratia habitualis facit, ut opus, quòd non erat de congruo, sit de congruo; ergo & major gratia habitualis elevat opus, ut promereatur, cæteris paribus, majus præmium. Antecedens probatur. Quia merebantur Patres antiqui, in gratia constituti, unionem hypostaticam de congruo, quàm non fuissent meriti, si eandem actionem posuissent in mortali.

RESPONDETUR. Si cæteris paribus, non nisi à majori gratia, magis dignificatur opus, ergo non simpliciter verum est, à majori gratia, majorari illud quòd solum vult Conclusio. Paritas non tenet, quia, cum meritum de congruo, in præsentia, sit formalitas & denominatio oriunda, ex suppositione Esse in gratia, si illud desit, nec erit meritum supernaturale: ita tamen, ut ad hoc sufficiat, vel unus gradus gratiæ; adhuc enim salvabitur hæc propositio: est constitutus in gratia. Neque potest intelligi hæc constitutio esse in gratia, fieri ex majori, vel minori applicatione gratiæ, ad constituendum illud esse; sed id in indivisibili consistit; tanquam verificativum hujus propositionis: est in gratia. Jam autem, formalitas majoris meriti, non est denominatio ex sola suppositione majoris gratiæ procedens, potestque intelligi, ad meritum major vel minor gratiæ applicatio, adeoque intelligi potest, cum majori gratia, minus meritum.

OBJICIT 4. Idem, auctoritatem S. Thomæ in 2. dist. 29. q. 1. a. 4. Actum tantò esse magis meritorium, quantò majori gratiâ informatur, idemque habet dist. 27. q. 1.

RESPONDETUR. Intelligendum esse S. Thomam,

mani, quod doceat id verum esse tunc, quando quis utitur habitu, secundum omnes vires habitus.

OBJICIT 5. Ripalda præter jam soluta. Gratia habitualis est pars essentialis valoris, crescens autem perfectione alicujus partis essentialis, non potest non crescere essentialis perfectio compositi; sicut enim se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis.

RESPONDETUR. Quod gratia habitualis sit pars essentialis valoris, sed non desumibilis, nisi ex majori vel minori ejusdem applicatione; concurruntque gratia, ad formalitatem condigni indivisibiliter, sed non ad formalitatem valoris. Sic æquæ est pars, unum alteri uni, quam unum centum, alteri centum, quia in ratione paritas, debet esse indivisibilitas, licet in ratione valoris, majus sint duo centum, quam duo unum; idque ex eo, quia unum, quod est principium numeri, magis & pluries se applicat ad ducenta, quam ad duo. Ita & in præfenti.

INSTAT 1. Ripalda. Ipse Aristoteles, ex majori satisfaciendi dignitate, arguit dignitatem satisfactionis. Ergo idem dicendum de actione meritoria.

RESPONDETUR. Aristotelem loqui de satisfaciendi, cujus dignitas non suscipit magis vel minus, in sui applicatione ad dignificandum.

INSTAT 2. Scriptura significat, cariora esse Deo, quæ sancti majores Deo offerunt.

RESPONDETUR. Quia supponuntur ex tota latitudine, & majori habitus intentione, Sancti illi operari.

INSTAT 3. Quia hoc videtur esse damnatum in Bajo.

RESPONDETUR quod non. Sed hoc damnatum, quod docuerit, infinitum esse valorem obedientiæ Christi, & humilitatis, non autem justitiæ & temperantiæ, quod nos non docemus. Unde hæc major, Personæ operantis sublimitas, in opere bono, non auget rationem meriti, nisi quantum auget rationem virtutis & boni, in tantum damnatur, quatenus extenditur, utpote universalis, etiam ad Christum; quod nos non docemus.

OBJICIT 6. idem. Opera bonitatis finitæ, in Christo sunt meriti infiniti, quia procedunt à gratia infinita; Ergo illa merita sunt majora, quæ procedunt à majori gratia.

RESPONDETUR. Negando, ex eo illa merita esse infinita; sed quia dignificantur à Persona infinita, quæ non potest se magis vel minus applicare, ad dignificandum.

INSTAT 1. Licet voluntas posset limitare concursum efficientem habitus, non potest tamen formalem; Ergo major gratia magis dignificat opus.

RESPONDETUR. Non posse quidem limitare voluntatem concursum formalem; sed nego,

concursum formalem esse dignificativum præcisè; quod etiam agnoscit Ripalda, n. 34.

INSTAT 2. Si res sit, de influxu quasi activo gratiæ, nec hypostasis VERBI, nec gratia, influunt immediatè in opera virtutum, sed mediis virtutibus; & in hoc pares sunt, gratia & hypostasis; si autem sit influxus alius, tunc gratia præstat illum secundum se totam.

RESPONDETUR. Præstat quidem, secundum se totam, quia verificatur hæc propositio: hoc opus licet parvum, & licet non intense factum, proficitur ab homine dignificato gratiâ magnâ; sed non in ordine, ad dignificandum moraliter opus: quia hæc dignificatio habetur à majori applicatione gratiæ, quam facit medio habitu, vel magis cooperando actuali auxilio.

INSTAT 3. Justus ut quatuor eliciat actum intensum ut octo, & justus ut octo eliciat actum in eadem intentione, actus elicitus à justo ut octo erit magis meritorius, quam actus elicitus à justo ut quatuor.

RESPONDETUR. Negando, præcisè plus mereri illum justum, licet ratione aliorum antecedentium meritorum, quibus acquisivit gratiam ut octo, magis sit præmiandus.

OBJICIT 7. idem. Parentibus & amicis, gratiora sunt obsequia filii, & amici, quam servi, & apud Rempub. opera nobilis quam ignobilis, & apud Deum opera magis sancti.

RESPONDETUR. Quoad priores duos, non esse universaliter antecedens verum; si enim patri porrigat cingulum filius, & servus faciat emolumentum millionis, melius est obsequium servi: idemque dicendum de obsequio nobilis, comparato ad obsequium ignobilis; forteque dignitas, in his moralibus, habet se indivisibiliter, hinc non mirum si aliter se habeat, quam se habeant opera sancti, licet, in his ipsis moralibus, aliunde hæc dignitas æquari possit.

DIFFICULTAS IV.

Comparatur infinitudo meritorum Theandricorum cum infinitate peccati.

Comparationes aliquot institui possunt.

Punctum Difficultatis 1.

Instituitur Comparatio cum Peccatis quæ dantur.

QUÆRITUR. An sit altioris ordinis infinitudo operum Christi, quam peccati?

ASSERO 1. Altioris ordinis esse infinitatem meritorum Christi, quam peccati. Est assertum contra Medinam, & contra eos, qui dignitatem satisfactioni Christi ex præcisa acceptione Dei tribuunt, est autem Suarii hæc dis. 4. Sect. 3. & Amici dis. 6. Sect. 1.

RATIO: Autoritas S. Pauli ad Rom. 5. Non sicut

*h 3

sicut delictum, inquit, ita & donum, si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia, unius hominis IESU Christi, in plures abundavit. Circa quem locum S. Chrysost. Serm. II. in cap. 5. ad Rom. Multo, inquit, plura quam debeamus, Christus pro nobis solvit, tantoque plura, quantum guttulam exiguum pelagus excedit immensum. Quod etiam docent Patres ad illum locum, Et copiosa apud eum redemptio.

ASSERO 2. Si infinitas peccati non secundum modum infinitandi sumatur, sed precise secundum rationem increatae & excellentiam divinam, à qua aggravatur; in isto sensu, non est altioris ordinis infinitudo satisfactionis.

RATIO: quia respectu sui, non est altior eadē excellentia, nec æquale, æquali est excellentius.

ASSERO 3. Ex vi modi infinitandi, desumi debere hanc infinitationem majorem.

RATIO: quia datur hæc infinitudo altioris ordinis, ut dictum asserto 1. Hæc infinitudo non potest haberi precise ex principio infinitante, ut dictum asserto 2. Ergo debet peti ex modo infinitandi. Modus autem in hoc stat; quia ut vult Amicus, in opere satisfactorio, includitur excellentia divina, ut forma hypostatica physice unita cum natura operante, in offensa autem, non nisi tanquam taxativum. Deinde ita infinitantur operationes à Persona VERBI, ut exerceatur communicatio idiomatum, inter dignificans & dignificatum; quæ communicatio idiomatum non habetur in peccato. Denique quia ita unitur forma infinitans principio elicitivo illarum operationum, ut illud compleat substantialiter; nihil autem simile habetur in peccato.

DICES 1. Offensa eò est major, quò offendens est vilior, satisfactio è contra eò est altioris ordinis, quò exhibetur à digniori, minus digno; sed offensa est à vilissima creatura, satisfactio autem non est à magis digno, sed ab æquali; Ergo altioris ordinis est infinitudo peccati, præ satisfactione Christi.

RESPONDETUR. Satisfactio eò est altioris ordinis, quò exhibetur à digniori, vel quoad principium dignificans, vel quoad modum unionis, illius dignificativi principii, quia autem excellentior est modus, quo unitur dignificativum operum Christi, quam quo unitur taxativum peccati; ideo adhuc satisfactio ratione illius modi unionis, erit altioris & incommensurabilioris ordinis, præ infinitudinem peccati.

DICES 2. cum Medina. Peccatum est aptum privare Deum proprio esse & essentiali beatitudine, est enim contristativum Dei, adeoque auferens à Deo essentialē felicitatem; & cum felicitas Dei sit ipsum esse Dei, peccatum, quod est aptum contristare Deum, est aptum tollere esse Dei.

RESPONDETUR. Peccatum est contristativum extrinsecum Dei, consequenter non est

aptum auferre esse Dei, independens à tali extrinseco; præcipue autem, quia extrinsecam hanc infelicitatem, supplet felicitas extrinseca, quam habet Deus ex operibus Theandricis; quibus positus, debet etiam hoc ipso supponi esse Dei, tanquam dignificantis illa opera.

DICES 3. cum eodem. Satisfactio Christi immediate est non nisi à natura humana, jam autem peccatum immediate, est contra excellentiam increatae; peccatum rursus meretur poenam extensive infinitam, nulla autem satisfactio, erat extensive infinita.

RESPONDETUR. Satisfactionem immediate esse non nisi à natura humana, in ordine principii elicitivi & effectivi, sed in ordine dignificativi à persona divina. An autem sit dicenda dignificatio illa immediata? est quaestio de voce; si enim per immediatam dignificationem intelligas, quòd à nullo alio ultimo completivè dignificentur merita Christi, & quòd ita offerantur, ut simul suo modo offeratur etiam Persona, in hoc sensu Persona Christi, immediate dignificabat merita Christi. Si autem, per immediatam dignificationem, intelligas dignificationē, quæ supponat nihil aliud prius dignificatum, in isto sensu immediate non dignificabantur opera Christi, quia dignificabantur ex suppositione unionis cum natura; licet autem satisfactio Christi non fuerit extensive infinita, non sequatur, quòd non potuerit altioris ordinis infinitatem participare, nec oppositum probat Medina. Deinde poena peccato debita ita est infinita extensive, ut semper de illa verum sit dicere: est finita, jam autem satisfactio Christi, ita est finita extensive, ut semper de illa verum sit dicere: est infinita quoad dignitatem; jam autem dignius est istud in ratione infiniti, de quo verum est dicere, est infinitum: quam illud de quo semper verum est dicere, est finitum, erit tamen infinitum.

Punctum Difficultatis 2.

Instituatur Comparatio in aliis suppositionibus.

QUÆRES. An satisfactio Christi foret condigna pro occisione hominis, triplici subsistentia divina subsistentis?

ASSERO 1. fore condignam.

RATIO; quia non est major excellentia trium Personarum, quam Personæ VERBI, ut dictum supra. Ergo peccatum, quod specialiter aggravaretur excellentiā trium Personarum, non est majus satisfactioe dignificata à persona VERBI.

ASSERO 2. Adhuc satisfactio illa foret altioris ordinis, quam sit istud peccatum.

RATIO: quia ex dictis, altiori modo participaret infinitatem.

ASSERO 3. Si compararetur unum meritum Theandricum cum peccato illo occisionis, ita ut supponatur triplex tunc committi peccatum, erit illud peccatum extensive majus, præ uno merito.

RATIO

RATIO: quia illic essent tria infinita peccata, hic unum meritum, tria autem extensive, plus sunt prae uno. Quod accipere secundum dicta supra in Illatis.

QÆRES. *An satisfactio Christi foret condigna, pro peccato ipsiusmet humanitatis Christi, si per impossibile peccasset?*

ASSERO 1. *Casu quo Humanitas Christi peccaret*, & ante primum esse peccati, antecederet immediatè ultimum esse unionis Hypostaticæ, satisfactio quæ jam est per acta stante unione Hypostaticâ, condigna foret pro illo peccato.

RATIO: quia illud peccatum, vitalis suppositionis, non plus haberet infinitatis, quam reliquorum hominum peccata, ergo si condigna est satisfactio pro peccatis aliorum hominum, condigna erit etiam pro illo.

ASSERO 2. *Casu, quo per impossibile, suppositum divinum concurreret eo modo ad peccatum, quo concurrat ad satisfactionem, ita ut verum esset dicere: Deus peccat, eo inquam casu, satisfactio Christi foret quidem condigna pro illo peccato satisfactio, non tamen esset satisfactio altioris ordinis.*

RATIO primæ partis est, quia ex eodem principio aggravaretur illud peccatum, à quo dignificaretur satisfactio, ergo illa duo jam se æquarent. Secundæ partis asserti ratio: quia altioris ordinis infinitudo oritur ex unione cum principio satisfaciente, jam autem eo casu, æquè uniretur illud principium, cum eo quod elicitivè ponit peccatum, atque cum eo, quod elicitivè ponit satisfactionem. Ergo non altiori modo participaret infinitudinem peccans ac satisfaciens, quamquam, ut dictum supra, illud peccatum foret majus in ratione malitiæ, reliquis quæ dantur, non in ratione offensæ.

ASSERO 3. *Casu, quo per impossibile peccaret humanitas Christi, retentâ unione hypostatica, ita tamen ut non influeret in illud peccatum Persona VERBI, eo modo quo influet in merita, jam tunc satisfactio Christi pro illo peccato, & foret condigna, & simul esset altioris ordinis præ illo peccato.*

Quod foret condigna.

RATIO est, quia ex eodem principio aggravaretur peccatum, & attolleretur valor satisfactionis, nempe ab excellentia infinita.

Quod etiam foret altioris ordinis.

RATIO est: quia eo casu, haberet se respectu satisfactionis VERBUM, tanquam forma hypostatica, & cum communicatione idiomatica, quod tamen jam, secundum formatam suppositionem, non conveniret illi peccato.

Contra assertum I.

DICES 1. Peccatum illud privaret naturam humanam personalitate increatâ VERBI, ergo ratione damni foret infinitum.

RESPONDETUR. Concedo totum. Et nego, tali damnificativo non posse esse æqualem satisfactionem Theandricam, siquidem tunc

ab eodem principio peteretur infinitudo; nec apparet, cur perditioni unionis non æqualeat retentio ejusdem, idque in satisfactionem oblata. Addo, damnum quod tunc inferetur, non est damnum Dei, sed damnum naturæ illius creatæ, quod damnum, in ordine ad satisfaciendum, hic & nunc considerari non debet: quia satisfactio non fit illi naturæ damnificatæ, sed Deo, naturamque damnificatam, tanto intervallo, superat satisfaciens Deus.

DICES 2. Unio illa, quæ tunc destruitur, est unio immediatè dignificata, actiones autem immediatè non dignificantur, unio item essentialiter respicit VERBUM, non respicit satisfactionem, cum possit eadem numero satisfactio elici à puro homine; Ergo satisfactio Christi, peccato illi non foret condigna.

RESPONDETUR. Quamvis satisfactio immediatè non dignificetur, sufficit, quod persona satisfaciens immediatè suo modo ingreditur satisfactionem, cumque idem sit immediatè & mediatè dignificans, adhuc erit in ratione dignificativi æqualitas. Negatur item, quod quamvis satisfactio non respiciat essentialiter personam divinam, si tamen ab illa dignificatur, non sit æqualis.

DICES 3. Eo casu, illud peccatum læderet Deum in propria natura assumpta, privando Deum illâ humanitate dignificata, ergo.

RESPONDETUR. Quia satisfactio Christi Theandrica supponeret etiam naturam unitam VERBO, atque adeo habentem id, quo erat privata persona, ut illius peccati, hoc ipso jam erit adæquatio; præcipue cum eadem excellentia aggravet illud peccatum, & satisfactionem attollat.

Contra assertum II.

DICES. Satisfactio, ut ponatur condigna, debet esse à persona digna, sed persona illa divina non esset digna, esset enim peccatrix.

RESPONDETUR. Illam personam, quæ esset peccatrix, non posse ponere condignam satisfactionem, quia tamen supponitur, per impossibile, retinere adhuc suam dignitatem, ex vi illius suppositionis, adhuc esset digna, & potens principiare satisfactionem; quod si supponas, non retinere jam tunc dignitatem suam personam divinam, in isto casu, nec satisfacere posset.

Contra assertum III.

DICES 1. cum Suarez disp. 4. Sect. 3. hanc suppositionem esse impossibilem & indignam Deo, & ex ea sequi quodlibet: nam si ponas Christum peccare, & durare unionem, ille homo posset satisfacere, quia esset infinite gratus Deo, & Deus ipse: & non posset, quia esset inimicus Dei.

RESPONDETUR. Hanc suppositionem non esse indignam, quia ut ait Vasquez, non est indigna illa suppositio: An si Spiritus S. non procede-

cederet à Filio, distingueretur à Filio? nec ex ea sequetur quodlibet: nego enim, quòd illa persona ita esset inimica Deo, ut non possit à se auferre suppositionem inimici, si velit.

DICES 2. Si ponerentur simul in homine peccatum & gratia, illius hominis opera non possent esse condignè meritoria vitæ æternæ, ergo nec in dicto casu, essent condignè satisfactiva opera Christi.

RESPONDETUR. Dubium esse antecedens apud aliquos, & negat illud Amicus disp. 6. Sect. 5. Disparitas etiam hæc assignari potest, quia in persona habente peccatum & gratiam, peccatum cum sit infinitum in genere offensæ, habet rationem principalis, trahitque ad suam conditionem, quantum potest, etiam actiones, saltemque destruit in illis rationem condigni. Si autem in Christo daretur per impossibile peccatum, & intelligatur manere Persona divina, habebit adhuc rationem principalis, adeoque poterit se reconciliare si velit. Addo, positâ aliquâ actione mala à persona regia, contra alium regem, si non intelligatur manere jam persona regia, sed effici plebeja, non habebit titulum, dignificandæ suæ satisfactionis, sed si maneat in eadem regalitate, aderit hic titulus: ita & in præsentia.

DICES 3. Illa opera essent profecta ab humanitate privata omni auxilio gratiæ: Ergo eo casu illa opera non essent condigna satisfactio.

RESPONDETUR. Posset illa persona restituere se ad auxilia gratiæ, adeoque facere se condignè satisfaciendum.

Punctum Difficultatis 3.

An unumquodque opus Theandricum sufficienter satisfaciat?

EUndem fermè titulum sic proponit Aldrete disp. 10. Utrum infinitus valor operum Christi, sit de se, in ordine ad præmium, tantæ excellentiæ, quantæ est dignitas Personæ Christi? Sensus utriusque tituli hic est: an omnia opera Christi habeant æqualem valorem? an scilicet unumquodque opus Theandricum dignificetur dignitate tantâ, quantâ dignificatur VERBUM? ac, quod sequitur: an unumquodque sit sufficienter satisfactivum, pro offensis mortalibus?

DICENDUM est. *Valorem operis Theandrici crescere proportionem arithmeticâ; & unumquodque esse sufficienter satisfactivum pro mortali.*

PROBATUR 1. Conclusio. Tum quia, si nihil obsit, opera Christi Theandrica sunt quàm maximè dignificanda, cum habeatur hujus dignificationis fundamentum in Patribus, ita merita hæc dignificantibus, ut visum supra; major autem haberetur valor, si verificetur conclusio. Tum, quia nihil obest, præcindi filum despicabiliter sentiendi de operibus Christi, deprimendi quæ unum, comparatè ad aliud. Tum, quia non apparet, quid, si ab æquali principio di-

gnificantur, & quod indivisibiliter se habet in modo dignificandi, qui inquam hoc ipso, non habebitur jam fundamentum asserendi, quòd æqualiter dignificentur; & si fieri potest, ut non omnia crescant in dignitate æqualiter, poterit opus Christi, saltem infimè dignum, ab aliquo opere excellenter digno. alicujus puræ creaturæ, æquari: non enim erit ratio, cur jam ita decrescere non possit; & si recurras ad meram improprietatem, ex tali specie actionis ortam, ad eum modum, quo intellectio actionis levissimam, æquare non potest intensissimam sensationem, restabit querere, cur non sit illa inæqualitas, sufficiens titulus asserendi, omnes illas actiones in ratione digni esse æquales, licet poni debeat inæqualitas, in ipsis rationibus materialibus.

PROBATUR 2. Omnia opera, quæ proficiuntur ab homine, sunt æqualia quoad valorem, ut censeantur pro operationibus hominis; Ergo & omnia opera Theandrica habebunt æqualem valorem; sicut enim illa sunt æqualia, quia illorum principium est homo, ita & hæc, quia principium illorū dignificativum est Deus.

PROBATUR 3. Tum, quia vel de singulis operibus Christi, verum est dicere: hoc opus est dignificatum dignitate increatâ, vel non de singulis; si non de singulis, ergo non erunt, ut supponuntur Theandrica; si de singulis, ergo æqualiter erunt omnia dignificata, utpote idem dignificativum habentia, nempe ex verificatione hujus propositionis; Est opus dignificatum dignitate increatâ. Tum quia, si non essent æqualia quoad valorem, deberet ostendi principium inæqualitatis: hoc non habetur ex principio dignificativo, sunt enim ejusdem suppositi divini; Non ex modo communicandi dignitatem, quia hic fundatur in unione substantiali cum principio eliciente, hoc est, natura. Tum, quia omnes actus divini immanentes, in se, substantialiter sunt æquales, ob identitatem entitativam eandem; Ergo & actus Theandrici erunt æquales, ob identitatem dignificativi, & modi dignificandi: & si unum infinitum non est majus altero, casu quò ponantur omnia opera infinitè digna, ut poni debent, hoc ipso omnia æqualia erunt.

OJICIT 1. Aldrete. Ob majorem gratiam habitualement, non crescit valor operis æqualiter; Ergo nec in præsentia.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia in casu antecedentis, potest haberi major & minor applicatio gratiæ, adeoque major & minor dignitas; non potest autem major esse applicatio principii dignificativi, quod est persona divina. Rursus, valor ille est finitus, non est autem necesse, ut unum finitum non sit majus altero; jam autem opera Christi sunt dignitatis infinitæ, unum autem infinitum, non potest majus esse altero.

OBJI-

Objicit 2. Idem. Stat optimè, merita Christi Domini esse valoris simpliciter infiniti, & ex majori gratia, non crescere valorem proportionem arithmetica: Ergo etiam stabit, merita Christi esse valoris infiniti, & tamen non crescere proportionem arithmetica.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia in casu antecedentis, non convellitur principium; Unum infinitum, non potest esse majus altero: quod convelleretur in casu consequentis. Deinde quamvis non crescat valor operis, proportionem arithmetica, ex majori gratia, potest esse meritum Theandricum infiniti valoris, quia habet principium dignificativum infinitum, cum communicatione idiomatum, se dignificans, quem titulum non habet gratia; jam autem si habetur dignificans principium infinitum, non poterit jam principium inæqualitatis assignari.

Objicit 3. Dignitas personæ, intra certam congruitatem operis, licet habeat vim elevandam, totam illam congruitatem ad rationem meriti condigni, non tamen potest elevare opus, ultra congruitatem ipsius, ut promereatur tantam excellentiam, quanta intelligitur in remunerante.

RESPONDETUR. Etiam positâ æquali dignificatione operum Christi, secundum proportionem arithmetica procedente, non sequeretur, elevanda illa opera, ultra suam congruitatem. Nego item, non congruere eis excellentiam, quanta est in ipso remunerante; idque ex eo, quia dignificans principium meriti, est æqualis dignitati remunerantis.

Objicit 4. Idem. In creatis, licet quod majore est dignitas personæ operantis, eò magis, ceteris paribus, præmium augeatur; non tamen quodlibet ipsius opus censetur dignum, ut nobilitatem, seu personæ dignitatem omnino duplicet: Ergo idem in præsentis dicendum.

RESPONDETUR. Quia in casu antecedentis est dignitas finita, intervenit item major vel minor applicatio, ideo habetur titulus minoritatis vel majoritatis; nihil horum est in casu consequentis. Deinde (quod etiam ad alias materias applicari debet) duplex est dignificatio, 1. ex principio, physice non intrante completionem substantialem ipsius operantis: talis est dignitas moralis: altera est dignificatio, petita ex principio physice intrante completionem substantialem; prior illa dignitas admittit majus & minus; quia illa sequitur conditionem moralitatum, moralitates defumuntur à circumstantiis, quæ non semper æquales, adeoque nec dignificatio ab illis pendens, erit æqualis. Jam autem, quando est dignificatio, ex principio physice intrante completionem substantialem, hoc ipso debent esse omnia opera æqualiter dignificata, quia influet in illa titulo physico; & quia non minus physice, hoc opus est hujus principii physici, quam illud, ideo non minus

dignificatur hoc, quam illud; cum dignificetur titulo complementi physici. Quia autem opera Theandrica à persona divina, intrante completionem substantialem, ideo illa semper æqualis dignitatis erunt; sicut omnia opera hominis, sunt æqualiter hominis.

Objicit 5. Non augetur ita valor operum Theandricorum, ut crescat ad dignitatem æqualem actus immanentis divini, & tamen est opus Theandricum infinitum simpliciter: Ergo & opera Theandrica, quamvis non sint æqualia, nec crescant proportionem arithmetica, adhuc erunt infiniti valoris.

RESPONDETUR. In casu antecedentis, datur principium inæqualitativum, nempe defectus identitatis principii dignificantis, cum dignificato, quæ identificatio habetur in actu immanenti, unde de illo, verum est dicere, quod sit Deus, non autem de actu Theandrico; in casu autem consequentis, non potest ostendi principium inæqualitativum.

INSTAT. Inæqualitas in casu antecedentis, non debet peti, ex defectu identitatis; quia non est identitas, cum dico: Homo est Deus: & Deus est homo: & tamen verificatur hæc propositio.

RESPONDETUR. Cum dico, Deus est homo: ly homo supponit pro persona, quæ eadem est Dei & humanitatis assumptæ, adeoque etiam hic est identificatio quoad personam. *Ex dictis*

INFERES. Si unum opus æquè est dignum ac reliqua, si reliqua sunt sufficienter satisfactiva pro mortali, etiam unum æquè erit satisfactivum.

DIFFICULTAS V.

An satisfactio Theandrica sit ex rigore justitiæ?

Hæc quæstio tota fermè decisa est in materia de Justitia, ubi disputatum: An inter Deum & creaturam possit intercedere perfecta justitia? aliqua tamen adhuc expendenda in terminis, quos ordinariè auctores, nonnisi in præsentis, discutunt.

Quod ad statum quæstionis attinet. Non quæritur hic, an satisfactio Christi fuerit æqualis offensæ: in quo sensu veteres Theologi, hanc quæstionem, sub præfixi à nobis tituli terminis, examinabant, hoc enim jam decisum est supra; sed sensus est: An fuerit ex rigore justitiæ, hoc est servando conditiones ad justitiam, quæ specialis virtus est, requisita? porro nomine rigorosæ justitiæ, non venit justitia, prout opponitur metaphoricæ, in hoc enim sensu Christus ex rigore justitiæ satisfecit, non enim metaphoricè ejus satisfactio abolet offensam; sed nomine rigorosæ justitiæ, ut dixi, venit justitia, unâ cum omnibus suis conditionibus accepta.

In præ

In presenti attendi solet ad sex conditiones justitiæ rigorosæ. 1. est alteritas satisfaciens & offensus. 2. ut sit ab ipso debitore. 3. ut non sit gratiosa condonatio, sed talis ut non possit non acceptari. 4. ut fiat ex proprio, & non ex acceptis à creditore. 5. ut fiat non ex debitis alijs: 6. ut non fiat ex gratia creditoris.

Inquirendum imprimis venit, an in satisfactione Christi intercesserit alteritas perfecta, inter satisfaciens & eum cui satisficit? Perfectam alteritatem agnoscit Suarez disp. 4. Sect. 5. quæ est ratione diversarum naturarum liberarum, quarum una poterat offerre, & alia acceptare satisfactionem: Lugo disp. 4. Sect. 1. ubi num. 2. dicit, ad satisfactionem suppositorum, & Amicus disp. 6. Sect. 7. num. 209.

Punctum Difficultatis 1.

An in satisfactione Theandrica sit alteritas rigorosa?

EXPLICANT 1. aliqui alteritatem sufficientem à 1. specialem justitiam, eamque dicunt fuisse in satisfactione Christi; quia satisfactio illa, exhibita est personæ Patris, à persona Filii, naturam humanam terminante: inter personas autem, propter distinctionem realem earundem, reperitur sufficiens alteritas. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum, quia expressè dicit Paulus: *Erat Deus in Christo, mundum reconcilians sibi*, ergo non soli Patri. Tum, quia illi facta est satisfactio, qui erat offensus; offensus autem ratio, competit toti Trinitati: quia cum communis sit toti Trinitati excellentia, contra quam agit peccatum, etiam ratio offensus tribui debet toti Trinitati: Ergo & reconciliatio debet esse totius Trinitatis. Tum, quia communis est voluntas omnibus tribus, & quia placari, directivè ad intellectum, jam autem proximè ad voluntatē spectat; hoc ipso, quia dicitur placari Pater satisfactione, dici debet placari filius, & tota Trinitas; cum sit, & intellectus, & voluntas, personarum omnium, una. Quando autem in Scripturis dicitur, quod *habeamus Christum advocatum apud Patrem*, nomine Patris, intelligitur Trinitas, cujus totius erat Christus quæ homo; & sicut cum dico, *Pater noster*, non intelligitur sola prima Trinitatis Persona; sic, nec cum dicitur, *advocatum habemus apud Patrem*, debet intelligi aliud, quam Deus Trinitas.

EXPLICANT 2. aliqui, accepto fundamento ex Albertino corollario 18. ex principio philosophico; quia scilicet Christus, prout terminans naturam humanam, satisfecit toti Trinitati, & sibi ipsi non quomodocumque spectato, sed prout terminanti naturam divinam; quia quamvis sit eadem persona satisfaciens & acceptans: ut tamen satisfacit, habet speciale jus, in operationes humanitatis sibi unitas, quod non habet, quatenus acceptans, eo quod habeat ratione perso-

nalis unionis dominium speciale, in operationes Christi, quale dominium non habent aliæ personæ. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia VERBUM prout terminans naturam humanam, à seipso, prout terminante naturam divinam, non dicit distinctionem realem, ergo nec alteritatem realem; quæ tamen ex Aristotele requiritur ad justitiam rigorosam, ut alibi dictum. Negatur item Christum habere dominium speciale, in opera humanitatis. Ratio: quia dominium speciale non potest esse, sine speciali jure utendi re aliqua, secundum rationabile placitum; speciale autem jus utendi ad placitum, non potest esse sine speciali voluntate; esset enim actus specialis, sine speciali principio: jam autem VERBUM non habet specialem voluntatem, quia nec specialem naturam, quam supponit voluntas.

DICES. Justitia non attendit ad diversitatem personarum, nam inter dominum & servum, est diversitas personarum, nec tamen intercedit justitia.

RESPONDETUR. Justitiam duobus stare, diversitate dominorum, & diversitate personarum, nec unum sine alio, justitiam specialem salvare potest; & quia deest diversitas jurium, inter dominum & servum, quæ talem; ideo deest etiam justitia specialis.

EXPLICAT 3. Amicus. Quamvis completum principium operandi sit suppositum, formale tamen, penes quod est potentia proxima operandi, est natura, à qua suppositum denominatur liberè operari: cum ergo in Christo sint duæ naturæ, perfectæ liberæ, distinctæ realiter; erit distinctum principium formale. Quo satisfaciendi, & cui sit satisfactio: Ergo idem suppositum, unâ naturâ satisfacere potest, & aliâ satisfactionem acceptare, ut creditor. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia alteritas naturæ humanæ, non plus hic confert, nisi id, ut sit, in quo satisfacit Persona VERBI; sed non id, quod satisfacit; jam autem hic quæritur, de principio, quod satisfacit: præcipuè autem, quia si non admittatur justitia creaturæ erga Deum, non erit illic alteritas jurium, etiam respectu diversarum naturarum. Denique quærere restabit; Cur sufficiat alteritas petibilis non nisi ex naturis?

DICES 1. Christus ut homo, veram & propriam obedientiam, orationem, & religionem præstabit sibi, ut Deo: Ergo poterat offerre & satisfactionem.

RESPONDETUR ex mente S. Thomæ hic q. 20. a. 1. ad primum: *Dicendum*, inquit, quod *Cyrillus & Damascenus negant, Christum esse dominum sui ipsius, secundum quod per hoc importatur pluralitas suppositorum.* Unde negatur jam Antecedens.

DICES.

DICES 2. Hic homo Christus, habet proprium dominium, per voluntatem humanam, suorum actuum: Ergo poterat ex iustitia satisfacere.

RESPONDETUR. Hic homo Christus, habet libertatem suorum actuum, in ordine ad illos ponendos vel non ponendos, sed non in ordine ad illos, dominio Dei subdendos, vel non subdendos.

DICES 3. Si Christus per assumptam naturam peccaret, veram injuriam faceret Deo; & angelus naturam humanam assumeret, posset esse inter illas voluntates injuriatio & satisfactio: Ergo idem dicendum in presenti.

RESPONDETUR. Peccatum non esse proprie injuriam Dei, voluntas etiam illa angelica & humana, non posset facere injuriam Aristotelicam.

Atque aliorum explanationibus.

PRÆMITTO I. *Quis sit sensus istarum trium reduplicatarum? Christus ut homo. Christus ut Deus. Christus secundum humanitatem.* Hæc reduplicatio, Christus ut Deus, importat solam rationem Deitatis, vel personæ divinæ, cum exclusionem eorum, quæ illi competunt, ratione conjunctionis, cum natura humana. Ratio: quia nisi excludantur hæc, deberent verificari falsæ & absurdæ propositiones; quod ipsum probatur; falsa est hæc propositio: Christus quæ Deus est mortuus; quia quæ Deus, importat Deitatem, Deitas autem mori non potest; quæ propositio vera esse deberet, si in reduplicativa illa, non excluderentur ea prædicata, quæ conveniunt Christo, ratione conjunctionis cum natura humana. Hæc reduplicativa, Christus ut homo, importat non solum ea, quæ Christo conveniunt ratione humanitatis præcisè sumptæ, sed & ea, quæ conveniunt ei ratione conjunctionis cum persona divina, & sic, vera est hæc propositio, Christus redemit quæ homo, quia redemptio non soli præcisè naturæ humanæ, sed naturæ prout unitæ cum Persona VERBI competit; differentia autem harum reduplicatarum, inde sumitur: quia Christus, in ratione Dei, non constituitur ullâ ratione humanitatis, ideoque illa reduplicatio, ut Deus, excludit omnia humana; è contra, in ratione hominis constituitur aliquo divino, ly enim homo supponit principaliter pro persona, quæ in Christo est nonnisi divina, licet secundariò importet etiam naturam humanam. Cæterum si ly homo, non reduplicet ex circumstantiis rationem termini & Personæ, sed solam naturam, coincidet cum reduplicativa tertia, de qua mox. Et ita, quando S. Thomas, negat hanc propositionem: Christus quæ homo est Deus, licet concedat hanc: Christus, in quantum est hic homo, est Deus; sumit illam priorem reduplicativam, tanquam reduplicantem solam naturam, & non complementum naturæ, h. e. personam. Reduplicativa hæc, Christus secundum humanita-

tem: in suo genere, similis est primæ allatæ reduplicativæ; sicut enim prior importat solum esse divinum, sic & posterior, importat solum esse humanitatis; sicut prior non importat ea, quæ illi conveniunt ratione unionis cum natura humana: sic nec hæc importat ea, quæ illi conveniunt ratione unionis cum persona divina.

PRÆMITTO 2. *Falsam esse hanc propositionem; Christus satisfecit secundum humanitatem.* Ratio: quia secundum humanitatem, non habet dignitatem ullam cum offenso. Falsa item hæc, rigorosè loquendo; Christus ut Deus satisfecit; quia ut Deus, non est principium actuum satisfaciendi, & non importat quicquam nisi divinum; cum tamen satisfactio etiam aliquid creatum importet: vera ergo erit rigorosè in isto sensu, Christus quæ homo satisfecit, ly quæ homo non accipiendo pro humanitate præcisè, sed simul pro persona divina eandem terminante. Quia nihilominus principium satisfactionis duo dicit, & principium elicitivum, & principium dignificativum; casu, quo in aliqua propositione velimus explicare solam virtutem agendi, seu principium elicitivum, rectè dicemus, Christus secundum humanitatem satisfecit; casu autem, quo velimus reduplicare principium dignificativum, prior propositio falsa erit, hæc autè vera: Christus ut Deus satisfecit, h. e. secundum rationem personæ divinæ, dignificavit satisfactione.

PRÆMITTO 3. *Quando quaritur: An satisfactio Theandrica, sit satisfactio rigorosæ iustitiæ? quaritur de illo, prout est condigna, quæ condigna non est, nisi prout proficiscitur à natura terminata personâ divinâ. His Præmissis*

ASSERO I. *Ad Aristotelicè sumptam iustitiam, requiritur alteritas, seu distinctio suppositum.*

RATIO: quia Aristoteles iustitiam appellat virtutem ad alterum, ut dictum alibi: jam autem alter est nomen personæ. Rursus Aristoteles reprehendit locutiones has, Anima net, ædificat, &c. Sed vult dici, v. g. Berta net, Sophroniscus ædificat; quod si per illum anima non ædificat, nec natura satisfaciet, sed suppositum. Denique quia Aristoteles separabilitatem suppositi à natura non agnovit, consequenter si requisivit alteritatem, requisivit etiam suppositi alteritatem.

ASSERO 2. *Satisfactionem Christi, non fuisse ex iustitia rigorosa Aristotelica.*

RATIO, quia inter suppositum satisfaciens, & inter eum cui satisfaciebat, non erit alteritas: Satisfaciebat enim Deo & sibi ipsi, jam autem non erat alteritas, inter Deum, & inter illum et ipsum. Et hoc voluit S. Thom. 2a. 2æ. q. 58. a. 2. in corpore, iustitia, inquit, propria (supple Aristotelica) requirit diversitatem suppositorum; & ideo non est nisi unius hominis ad alium; & 3. p. q. 20. a. 2. ad secundum, & ad primum.

ASSERO 3. *Non videtur, cur rigorosa iustitia (licet non Aristotelica) non possit dari, inter duas naturas.*

RATIO:

RATIO: quia si alteritas Personarum fundat iustitiam Aristotelicam, cur non fundabit alietas naturarum? præcipuè, cum duæ illæ naturæ, habituræ sint distinctas voluntates, distincta bona, si cætera adsint. Et certè, posito quod subsistentia sit realitas, vel modus, si hodiè Deus omnes nos spoliaret nostris subsistentiis, nunquidné jam furtum non daretur, & restitutio? Aristoteles autem, non agnovit aliam alteritatem, nisi suppositorum, quia non agnovit separabilitatem naturæ à supposito.

ASSERO 4. *Satisfactionem Christi, si spectetur prout profecta à natura, adeoque, non habens condignitatem cum offensa, habere sufficientem titulum alietatis.*

RATIO: quia eo casu suppositionis, est perfecta alietas, inter satisfaciendam naturam humanam, & inter eum cui satisficit, nempe Trinitatem. Sed licet non deficiat alietas requisita ad iustitiam rigorosam, aliunde erit defectus.

ASSERO 5. *Satisfactionem Christi, prout est condigna, prout involvit personam divinam, nullo modo, aut Aristotelicè, aut aliâ acceptione, rigorosè iustitiales esse.*

RATIO, quod non sit Aristotelicè iustitialis, est: quia satisfactio condigna importat Personam VERBI dignificans, & Persona VERBI cui fit satisfactio, non sunt personæ distinctæ.

Quod etiam aliâ acceptione non sit rigorosè iustitialis, ratio est: si satisfactio illa non fuisset profecta à natura humana, sed præcisè nonnisi à Persona VERBI, satisfactio illa non esset ullo modo rigorosè iustitialis; jam enim non diceret alteritatem, adeoque nec æqualitatem, si autem non diceret æqualitatem, nec diceret iustitiam; sed satisfactio Christi quæ condigna, nullo modo proficiscitur à natura humana, sumit enim dignitatem ut dictum est à VERBO: Ergo quæ condigna, nullo modo est iustitialis.

INFERES, Quod Obedientia, Religio, Oratio, Aristotelicè accepta, alteritatem suppositorum requirant. Ratio: quia requirit per illum alteritatem naturarum, adeoque & suppositorum. Sed concessio, quod Obedientia, Religio, &c. non requirant alteritatem in sententia Aristotelis, non sequitur eam non requiri à iustitia; quia cum illæ priores virtutes non sint iustitiæ rigorosæ, possunt non requirere alteritatem rigorosam, secus de iustitia rigorosa sentiendum.

Punctum Difficultatis 2.

De aliis duabus conditionibus iustitiæ rigorosæ.

Quod attinet ad Conditionem, ut sit ab ipso debitore.

ASSERO 1. *Offensa Dei, quæ illi inferitur per peccatum, quamvis non sit injuria rigorosa, ut suppono ex materia de iustitia, nihilominus maximè accedit ad injuriam, ratione honoris læsi.*

RATIO: quia peccatum, est saltem latiori modo sumpta, injuria Dei: Ergo est, saltem latiori modo, diminutio in bonis Dei. Sed hæc diminutio non est in bonis, quæ appellantur fortunæ, quia aliàs omne peccatum deberet esse furti species, quod non est, nisi ad figuratas locutiones recurras. Non etiam est injuria in bonis famæ, aliàs omne peccatum involveret blasphemiam, vel detractionem: Ergo debet esse in bonis honoris.

ASSERO 2. *Offensa, facta per læsionem honoris & excellentiæ, non posse fieri satisfactionem rigorosè iustitiales, nisi ab eo in persona, qui ipse læsit.*

RATIO: quia tunc non fit satisfactio ex rigorosa iustitia, quando opere aliquo posito, is qui offensus est, potest rationabiliter retinere aversionem; sed posita quæcunq; satisfactione pro honore læso, si non fiat ab eo, qui læsit, potest offensus rationabiliter retinere aversionem; quod probatur, quia potest semper exigere hunc in individuo honorem, qui honor, hic in individuo, non exhibetur nisi ab hac persona, cum honor definitivè sit, testificatio nostræ opinionis de aliena excellentia, ut docet Less. lib. 2. de iustitia, cap. 11. dubit. 1. Quod autem possit exigere hunc in individuo honorem, ratio est. Tum quia habetur hoc in humanis, si enim rex, alium regem, in honore lædat, potest læsus satisfactiones aliorum regum rationabiliter non recipere, & exigere, ut lædens in persona suppleat. Et certè quis neget possibilem esse talem injuriam, cui ex rigorosa iustitia satisfieri non possit, nisi ab ipso injuriante; talis autem commodius inveniri non potest, quam injuria honoris. Tum, quia non potest esse satisfactio condigna, per talem actum, quo posito, æquè potest, manere læsus rationabiliter aversus, ut ante; hoc in præsentia contingit: quia potest dicere; hic honor est mihi non indebitus, sed insuper, est mihi debitus honor ab illo, qui me inhonoravit. Tum quia, vel habetur titulus honoris personalis exhibendi, vel non habetur: si habetur: quæcunq; satisfactione ab alio posita, nondum ponitur verificativum hujus propositionis: Ponit obligationem personalem. Si autem non habetur jus; cur non? & quid in tali titulo repugnat? & si dantur actiones, quæ ab alio suppleri non possunt, ut vitales, quæ tales; cur idem dicendum in præsentia? Deniq; haberi potest injuriatio activa personalis sita in hoc; Non dolorem tantum, si me hic non læsisset; Ergo potest etiam dari titulus satisfactionem personalem exigendi.

DICES 1. Quamvis iustitia vindicativa exigat poenam, nonnisi delinquentis, id tamen non exigit commutativa: hinc Joanni æquè fit satis, sive Petrus illi reddat debitum, sive Paulus pro Petro; jam autem satisfactio pro peccato, est satisfactio ex iustitia commutativa.

RESPONDETUR. In iustitia commutativa circa

circa bona fortunæ, vel famæ, posse satisfactio-
nem fieri, ex rigorosa justitia, ab alio, quam ab
eo, qui læsit; non tamen in honore læso: dispa-
ritas peti debet ex definitione honoris, qui est
testificatio nostræ opinionis de excellentia a-
liis, non est autem opinio nostra, nisi illam ex-
erceamus ipsi; jam autem restitutio famæ vel
pecuniæ, nihil habet tale, quod importet actio-
nem hujus; petantur disparitates superiores, ex
allatis immediatè rationibus.

DICES 2. ex Aldrete disp. 12. Sect. 2. Si cre-
ditor dicat se potius velle pretium, quam equū
v.g. sic satis ex justitia, reddendo pretium: Er-
go similiter, si offensus dicat se malle alium ho-
norem exhibendum, à persona quæ non læsit,
fieri satis ex justitiæ rigore.

RESPONDETUR. Cum jam cedat juri, ad
hunc in individuo habendum ab hoc honorem,
quid mirum, quod non adsit jam obligatio: sed
quaeritur: fletne satis justitiam, non positā
hac cessione? Disparitas etiam dari potest, quia
in casu antecedentis non incurritur ulla obli-
gatio personalis, sed obligatio tantum ponendæ
æqualitatis in rebus: hinc nec remitti debet ul-
la obligatio personalis, sed tantum determinan-
da materia æqualitatis; jam autem in honore
læso, incurritur obligatio personalis, conse-
quenter vel dimitti debet ab offensus, vel fieri
satis ab inhonorante; videturque satisfactio pro
honore læso, attendere suo modo ad personam,
ut attendit distributiva.

DICES 3. cum eodem. Sufficenter quoad
prudenter æstimationem, debitum persolvitur,
si ipse debitor, cum impotens sit satisfacere
pro illata injuria, velit alium id facere; sic enim
debitor testificatur excellentiam alienam.

RESPONDETUR. Si jam testificatur ille
ipse, testificari quo modo, quo habetur in ar-
gumento, debet; concludetur exinde, quod
hæc obligatio non tollatur, sine personali satis-
factione. Addo in hoc & aliis casibus similibus,
auferri posse obligationem realem, sed non per-
sonalem, nisi per actum honoris profectum ab
ipso, qui ante inhonoravit; casu, quo non in-
tercedat condonatio.

ASSERO 3. *Satisfactionem Christi caruisse hac
conditione.*

RATIO: quia Christus nunquam erat, is qui
læsit honorem Dei; adeoque satisfactio ab illo
posita, non est satisfactio ab eodem qui læsit.

DICES 1. Sufficere satisfactionem positam,
ab eadem natura in specie.

RESPONDETUR. Quod non, quia nec in hu-
manis, satisfactio pro honore læso, posita à simi-
li individuo, sufficiens est.

DICES 2. Sufficit, ut is, qui satisfacit, reci-
piat se debitum ejus, qui inhonoravit.

RESPONDETUR. Non sufficit: quia manet
juxta dictis personalis satisfactionis exigendæ.

DICES 3. Is qui assumit officium redimendi

captivum, satisfacit ex justitia, dando pro illo
quod exigitur: Ergo etiam idem dicendum de
Christo.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia
satisfactio quæ fit collatione pecuniæ pro ca-
ptivo, est satisfactio in genere bonorum fortun-
æ, quæ eadem sunt, à quocunque dentur; jam
autem satisfactio pro honore læso, non est ea-
dem, ex dictis.

QUOD 3. CONDITIONEM. *Ut non sit gra-
tiosa condonatio, sed ut debeat acceptari.*

ASSERO 1. *Ad satisfactionem rigorosam, re-
quiritur ut sit talis natura, ut ea posita, non possit ra-
tionabiliter non illam acceptare offensus.*

RATIO: quia hoc ipso convinceretur non
esse illam æqualem; si enim esset æqualis, non
adeffet titulus, rationabiliter illam non acce-
ptandi.

ASSERO 2. *Satisfactionem Christi potuisse non
acceptari.*

RATIO: quia quæcumque satisfactio Chri-
sti posita, poterat adhuc Deus exigere persona-
lem satisfactionem ab homine: Ergo satisfactio
illa poterat non acceptari. Et certè, si satisfac-
tio Christi non poterat non acceptari; vel non
poterat non acceptari, supposito decreto Dei
decernentis, quod Christus susciperet partes
hominis, in ordine ad satisfaciendum, vel ante
illud decretum? non ante decretum, quia ante
hoc decretum, nec poterat supponi ipsa huma-
nitas terminata à Persona divina: Ergo nec o-
pera illius acceptanda; si verò post decretum:
Ergo sicut illud decretum est gratiosum, virtua-
lisque cessio non exigendæ personalis satisfactio-
nis, ita & acceptatio illorum meritorum, erit
gratiosa.

ASSERO 3. *Quamvis illa satisfactio, potuerit
non acceptari à Deo, habuit nihilominus vim satis-
faciendi, quantum est de se, supposito jam decreto de
Incarnatione, titulo Redemptoris.*

RATIO: Tum quia illa acceptatio non tri-
buit meritis dignitatem, sed persona operans;
neque enim pro ratione afferri potest, ideo illa
esse digna, quia sunt acceptata: sed quia profe-
cta sunt à persona digna. Tum quia, si quis red-
dat centum meliores libros, pro uno, potest do-
minus libri illius rationabiliter illos non acce-
ptare: & si acceptet, non per hoc illi libri inci-
pient esse meliores; Ergo & in presenti, idem
dicendum. Tum quia acceptatio satisfactionis
dupliciter se habere potest, ad satisfactionem;
primò attollendo eandem ad rationem dignæ,
aut facientis id, quod faceret digna satisfactio:
2. approbando, ut ita dicam, eandem, & digni-
tatem ejus appropriando, cedendoque non nisi
jure, ad personalem satisfactionem. Priori mo-
do non indiget acceptari satisfactio Christi, quia
continet in se dignitatem infinitam. 2do modo
indiget acceptari; sed hic secundus modus, sup-
ponit haberi in illa satisfactio, vim sufficien-
tem

tem satisfaciendi; licet desit satisfactio personalis, quæ rationabiliter appeti potest.

DICES 1. Si indiget acceptari satisfactio Christi, ergo non est sufficiens.

RESPONDETUR. Si indiget acceptari, ut acceptatione attollatur ejus dignitas, non esset sufficiens; secus si acceptatione illâ, cassetur solum obligatio, personalis satisfactionis.

DICES 2. Offerat Christus satisfactionem suam, ut jam non exigatur satisfactio ab offendentem, vel habet vim faciendi ut acceptetur, vel non habet? si non habet: Ergo opera Theandrica non habent vim merendi infinitam; quia datur aliquod præmium, quod illa merita non merentur. Si autem habent eam vim: ergo non possunt non acceptari.

RESPONDETUR ex suppositione, quod offeratur illa satisfactio à Christo, habet vim ut acceptetur: neq; enim videtur id superare vim meritivam Theandricam; sed quia id fit ex suppositione, quod offerantur ad hoc illa merita, hoc ipso habetur suppositio, quod velit illa acceptare; neq; enim voluntas offerentis est contraria voluntati acceptantis; solumque merentur remissionem obligationis personalis, non autem, ne illud jus ad personalem satisfactionem, indigeat remitti.

INSTABIS. Ponamus per impossibile, esse contrariam voluntatem offerentis & acceptantis, tenebiturne acceptare?

RESPONDETUR. Non tenebitur; quia quamvis sit dicturus Deus de illa satisfactione, *habet vim satisfaciendi*; addere tamen potest, *sed non est ab eo qui offendit*; consequenter tunc indigebit acceptatione. Nec id derogat Theandricæ satisfactioni: quia id quod est impossibile, si non debeat Theandricæ satisfactioni, non illi derogat; jam autem est impossibile, ut auferatur à Deo libertas exigendi, ut sibi fiat satis, ab ipso inhonorante, obligato in propria persona. Deinde est impossibile, ut in illa satisfactione involvatur: *Ego satisfacio qui offendi*: cum non offenderit Deus satisfaciens; si autem in illa satisfactione non involvitur, *Ego satisfacio qui offendi*, & fieret satis independentem ab acceptatione, ut supponitur, & non fieret; quia manet adhuc titulus personalis.

DICES 3. Si poneretur per impossibile satisfactio æqualis, ab ipsâ offendentem purâ creaturâ, non indigeret acceptari satisfactio: Ergo multò magis id dicendum de satisfactione Theandrica.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia in casu antecedentis auferretur jam obligatio personalis, non autem in casu consequentis.

Addi posset, quamvis indigeant acceptari illa merita, ut habeant formalitatem satisfactionis, habent tamen de se condignitatem, ut acceptentur per modum meriti; quæ duæ forma-

litates, ex dictis, distinguere debent, hæcque de prima inquisitum est.

Punctum Difficultatis 3. *Quid sentiendum de aliis justitiæ rigorose Conditionibus.*

QUOD 3. CONDITIONEM. Nempe ut sit ex bonis satisfaciens, & non ex bonis creditoris.

ASSERO 1. Ad perfectam justitiam requiri, ut satisfactio non sit ex bonis creditoris.

RATIO: quia in omni justitiali actu, debet intervenire meum, & tuum; quia debet intervenire æqualitas, quæ debet esse inter duos terminos; hi autem sunt meum tuum; quod jam non servaretur, si satisfactio fieret ex bonis creditoris; interveniret enim meum & meum, & non tuum; ostendit idem inductio, quia aliàs posset aliquis uno furto, pro altero furto satisfacere; denique posset aliquis esse sibi ipsi justus; nam si non requiritur alteritas in bonis, nec in aliis requireretur.

ASSERO 2. Satisfactionem Christi non fuisse ex proprio.

RATIO: quia potest considerari satisfactio Christi, vel prout proficiscitur à natura humana, vel prout proficiscitur à Persona VERBI. Primo modo considerata, non est ex propriis, quia nihil proprium est creaturæ comparatæ ad Deum, sed omnia Dei, ut dictum alibi. Secundo etiam modo sumpta satisfactio, non est ex propriis: quia proprietates dominium importat, nullum autem speciale dominium competit VERBO: cum dominium speciale præsupponat specialem voluntatem & distinctam, quam non habet VERBUM, comparatæ ad alias personas: dominiumque hoc sequitur naturam divinam.

DICES 1. VERBUM habet condistinctum dominium in operationes Christi, quia sustentare & dignificare ita est proprium VERBO, ut non competat ulli alteri personæ; estque omnino independens, quia in ratione terminantis & dignificantis à nullo pendet.

RESPONDETUR. Concedo quod terminare ita spectet ad VERBUM, & ita sit illius proprium, ut ad nullam aliam personam spectet: sed nego inde sequi, quod acquirat dominium speciale: eo quod dominium, sequatur rationem naturæ, jam autem terminare, sequitur rationem personæ: quia verò non habet propriam sibi uni naturam filius, non habet etiam sibi uni proprium dominium. Addo, si terminatio, quam facit Persona VERBI, potest per oppositos facere proprias actiones Christo, multò magis identitas personæ divinæ cum natura divina, faciet omnia illa, toti Trinitati communia.

DICES 2. Jus altum non impedit, quominus privati habeant jus sibi proprium: Ergo nec jus Dei altum in operationes humanas Christi, impedit dominium proprium.

RESPON-

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia jus altum creatum, non debet esse perfectissimum jus, adeoque potest pati, ut excipiat jus primum, contra jus altum; jam autem jus Dei altum, debet esse perfectissimum; perfectius autem erit, si excludat exceptionem à jure divino.

DICES 3. ex Lugone disp. 4. num. 24. Servus, si laesit dominum in fama imponendo illi crimē, satisfaciēt retractando illud quod dixerat, seu laudando dominum in eadem materia, licet illa actio & laudatio posset aliunde esse, ex bonis domini: quia poterat Dominus jure domini, exigere à servo illam actionem: nihilque minus eo casu ille dominus habebit in bonis suis: Ergo & in praesentipoterit satisfieri ex bonis creditoris Dei.

RESPONDETUR negando, quod, per se loquendo, extendatur dominium ultra corporalia servi: si non extrahitur ultra corporalia, hoc ipso habebit dominium servus, laudis ponendae, à se, domino, adeoque ex proprio satisfaciēt. Si tamen extenderetur ad hoc etiam dominatus humanus, jam tunc non faceret satis; posset enim dicere Dominus, *hoc jam aliunde meum est*; nisi forte ponat excessivas laudes, ultra suam obligationem: nullus autem actus est, in quem non extendatur dominium divinum, & qui superet meritum honoris divini.

QUOD 5. CONDITIONEM, Nempē ut satisfactio fiat per aliunde non debita.

ASSERO 1. Ad satisfactionem justitiae rigorosam requiri actus, qui aliunde non sint debiti.

RATIO. Quia, ut ponatur satisfactio, debet dari jus novum in offenso; si enim non detur jus novum, nondum habebitur id, ad quod habendum habebatur jus; consequenter erit adhuc defectus, erit inaequalitas, si inaequalitas, erit injustitia; jam autem si detur res aliunde debita, non datur jus novum. Et certe si in satisfactione justitiae, non deberet dari aliunde non debitum, posset Paulus, qui debet Petro centum ex mutuo, & aliud centum, ratione equi à Petro empti, posset inquam utrique debito satisfacere unica solutione.

ASSERO 2. Operā in vim satisfactionis à Christo posita, fuisse aliunde debita.

RATIO: quia excellentia divina, appropriat sibi illa, titulo cultus & honoris.

RESPONDEBIS ex Suarez. Quod actione infinita, satisfieri possit pluribus titulis, praecipue si plura illa debita non sint justitiae, sed unum non nisi justitiae, & aliud religionis.

CONTRA. Quia negatur, etiam actione infinita, posse pluribus titulis infinitis satisfieri, licet satisfiat pluribus titulis finitis; idque ex eo, per Lugonem: quia valor totus absorbetur uno debito, sibi aequali. Deinde, ut urget Lugo, si quis voluit dare calicem Ecclesiae, & postea ex venditione det calicem, non satisfaciēt utrique titulo, uno calice, etiam si alter titulus sit religio-

nis, alter justitiae; debetque in hoc attendi, an uterque titulus cadat supra eandem rem, vel supra diversam?

ASSERO 3. Etiam posito, quod Christus non venisset, nisi Adam peccasset, adhuc haec conditio deficeret.

RATIO: quia quamvis potuisset non venire Christus, supposito tamen quod venturus esset, non poterant extrahi à dominio Dei, & ne essent cultus excellentiae divinae, illae actiones; ergo essent adhuc aliunde debita.

DICES 1. ex Lugone. Haec satisfactio ut sit justitiae, sufficit, quod alio titulo, defacto, non exigantur illa opera. Illustrat hoc Lugo. Si aliquis mihi ex pacto debet scribere libros, quoties ab ipso petiero; furetur mihi librum, & libro apud ipsum pereunte transcribat similem librum, me inficio & non exigente; quis neget satisfieri mihi ex justitia, si hic alius restituatur? & tamen poterat ab illo exigi titulo illo contractus.

RESPONDETUR. Quod id non convincat, quia mera est divinatio, quod opera Christi titulo religionis & domini non sint exigita. Et certe sicut appetitus distinguitur in innatum & elicatum: ita & exigentiae ad aliqua opera, distinguui possunt; dicique potest, hoc ipso, quia est aliquis non independens physice, ut nos à Deo, vel moraliter ut servus à Domino, hoc ipso inquam, esse exigentiam operum illorum, innatam ut ita dicam, & virtualement. Instantia allata non tenet; si enim aliquis cum scriptore pacisceretur, quicquid scriberet meum erit: tunc transcriptio illa & redditio, non esset justitiae; sed supponitur esse justitiae, quia restringitur, per, *scribes cum voluero*; jam autem dominium Dei est absolutum & irrestrictum; adeoque extendens se ad omnia opera.

INSTABIS. Potest aliquis satisfacere poenitentiae & voto eadem actione; ergo & Christus potuit satisfacere actionibus, quas alio titulo exigebat Deus.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia nec ex definitione poenitentiae, nec ex definitione voti, sequitur, debere esse materiam, alio titulo non debitam; sequitur autem ex definitione satisfactionis justitiae, quae formalissime, est in creditore acquisitio juris, in re non habita; quomodo autem non habuit id, si hoc jam fuit aliunde suum. Rursus rem eandem praestari titulo poenitentiae, & titulo voti, non aliud est, quam ex duobus motivis idem fieri; jam autem justitiae aequalitas non sistit in solo moveri motivo justitiae, sed etiam in restituendo & exhibendo rem; quae, illa exhibitione, ex ea, quae non erat in re sua, evadit sua; quomodo autem non erat sua, si alio titulo erat sua?

DICES 2. cum Aldrete d. 12. Sect. 4. Non debet quidem fieri satisfactio; ex bonis creditoris, per se loquendo; id tamen fieri potest, in casu, quo illa bona sint constituta sub dominio

debitoris, ob jus, quod debitor habet contra creditorem; concessit autem Deus jus in Christo, in illa opera.

RESPONDETUR. Negando, Deum posse posse hoc jure se privare, de quo alibi.

DICES 3. cum Lugone. Potest fieri satis ex bonis creditoris, modo non minus habeat in bonis post satisfactionem, quam re ipsa haberet, si latus non fuisset.

RESPONDETUR. Negando, quod hoc ipso minus non habeat, si illi fiat restitutio ex illius bonis, & aliunde, supponatur fuisse minoratus.

QUOD ultimam CONDITIONEM, nempe ut satisfactio non sit ex gratia Creditoris.

ASSERO 1. Ad satisfactionem justitiam requiri, ne sit ex gratia creditoris.

RATIO: quia gratia creditoris, fundat condonationem gratuitam non satisfactionem. Unde si furi, qui furatus est Paulo centum, det Paulus centum, ut sibi restituat; idem planè facit, ac si condonasset.

ASSERO 2. Satisfactionem Christi fuisse ex bonis creditoris Dei.

RATIO: quia in quantum principiabatur à natura humana, principiabatur cum adiutorio supernaturalis gratiæ; quantum autem dignificabatur à Persona VERBI, erat ex gratia creditoris; quia illa dignitas, fundabatur in unione, quæ erat gratuita.

ASSERO 3. In sententia ponente Christum venturum fuisse, si Adam non peccasset, salvari posse hanc conditionem in satisfactione Christi.

RATIO est, quia non impedit ut gratuito accepta, & non hoc titulo data à creditore ut solvas illi, sufficiant ad satisfactionem justitiam.

RESPONDEBIS 1. ex Lugone. Non impedire rigorem justitiæ, si id quo satisfit accipitur à creditore, sed ita, ut gratia creditoris, non nisi partialiter ad hoc se habeat.

CONTRA est. Tum quia, si sufficit ad rigorosam satisfactionem, si partialiter concurrat gratia creditoris: Ergo pro centum debitis Paulo, satisfacet Petrus, dando tantum quinquaginta, & alia quinquaginta, ex gratia creditoris Pauli solvendo. Tum quia, ut probatum, tota hæc satisfactio est ex gratia creditoris Dei. Tum quia, quamvis possit esse satisfactiva retractatio data in scripto, quod conficit ipsemet latus, qui videtur tunc ad satisfactionem partialiter concurrere; id tamen non vincit; nimis enim per accidens, se habet ad retractationem illam; scriptio, facta manu offensi, eò quod v. g. offendens nesciat scribere, & æqualis fuisset ponderis, quamvis aliena manu scripta fuisset; jam autem ad dignificandam satisfactionem præsentem, gratia creditoris Dei per se requiritur, & illa unicum pondus dat.

RESPONDERI potest 2. ex Lugone. Tunc tantum defectum hujus conditionis obstaré, quando condonatur aliqua pars debiti, & non solvitur totum.

CONTRA. In præsentem sequitur, non solvi totum, cum totum solutivum, dignitatem suam habeat, ex gratia Dei.

DICES 1. Concurfus Dei quo concurrat ad peccatum, non impedit quominus dicatur peccatum proprium hominis: Ergo nec concurfus Dei per gratiam impedit, quominus dicantur illæ actiones propriæ, & non ex gratia creditoris Dei.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia specialis causa peccati, est ipse homo, & peccatum in eo formaliter consistit, ad quod non concurrat Deus: nempe ad ipsum illius formale, quod est carentia debitæ rectitudinis, quæ est nihil; jam autem ipsum optimum actionis gratiosæ, est à Deo; & nihil in illo ostendi potest, ad quod non concurrat Deus; ipsumque hoc, quod Deus, quantum ex illo, vellet etiam ad positivum illud non concurrere, facit, ne sit Deus causa propria illius etiam materialis peccati, seu ejus quod dicitur peccatum pro positivo, consequenter illud non erit proprium Dei tanquam causæ; bona autem, causat Deus cum inclinatione, vires & excitativa dando, totum illorum esse causando, adeoque illa appropriando.

DICES 2. Gratia creditoris antecedit contractum, & non ingreditur immediatè satisfactionem, non impedit rigorosam satisfactionem; & sic potest aliquis creditor pecuniam commodare, ut laboret debitor, & ex labore, solvat debitum creditori; potest item ex munusculo ante accepto reddere debitum; jam autem gratia creditoris, quæ intervenit in satisfactione Christi, antecessit contractum de satisfaciendo.

RESPONDETUR. In sententia quæ dicit Christum venturum fuisse, quamvis Adam non peccasset, bene salvari potest hæc conditio, ut dictum etiam asserto 3. non tamen in sententia negante, venturum fuisse; quia jam gratiæ donationes, non antecessissent contractum de redemptione, cum fierent propter redemptionem.

DICES 3. Gratia unionis non est facta supposito, sed humanitati, humanitas autem non satisfecit, sed Christus.

RESPONDETUR. Gratiam unionis non esse quidem factam supposito, sed humanitati; quia tamen ipsum suppositum est maxima gratia creditoris, imò ipse creditor in satisfactione transiens, fit ut illa satisfactio, dicenda sit, esse ex gratia creditoris Dei.

QUESTIO III.

De Convenientia Incarnationis.

1. CONVENIENTIA est ducta ex variis auctoritatibus S. Thomæ quæ hinc adscribuntur.

1. Locus est hic q. 1. a. 1. in corp. Respondendo dicendum, quod unicuique rei conveniens est illud, quod competit sibi secundum rationem propriam

pram naturæ; sicut homini conveniens est rationari, quia hoc convenit sibi in quantum est rationalis secundum naturam suam. Ipsa autem natura Dei, est essentia bonitatis, ut patet per Dionys. cap. 1. de divinis nom. Unde, quicquid pertinet ad rationem boni, conveniens est Deo. Pertinet autem ad rationem boni ut se aliis communicet, ut patet per Dionys. cap. 4. de divinis. Nomin. Unde ad rationem summi boni pertinet, quod summo modo se creaturæ communice- ret: quod quidem maxime fit per hoc, quod naturam creatam sic sibi coniungit, ut una Persona fiat ex tribus, VERBO, Animâ, & Carne. Sicut dicit August. Unde manifestum est quod conveniens fuit Deum incarnari.

2. Locus est in 3um dist. 1. q. 1. a. 2. in corp. Sciendum ergo, quod supposito lapsu humanæ naturæ, congruentia Incarnationis apparet ex tribus; scilicet ex plenitudine divinæ misericordie, & ex immobilitate iustitiæ ipsius, & ex decenti ordine sapientiæ ejus. Quia igitur Deus summè bonus & misericors est, decuit ut nulli naturæ negaret hoc, cujus capax erat: Ergo cum humana natura lapsa esset, & nihilominus reparabilis erat, decuit ut eam repararet. Quia verò etiam iustitia ejus immutabilis est, cujus lege sancitum est, ut peccatum sine satisfactione non dimittatur; decuit ut in humana natura, institueret eum, qui satisfacere posset; quia hoc purus homo per se facere non poterat. Sed quia summè sapiens est, convenientissimum modum reparationis debuit adinvenire; modus autem convenientissimus est, ut integrè natura repararetur, & faciliter, ad id, quod amiserat homo, pervenire posset. Si autem hominem per angelum repararet, non integra esset reparatio; quia semper homo angelo salutis suæ debitor esset, & ita in beatitudine ad æquari non posset; quod tamen consecutus fuisset, si non peccasset: sicut & nunc consequuntur homines per gratiam reparationis, ut sint sicut angeli Dei in celo, Matth. 22. & ideo decuit, ut non angelus, sed ipse Deus hominem repararet. Similiter ut esset facilis modus ascendendi in Deum, decuit, ut homo, ex his quæ sibi cognita sunt, tam secundum intellectum quàm affectum, in Deum consurgeret; & quia homini connaturale est, secundum statum præsentis miseræ, ut à visibilibus accipiat cognitionem, & circa ea afficiatur; ideo Deus congruenter visibilis factus est, humanam naturam assumendo; ut ex visibilibus, in invisibilem amorem & cognitionem, rapiamur.

3. Locus est ex Opusc. 60. a. 1. Sciendum verò est, quod Sacramentum istud congruentissimè ordinatum fuit ad salutem hominis; quia alius modus fuisset Deo possibilis, nullus tamen ita congruus; ut dicit Aug. Congruerat enim ipsi reparatori, quem decebat suam sapientiam ostendere, potentiam, & bonitatem. Quid autem

potentius, quàm conjungere extrema summe distantia? magna enim potentia fuit in conjunctione disparium elementorum, major in conjunctione illorum ad spiritum creatum, maxima verò in unione ad spiritum increatum, ubi maxima est disparitas. Quid verò sapientius, quàm, quod ad completionem totius universi fieret conjunctio primi & ultimi, hoc est Verbi Dei, quod est omnium principium, & humanæ naturæ, quæ in operibus sex dierum fuit ultima omnium creaturarum. Quid etiam benignius, quàm, quod creator rerum communicare se voluit rebus creatis? & hæc benignitas magna fuit in conjunctione sui cum omnibus rebus per præsentiam; major, quia communicavit se bonis per gratiam; maxima, quia se communicavit Christo homini, & per consequens generibus singulorum, in unitate Personæ. Fuit etiam iste modus congruentissimus ipsi reparabili, quia homo per peccatum corruit in infirmitatem, ignorantiam, & malitiam, per quam ineptus factus est ad virtutem divinam imitandam, ad veritatem cognoscendam, & ad bonitatem diligendam; ideo Deus homo factus est, per quod se tradidit homini imitabilem, cognoscibilem & amabilem. Fuit similiter iste modus congruentissimus nostræ reparationi, quo dominus in forma servi, procuraret salutem servi.

Videatur etiam locus opusculo 2. cap. 200.

2. CONVENIENTIA est, petita ex ordine & complemento universi, quæ sic proponitur. Mundus hic non potuit habere omnem possibilem perfectionem universi, quia universum quæ universum non solum infimè & mediè, sed etiam summè perfectum continere debet. Sicut enim beatitudo est status omni bonorum cumulatione perfectissimus, ita universum quæ universum, deberet esse omnium entium accumulatione perfectum; & si aliquid illi desit, hoc ipso non erit adhuc universum, sed desiderans compleri in sua universitate; de quo etiam aliàs dictum. Et quia non est possibile omnia possibilia ita poni, ut ultra nihil sit possibile; quia nec est possibile ita omnia poni, ut Deus ulterius non sit omnipotens; ideo nec universum habere potest omnem possibilem perfectionem. Nihilominus congruebat ad salvandam rationem universi, ut contineret perfectionem dignam artifice Deo, conveniebat enim ne se redderet contemptibilem Deus, qui cum nihil præter universum ad extra faciat, si non faceret dignum se artificem, æstimabilis non esset. Rursus voluit hoc universum esse imaginem suarum dignitatum divinarum; si autem dignitates divinæ internæ sunt valde excellentes, etiam imago debuit esse digna illo, quem imaginat; & sicut non decet Romam exprimi pingendo unam vilem domunculam, nec sylva adumbratur unâ arbusculâ; ita decebat ut in aliqua excellenti universi

versi imagine, dignitates divinæ relucere. Cum ergo universum non possit habere omnem possibilem omnino perfectionem formaliter, decuit ut haberet saltem perfectionem eminentialem, & æquivalentem ad quæcunque perfecta, ut ita mereretur universum, rationem universi æquivalenter; hinc decuit ut vellet Deus esse in universo hypostaticam unionem, quæ perfectione suâ continet æquivalenter & eminenter quascunque posibles perfectiones universi: quia terminus illius, divina persona in duabus naturis subsistens, æquivaleret perfectioni omni possibili, quæ provenire posset ex aliis entibus in universo producibilibus.

Rursus ratio universi est rerum varietas, ipsa rerum varietas desumitur ex alia & alia conjugatione perfectionum, sicut ex alia & alia conjugatione A. B. C. oritur tota varietas & universum orationis: hæc varietas rerum non potest desumi ex alietate simpliciter; aliàs alterutrum non esset ens; defactoque nec in aliis rationibus magis restrictis, desumitur varietas ex alietate simpliciter; aliàs ex spiritibus, non esset aliquis spiritus, & ex materialibus alterutrum non esset corpus, nec corporeum; si ergo hæc varietas constaret ex alia conjugatione perfectionum, sicut datur varia conjugatio substantiæ, nempe alia in Angelis, qui sunt substantiæ completæ spirituales, & alia conjugatio incompletæ, qualis est in animabus nostris: ita competeat etiam dari aliam & aliam conjugationem naturæ & substantiæ. Cum ergo in creatis una sit natura & una substantia, in divinis est una natura & plures substantiæ, ita ad conjugationem complendam, conveniebat dari conjugationem plurimum naturarum sub una substantia. Quamquam etiã diversa conjugatio productionis hominis id deposcebat, ex S. Leone; jam enim erat productio hominis sine viro & femina, ut est Adam productus; erat productio ex viro sine femina, ut Eva erat producta; ex viro & femina, ut omnes producimur; desiderabatur conjugatio productionis ex femina sine viro, & hanc decuit in Christo perfici.

3. CONVENIENTIA est, ut ita adoratione Theandrica honoretur Deus, cultu, qui sit dignitati suæ æqualis. *Quod sic proponitur*

Datur ab æterno in Deo habitudo noscibilis & noscitivi, amabilis & amativi, docetque hoc fides, quæ processiones divinas ab æterno ponit, ex quibus, processio Filii est de linea notitiæ, & processio Spiritus S. est de linea amoris. Noscibilitati illi respondet duplex noscivitas. 1a. essentialis, quæ est communis omnibus personis divinis, suas, & naturæ suæ perfectiones, intimè penetrando. 2a. noscivitas personalis, nam secunda persona, quæ est VERBUM, Sapientia Patris & c. est hoc ipso noscivitas personalis, illius noscibilitatis, habetque, ut ita dicam, complementum suum illa noscibilitas, ob re-

spondentem sibi æqualem noscivitatem. Bonitati item seu amabilitati, respondet amativitas essentialis, & personalis in Spiritu S. qui est amor & inclinatio personalis. Præter illas duas habitudines datur etiam habitudo honorabilis ad honorativum, colibilis ad cultivum; hæc habitudo honorabilis & colibilis, duo importat; imprimis rationem excellentiæ digni, adeoque seipso dejectivi reliquorum ad infra, est enim hæc formalitas digni, cum præ eminentia eadem ad supra & supra, adeoque dejectiva aliorum ad infra: si enim non est dejectiva ad infra, non esset de linea præcellentiæ, sed de linea æqualis, & de linea libræ. Prima hæc ratio habet in Deo, ut ita dicam, completum suum esse: ita enim attollit Deum, ut simul sit dejectiva creaturarum ad infra & infra. Alterum, quod habitudo ejusdem honorabilis & colibilis importat in Deo, est, ut colatur & honoretur dignè; & quia erat dignus Deus infinito honore coli, quia mensura honoris, quo quis dignus est, est illius excellentia, quæ in Deo est infinita; & quia infinito honore colere Deum non poterant creaturæ puræ, quia hoc ipso, quod infinitè à Deo distent, id attollebat quidem titulum dignitatis divinæ, sed non attollebat titulum honoris impendibilis à creatura; ideo ut illa dignitas sine honore sibi æquali non esset, & ut colibile infinitum, haberet complementum suum, ut ita dicam, exhibitione infiniti cultus, debebat dari elicativum honoris, minus Deo, nam honor à minore est; & significativum honoris æquale Deo, quia hoc ipso non esset æqualis honor, si non proficisceretur à persona æquali honorato, sumit enim dignitatem honor exhibitus à persona honorante; quia nihil est æquale Deo, nisi Deus; significativum illius honoris debuit esse Deus; quo etiam modo explicari potest ille locus Isaia 42. *Gloriam meam alteri non dabo*; quasi dicat Deus: Honorem mihi æqualem nullus alter impendet nisi tu; unde etiam glossa interlinearis, dicta verba sic explicat: *Gloriam meam alteri non dabo præter te cui daturus sum*; & ibidem, nomine gloriæ, intelligit honorem, Lyranus.

Cur potius secunda Persona incarnata?

1. CONVENIENTIA est, ex S. Augustino lib. de Ecclesiasticis dogmatibus cap. 2. *Non Patet carnem assumpsit, nec Spiritus S. sed Filius tantum; ut qui erat in Divinitate Dei Patris Filius, ipse fieret in homine, hominis matris filius; ne filii nomen ad alterum transiret, qui non esset æternæ nativitate filius. Dei ergo filius, factus est hominis filius, natus secundum veritatem naturæ ex Deo Dei filius, & secundum veritatem naturæ ex homine hominis filius; ut veritas geniti, non adoptione, non appellatione, sed in utraq. nativitate, filii nomen nascendo haberet; & esset verus Deus; & verus homo, unus filius.* Similia habet lib. 4. de Trinitate cap. 20. circa medium.

2. CON-

2. CONVENIENTIA est ex S. Thoma.

1. LOCUS est, in 3. dist. 1. q. 2. a. 2. in corp. *Discendum quod decentia Incarnationis Filii, potest attendi, & ex propriis, & ex appropriatis eius, in propriis autem ipsius, possunt considerari quatuor, scilicet. quod filius est, quod VERBUM est, quod imago, quod media in Trinitate Persona. Secundum autem quod imago est, convenientiam habet cum eo, qui reparandus erat, scilicet cum homine, qui ad imaginem Dei factus est, Gen. 1. Unde decuit ut imago imaginem assumeret, Incarnata, Creatam. Secundum autem quod filius est, convenit ad modum reparationis, quæ expleta est, per Incarnationis & Passionis mysteria; secundum enim quod ex alio est, quod quidem sibi & Spiritui S. commune est, notatur autoritas Patris respectu ipsius: unde convenit sibi ad Patrem & deprecatio, & satisfactio, & alia huiusmodi, quæ in Patre auctoritatem demonstrant, sed secundum id, quod in filio intelligitur determinatus modus Originis, convenit sibi nasci, ut qui in divinitate est Dei filius, in humanitate sit virginis filius, ut non sint plures filii in Trinitate. Convenit etiam sibi in quantum filius naturalis est, ut per eum, cuius est naturalis hæreditas, alii filios adoptentur, & cohæredes fiant. Sed in quantum VERBUM est, congruentiam habet ad officium prædicationis & doctrinæ, quia VERBUM manifestat dicentem, & ipse manifestavit Patrem, Joan. 17. *Pater manifestaverit Nomen tuum hominibus.* In quantum verò est media in Trinitate Persona, congruit ad ultimum effectum, qui est reconciliatio hominis ad Deum; decet enim ut qui est medius, etiam sit mediator. Inveniuntur etiam quatuor Filio appropriati, scilicet Sapientia & Virtus ab Apostolo 1. ad Cor. 1. *Christum Dei virtutem & Dei sapientiam*; Æqualitas ab Augustino: Species & pulchritudo ab Hilario. In quantum autem Sapientia est, congruit ad restaurationem, quia decet, ut quæ in sapientia facta sunt, per sapientiam restaurentur, &c. ipse etiam homo, peccator per appetitum scientiæ, unde per sapientiam liberandus erat. In quantum autem est Virtus & brachium Patris, congruit ad victoriam de hoste capiendam. Lucæ 1. *Fecit potentiam in brachio suo.* In quantum verò est æqualitas, congruit etiam morbo, qui sanandus erat; uterque enim, scilicet homo & diabolus peccaverat appetendo æqualitatem, ille potentiæ, iste scientiæ. In quantum verò species & pulchritudo est, congruit reparationi; ut per ipsum, imago per peccatum induta, amoveatur. Patri verò non convenit Incarnatio, præcipue propter proprietatem Innaſcibilitatis, non enim decet ut qui in Deitate est Pater, in humanitate sit filius, sicut enim filius Dei Patris, esset nepos Virginis, si ipsa Virgo, Mater esset Dei Patris. Similiter etiam nec Spiritui S. convenit, ne filii nomen in plures personas transferatur.*

2. LOCUS est, hic q. 3. a. 8. in corp. Ubi hæc ferme recenset S. Thomas. Conveniens fuit potius Filium incarnari: quia ea uniuntur, quæ magis conveniunt & similia sunt; quod competit specialius VERBO respectu nostri, cum fuerit exemplar nostræ productionis; & sicut VERBUM artificis, id est, conceptus ejus, est similitudo exemplaris eorum, quæ ab artifice fiunt, ita & VERBUM Dei, est similitudo exemplarium totius creaturæ; & sicut artifex per formam VERBI conceptam, quæ artificiatum condidit, ipsum, si collapsum fuerit, restaurat: ita conveniebat, ut per hoc exemplar nostrum, quod est specialiter VERBUM, repararemur. Rursus, potissima hominis perfectio est sapere seu intelligere: & quia secunda persona est etiam VERBUM & Sapientia Patris, decuit creaturam, cuius maxima perfectio sapere, à sapientia reparari; & sicut discipulus noscitur, per hoc, quod recipiat Verbum Magistri, ita & nos per hoc Verbum decuit reformari & doceri. Item, reparatio generis humani debuit esse, ut essemus participes regni cælestis & hæredes; & quia hæreditas filii est, congruebat, inquit ille, ut per eum qui est filius naturalis, homines participarent similitudinem huius filiationis, secundum adoptionem. Addit S. Thomas. Peccavit homo concupiscendo sapientiam, decuit illum reparari à sapientia; ut ita accessus & recessus secundum idem essent; recesserat enim per inordinatum appetitum scientiæ, congruebat ergo ut accederet per VERBUM, veræ Sapientiæ. Similia habet Opusculo illo 60. a. 1. *supra omnia*

3. LOCUS est, 4. contragentes cap. 42. Ex quo etiam patet, quod humanæ naturæ assumptio potissimè competat personæ VERBI. Nam si inquit assumptio naturæ humanæ ad salutem hominum ordinatur: ultima autem salus hominis est, ut secundum intellectivam partem perficiatur contemplatione veritatis primæ; oportuit per VERBUM, quod secundum emanationem intellectualem, à Patre procedit, humanam naturam assumi. Rursus, affinitas quædam videtur maximè VERBI ad naturam humanam; homo enim propriam speciem sortitur, secundum quod rationalis est, Verbum autem rationi affine est, unde apud Græcos, Logos, Verbum & ratio dicitur; convenientissimè igitur Verbum rationali naturæ unitum est; nam & propter affinitatem prædictam, divina scriptura, nomen imaginis, & Verbo attribuit, & homini, dicit enim Apostolus Col. 1. de Verbo, *quod est imago invisibilis Dei.* Eridem de homine dicit, 1. Cor. 11. quod *vir est imago Dei.* Habet etiam Verbum, non solum ad rationalem naturam, sed & universaliter ad omnem creaturam, quandam affinitatis rationem, cum Verbum contineat rationes omnium creatorum à Deo: sicut artifex homo, conceptione sui intellectus, rationes artificiorum comprehendit. Sic igitur omnes

creaturæ, nihil aliud sunt, quàm realis quædam expressio & repræsentatio eorum, quæ in conceptione divini Verbi comprehenduntur: propter quod & omnia per Verbum facta esse dicuntur: convenienter igitur Verbum, creaturæ, scilicet humanæ naturæ, unitum est.

3. **CONVENIENTIA** est. In iis quæ sunt absoluta & communia, est in Trinitatis Personis, omnimoda identitas; aliàs hoc ipso non esset omnium eadem, idque per identitatem naturæ; in iis tamen, quæ sunt relativa & Personalia, alicuius est; quia hac exclusâ, destrueretur ipsa ratio Trinitatis, stans relativis & Personalibus. Ea inter, quæ sunt distinctiva Personæ Filii à reliquis, est: quòd, in eo in quo producit, in eo quod formalisat ipsam rationem Personæ ejus, sit in similitudinem naturæ. Nam licet sint omnes similes in natura; aliàs non essent Deus unus; licet item, in nostris principiis, non materialiter, sed formaliter communicatam sibi habet divinam naturam etiam Spiritus S. idque ne concludatur eum esse materialiter Deum; tamen in eo, in quo est Persona, in quo producit, non habet rationem similitudinis in natura, nisi solus filius, idque ideo: quia hoc est in divinis natura sub formalitate naturæ, quòd est in divinis formale principium motus; & quia hoc principium, potius est intellectio quàm volitio: ideo in ordine ad nostros conceptus, intellectio, est natura in divinis, quia autem esse sapientiam, esse Verbum, esse mentem Patris, ut loquitur Damascenus, est de linea intellectiois; cumque in eo in quo producit filius sit Verbum, sit Sapientia, &c. & in eo in quo producit Spiritus S. non est de linea intellectiois sed volitionis; ideo in eo, in quo producit non est in similitudinem naturæ, ipse etiam Pater constituitur vi originandi à se; ideo nec ille, in ratione Personæ, dicit similitudinem in natura divina. Ex

quo jam apparet habere filium, & identitate in natura divina cum reliquis Personis, & simul in eo in quo producit, esse in similitudinem naturæ; habereque duplici id, ut ita dicam, titulo. Ex quo duplici titulo, asserente Filio rationem naturæ divinæ, oritur convenientia, ut secunda potius Persona incarnetur. Incarnatio enim trahebat secum, ut esset Christus caput intellectualis creaturæ, influens in illam gratiam, & postea gloriam; ordinabatur item, ut nos Persona incarnata, divinitatis suæ faceret esse participes: gratia enim ipsa ad mentem S. Petri, est Consortium naturæ divinæ; decebat ergo, ut hanc similitudinem, & consortium naturæ divinæ, ea Persona incarnando mereretur, quæ duplici, ut ita dicam, titulo, & per communicationem, & per productionem, includit in se similitudinem naturæ divinæ; & ut hæc persona, quæ istis titulis dicit similitudinem divinæ naturæ, conferret nobis merendo gratiam: quæ nos facit divinitatis participes, & habentes consortium naturæ divinæ.

DICES. Etiam Personam Patris habere repetitum titulum possessionis naturæ divinæ, nempe & per identitatem, & simul, quia in ratione Personæ constituitur Dictione activâ; dicitio autem activâ, est de linea intellectiois, ipsa autem intellectio supponitur esse natura divina.

RESPONDETUR. Dicitum esse in prima Parte, quòd Persona prima potius constituatur per rationem Fecundi à se; ratio autem Fecundi à se, non est de linea intellectiois. Sed posito etiam quòd constitueretur Dictione activâ, adhuc tamen magis congrueret titulo asserto incarnati Filium; quia debebat nobis communicare consortium productum naturæ divinæ, jam autem solus Filius habet rationem producti, in similitudinem naturæ divinæ.

